దేశీ ప్రచురణ
పునర్ముద్రణ '57
వెల: రూపాయి న్నర
దేశీప్రెస్, విజయవాడ-2

సంపాదకులు

బొందలపాటి శకుంతలాదేవి

శివరామకృష్ణ

త్యాగం

ఒకటో రంగం

రాత్రి పదకొండు గంటలకు. కేశవరావుయిల్లు-పడకగది. వెనుక వేపున, కుడిచేతివేపు పందిరి పట్టెమంచము. దానిమీద పరుపు, దిళ్లు. దానిపక్కన వెనక నడవాలోకి తలుపు; వొంటింటోకి వెళ్ళే భ్రమరాంబ దాంటోంచే తిరుగుతో వుంటుంది. కుడిచేతివేపున తలుపు. అది సందులోకి తెరుచుకుంటుంది. —ఆ సందు వీధిలోకి తెరుచుకుంటుంది. వీధిలోంచివచ్చే కేశవరావు మొదలైనవాళ్లు దాంటోంచి వచ్చి వెళ్లుతో వుంటారు. ఆ తలుపు పక్కగా బల్ల; దానిమీద పెద్ద అద్దం, దువ్వెనలు, నాలుగైదుబుడ్లూ, తక్కిన 'టాయిలెట్' సామానులు; బల్లమీద 'టేబుల్‌లైటు' గోడకు 'టైంపీస్' (ఆగిపోయింది); రొమ్ము కనపడుతున్న యింగ్లీషు స్త్రీ వున్న బొమ్మగల క్యాలెండరు; ఊర్వశి, దమయంతి, సావిత్రి, రవివర్మ పటాలు; పక్కదగ్గిరిగా బట్టలులేని యూరోపియన్ స్త్రీ పటం.

వెనక తలుపుదగ్గిర నిద్రతో మూతబడే కళ్ళతో భగవద్గీత చదువుతో భ్రమరాంబ కూర్చుని వుంది. ఆమె తలగొరిగిన వితంతువు. నలభైఏళ్ళు. దృఢంగావుంది. బల్లమీద అద్దంలో చూచుకుంటో, జుట్టు సవరించుకుంటో, పమిట సద్దుకుంటో సీతాకాంతం నుంచుని వుంది; అప్పుడప్పుడు ఆ బల్లమీదే సగంకూచుని మాట్లాడుతో వుంది. సీతాకాంతం చాలా తెల్లనిది. సన్నంగావుంది. ముఖం నిర్మలం, అమాయకము. ఇంకా బొమ్మలతో ఆడుకుంటోందా అనిపిస్తుంది. కాని వెకిలితనము లేని గాంభీర్యము వుంది. లోకంలో అడుగుపెట్టిందా ఈ పిల్ల అని ఆశ్చర్యమేస్తుంది. తాను అందమైన దాన్నన్న జ్ఞానం కలదిలాగు అద్దంలో చూసుకుంటుంది. నవుస్తుంది. కాని మాట్లాడేప్పు డాసంగతి మరిచిపోతుంది.

భ్రమరాంబ : (శ్లోకం చదువుతో మధ్యలో) అదుగో పద కొండు!

సీతాకాంతం ! కాదు, పది.

భ్రమ: ఇంజాక నువ్వు కిటికీలోంచి తొంగిచూస్తున్నప్పుడు పది.

సీతా : ఇంకా రాలేదే!

భ్రమ: వొస్తాడు! వొస్తాడు! యింకా కాచుకున్నావో. నిద్రపొమ్మంటే వినదు, పెంకిపిల్ల. నేను వెళ్ళి పడు కుంటా నమ్మా! నిన్నరాత్రి రైల్లో నిద్రలేదు.

సీతా : వొద్దు. నాకు భయమేస్తోంది. వొస్తారు అమ్మా!

భ్రమ: (హేళనగా) వొస్తారు తెల్లారి!

సీతా : నిద్రరాదు. ఎట్లా వొస్తుంది? (వింటో) అదుగో! (కిటికీదగ్గిరికి వెళ్ళి) అరుగో వచ్చారు. ఇంక వెళ్ళు అమ్మా! (ఆత్రుతతో చూస్తూ) కాదు. ఎవరో! ఆయన కాకూడదూ? యిందరు యిట్లా నడుస్తారే!

ఆ మూల అడుగుల చప్పుడు కొంచెంగా మొదలు పెడు తుంది. మెల్లిగా ఎక్కువవుతో వొస్తుంది చెవికిందికి.

ఆయనే అనుకుంటా. కదిలితే తలయెత్తి చూస్తో యెక్కడ కాకపోతుందేమోనని అట్లానే గట్టిగా బిగ పట్టి పడుకుంటా. గుమ్మంలో ఆగినట్టే వుంటుంది. కాని క్రూరంగా మెల్లిగా తగ్గుతో వెళ్ళిపోతాయి పాదాలు. చీకట్లో అందరు ఎక్కడికి వెళతారో! ఒక్కటి ఆయన కాకూడదూ. ఒక్క పాదాలు యీ

యింటిని గుర్తుపట్టి ఆగకూడదూ. ఒకప్పుడే, చీకట్లో యిల్లు గురుతు తెలియక వెదుకుతో వున్నారేమో అని లేచి పిలవాలనుకుంటా. 'ఇదే యిల్లు' 'నేనే' అనా లనుకుంటా.

భ్రమ: అన్నావుగావు నయం!

సీతా: ఇంక రారని నిద్రపట్టించుకుంటో వుంటే మళ్ళీ యింట్లో అడుగుల చప్పుడు.

భ్రమ: అబ్బా! చాలు. దీపంతగ్గించి పడుకుందూ.

సీతా: క్లబ్బులో ఆలస్యమైందేమో!

భ్రమ: ఈయనకోసం అర్ధరాత్రి క్లబ్బులని ప్రత్యేకం పెట్టించారు!

సీతా: ఏమో? తప్పకుండా త్వరగా వొస్తాననాన్నరు. ఏదన్నా మోటారుక్రింద పడ్డారేమో.

భ్రమ: పడి ఏకాలో విరిగితేనన్నా బాగుండును! ఇంటి పట్ను పడివుంటాడు.

సీతా: ఏం లాభం? మనసంతా అక్కడవున్న తరవాత! మోటారుమీద వెడతారు అప్పుడు.

భ్రమ: కుంటివా డెవరికి కావాలి?

సీతా: డబ్బుంటేచాలటగావాళ్ళకి. (సీత అద్దంలో చూసు కుంటోంది) నేను బాగా లేనే, అమ్మా?

భ్రమ: కళ్ళున్నవాళ్ళకి——

సీతా: (ఆలోచనగా) నావంక చూసుకుంటేనే అమ్మా, నా మీద నాకు ప్రేమ వస్తుంది. ఎంత చక్కనిమొహం

అనుకుంటా. అద్దంలో యింకెవరో అనుకుని చూస్తా. ఏదమైకం కంటే. నేను బావుంటానమ్మా.

ప్రభ: పెళ్ళి కాగానే పనికిరాదు అందం.

సీతా: ఎందుకో.

ప్రభ: చేటురోగం.

సీతా: చెప్పవేం, అమ్మా! నీకు తెలీదూ?

ప్రభ: ఆకాశం అందం ఎంతమంది చూస్తారు, నీలం గాజుపెంకు ఏరుకుంటారుగాని!

సీతా: ఇట్లా నీతో కూచుని మాట్లాడి ఎన్నోరోజులయింది, సీత మొహానికి పౌడరు వేసుకుంటోంది. సోమరిగా ఆటగా ఏం తోచనట్టు, ఈయనేనా; మొగవాళ్ళందరూ యింతేనా?

ప్రభ: అందరూ అంతే! పశువులు.

సీతా: నాన్నా—?

ప్రభ: ఇంతే.

సీతా: ఏం చేశావు!

ప్రభ: దిగమింగుకుని వూరుకున్నాను. ఏమిలాభం! ముగుగు గొయ్యి కుళ్ళుతీసుకుని! బయటికివెళ్ళే వాళ్ళని ఎట్లా అదుపులో పెట్టడం!

సీతా: ఎట్లావూరుకున్నావో! పగలు - రాత్రి రంపంతో కోస్తున్నట్టుంది, తలుచుకొన్నకొద్ది. (మెళ్లో గొలుసు సర్దుకుంటూ) యీ తెలుపుమీద బంగారం ఎట్లా మెరుస్తుందో చూడు. (ఆగి) పడుకునేప్పుడు అంతా

మరిచి నిద్రపోతాను. తెల్లారి లేచేప్పటికి నెత్తిమీద ఎవరో దెబ్బకొట్టినట్లు అంతా జ్ఞాపకం వొస్తుంది. భక్తితో పూజచేస్తున్న తులసిమొక్క ఒకరోజు పొద్దున్న చూసేప్పటికి గంజాయి మొక్కగా మారి నట్టుంటుంది. ఒక్కొక్కరోజు ఆయనకి నన్ను చూడడమే కష్టంగా వుంటుంది. నేను చచ్చిపోతే, ఆయనకి సంతోషం కలిగేట్టు అనిపిస్తుంది.

భ్రమ: ఛా, వూరుకో. వూరికే అధైర్యపడకు. ఎన్నాళ్ళో తిరగడం. ఏమో తాత్కాలికంగా మతిచలిస్తుంది. మళ్ళా యింటికి చేరుకుంటారు. ఈమగవాళ్ళే, పిల్లలమోస్తరు అజ్ఞానులు. వొద్దంటే వినరు. అల్లరి చేసి ఎక్కడో పదిదెబ్బలుతిని మన్ని వెతుక్కుంటూ వొస్తారు. మర్నాడు మళ్ళీ అంతే. మరి స్నానం చేయించి మందురాయకుండా ఆడది మూతిముడుచు కుంటే వాళ్ళకి దిక్కెవరు?

సీతా: మరి ఆడవారి హృదయబాధ తీర్చుకునేందుకు దిక్కెవరు?

భ్రమ: ఈశ్వరుడు.

సీతా: ఆ భోగంవాళ్ళు నా కన్నా బావుంటారా? వాళ్ళ కింతకన్నా మంచిచీర లుంటాయిగావును? ఏం? మరి నా కొని పెట్టకూడదూ, ఇంకా మంచిచీరలూ, నగలూ? (అద్దంలో చూచుకుంటూ) పోనీ ఎవరన్నా గొప్పవాళ్ళను ప్రేమించినా, తాకినా, అది వొకమోస్తరు? నీచులు, అన్నీ మాయలేకదా! అంతా

మురికి; అసహ్యమేకదా! ప్రతి వారికి దక్కుతారు కదా! అట్లాంటివాళ్ళని తాకి ఆ చేతులతోనే నన్ను ...ఎంత కోపమొస్తుందంటే, యింట్లోంచి పారి పోవాలనీ, ఆ చేతులు కాల్చెయ్యాలన్నంత కోప మొస్తుంది. వాళ్ళతోచేరి నన్ను నవ్వుతారు. నన్ను, నా కాలిగోరు, నా అరికాలు మున్ను తాకటానికి పనికిరాని వాళ్ళందరికీ లోకువ నేను!

భ్రమ: వాళ్ళ సంగతి నీకేం తెలుసు! అందరూ అంత దుర్మార్గులా?

సీతా: నేను చదవలా, పుస్తకా లన్నిట్లోనూ అట్లానే వుంది... నా నాథుడు... దైవమే లోకువై నన్ను నవ్వులపాలుచేస్తే... నేను బతకనమ్మా, నేను చచ్చి పోతాను.

భ్రమ: నీకు దయ, శాంతం, శీలం, క్షమ యివి అవసరం. వాటితో ఆకర్షించాలి.

సీతా: ఇంకా నీ మాటలు వింటే యింకా భ్రష్టురాల్ని అవుతాను. నీ బోధవల్లనేగా నా సంసారం పాడ యింది!

భ్రమ: ఏమిటి? మంచి బుద్ధులు బోధించటంవల్లా?

సీతా: ఆ! నిస్సందేహంగా. వాళ్ళ మంచిబుద్ధులు చూసేనా అక్కడికి వెళ్ళారు!

భ్రమ: వాళ్ళ ఆదరణను చూసివెళ్ళారు. రాగానే నువ్వు శాల్లు కుక్కవలె మీద పడుతో వుంటివి.

సీతా : లేకపోతే చచ్చినట్టు పడివుంటాను! అదుగో అట్లాం టివి బోధించే కొంపకుచేటు తీసుకొచ్చావు. పాతి వ్రత్యం. పతిభక్తి, భర్తకు ఎదురాడక పోవడం యివే ధర్మాలు మంచి గుణాలు కావాలిగాని, మంచి బట్టలెందుకు? మనోశుభ్రము సంగతి బోధించావు గాని, శరీరశృంగారము నేర్పావా? నాభక్తి, సేవా ధర్మం ఎందుకు అక్కరికి వొచ్చాయి? ఎవరు చూశారు? 'ఇట్లా వున్నావేం, ఆ రవికేమిటి?' అంటే, 'పోనిద్దురూ నేనేం బోగందాన్నా' అన్నాను. ఆయనకి కాళ్ళు కడిగిన చేతులు పనికివచ్చాయూ? మొట్టి రూపాయలు లాగేవి నెత్తిన పెట్టుకొన్నారు! భక్తితో వొంచినముఖను, వెక్కిరించి నవ్వేటక్కు, ఆ మాలమొహం దేవతైంది. కాఫీ స్వయంగా కాస్తే 'ఛా, పాకకంపు' అన్నారు, రాత్రి కాళ్ళు పిసుకుతో కూచుంటే అట్లానే మాట్లాడకండా నిద్రపోయినాను. చీరెలు, గంధాలు, అత్తర్లు, అన్నీ బోగంటక్కులు పనికొవంటివి. వాటికోసమే నన్నడివి పాత్చేశారు. ప్రేమకాని కామం కూడదంటివి. అది మాటకపోతేనే 'నీకేం రక్తంలేదూ, ఆడదానివి కాదూ. నా కొక్క డికే యీ ఉత్సాహం. ఆనందం' అని ఎన్నోసార్లు విసుక్కున్నారు. అరుగో వొచ్చారు. (చప్పున మూసేసి లేచింది త్వరగా) వెళ్ళమ్మా, వెళ్లు.

భ్రమరాంబ వెళ్ళింది. సీతాకాంతం చప్పున మంచంమీద బోర్ల పడుకుని నిద్ర నటిస్తోంది. కేశవరావు చప్పుడుకాకుండా వొచ్చి కండువా తగిలించి జోడువిప్పి సీతాకాంతం మేలుకుందో లేదో తెలుసుకోడానికి మెల్లిగా మాట్లాడుతున్నాడు.

కేశవరావు: దీపంతగ్గించి లేదేం? నిద్రే! ఆ బోర్లపడు కోడమేమిటి?

నిద్రపోయిందని నిశ్చయించుకుని, బయటికివెళ్ళి, బయటి తలుపు గడియవేసి, గదితలుపు గడియవేసి, బల్లమీద గ్లాసులోని పాలు తాగి, చీల్చి పెట్టివున్న తమలపాకులు వేసుకుని, కిటికీలోంచి బైటికిచూసి, నిట్టూర్పువిడిచి, మెల్లిగా గోడవైపున సీతాకాంతం పక్కన పడుకోబోతున్నాడు. ఇదంతా సీతాకాంతం చేతి సందు లోంచి చూస్తూనేవుంది. కేశవరావు పడుకుని కళ్ళు మూసు కున్నాడు. సీతాకాంతం అట్లానే పడుకుని 'సిగ్గులేదూ' అంది.

కేశవ: (కళ్ళు మూసుకునే) ఊ, ఏమిటి? (మాట్లాడదు) ఏమిటా వేషం, మేలుకోనివుండే!

సీతాకాంతం తలకింది చేతిని లాగేశాడు.

సీతా: పొండి, సిగ్గులేదూ, నన్ను ముట్టుకోకండి, పొండి.

కేశవ: ఏమిటాకోపం? ఎందుకు?

సీతా: ఎందుకు! ఎప్పుడు వస్తానన్నారు?

కేశవ: ఆలస్యమైంది. పాపం! నాకు చాలా విచారంగా వుంది.

సీతా: పాపం! ఎందుకైంది ఆలస్యం? అది చెప్పండి.

కేశవ: ఎందుకడుగుతావు? నీతో అబద్ధం చెప్పడానికి యిష్టంలేదు.

సీతా : అబద్ధాలే చెప్పండి. అప్పుడింత ఏడవనుగా !

కేశవ: పిచ్చిపిల్లా ! పడుకో.

సీతా : ఏమిటి పడుకునేది ? నే నెందుకు పడుకోవడం ? ఎందుకు వొచ్చారిక్కడికి, దాం దగ్గిరేవుండక ?

కేశవ: నువ్వు ఏడుస్తావని.

సీతా : ఏడుస్తానని పాపం ! యిప్పుడు సంతోషిస్తున్నాను. నాకోసం ... నా కోసంట. (మాటలేదు) (గొంతు మార్చి) నన్ను చంపరాదూ — చంపరాదూ — చస్తే సంతోషమేగా ? ఒక్కసారి గొంతు పిసికెయ్య రాదూ ! ఇంకెందుకు నేను బతికి ? ఎందుకు ?

ఏడుస్తోంది. కొంతసేపు కేశవరావు ఊరికే చూస్తున్నాడు. తరువాత అతని మొహంలోకి జాలివొచ్చింది. ఆమెపైన చేతులుజాచి తాకుతున్నాడు.

కేశవ: యిట్లా రా.

సీతా : ఛీ, ఛీ, నన్ను తాకకండి. అది వుండగా నే నెందుకు ?... అదుగో ! తాకారంటే వెళ్ళిపోతా. బయిటికి దూకుతా. దూరంగా వుండండి. నే నెందుకూ, నే నెవరిని? ... వదలండి. నన్ను తాకారా ... ఛీ ... వదలండి ... అదుగో ! తల పుంచాన్కేసి బాదుకుంటా ... అవును, బాదుకుంటే మాత్రం మొవరికి ? మీ కేం ! పీడ విరగడై పోతుంది. రాత్రంతా దాంతోనే వుండవచ్చు హాయిగా.

కేశవ: వుండు. ఏమిటా అరుపు ? బుద్ధిలేదూ, (నెమ్మదిగా) ఎందుకు చస్తానంటావు ? నీవు చస్తే నేనేమాతాను?

సీతా : అయ్యో! అయ్యో! ఎక్కణ్ణుంచి వొస్తున్నాయి ఆ మాటలు! (గొంతు మార్చి) నిజం చెప్పండి. నిజం ప్రమాణంచేసి చెప్పండి. నేను చస్తే మీకు దిగులు పుడుతుందా?

కేశవ: ఆ. ప్రమాణంచేసి చెప్తున్నాను. నా కమితమైన బాధకలుగుతుంది. జీవితంమీద విరక్తి కలుగుతుంది.

సీతా : అయితే నామీద ఇంకా ప్రేమ వుందా! కొంచెం ఏమూలనన్నా—

కేశవ: (కావలించుకుంటో) నిజంగా వుంది. నువ్వు వృథాగా బాధపడుతున్నావు పాపం!

సీతా : (అతని బుజంమీద తల పెట్టుకొని) నిజమేనా, నేను చచ్చిపోతానని అంటున్నారా?

కేశవ: నిజం.

సీతా : ఎట్లా నమ్మను? మరి ప్రేమవుంటే, దాన్ని-

కేశవ: అది మరచిపో – మరచిపోవాలి – ఆ సంగతిఎందుకు?

సీతా : ఎట్లా మరిచిపోను? రాత్రింబవళ్ళు యిక్కడ ఎర్రని యినుం పెట్టినట్లు కాలుస్తోంటే. నాకూ మరిచి పోవాలనే వుంది; ఎట్లా!

కేశవ: నిన్ను ప్రేమిస్తున్నాను; చాలదూ?

సీతా : చాలదు నన్ను ప్రేమిస్తే యింకోరెందుకు కావలసి వొస్తారు? అబద్ధం.

కేశవ: కాదు, నా ప్రేమ అంతా నీదే.

సీతా : అబద్ధం, అబద్ధం, పొండి (తోసేస్తుంది)

కేశవ: దాన్ని-దాన్ని—ఛీ-అది నా చపలత్వం - అది నా పశుత్వం. నీ మాధుర్యం, నీ దయ ఎక్కడనాన్న చిక్కుతుందా, నా భార్యవి—నా రాణివి...

సీతా: మంచిరాణినే! ఇంకా పూర్వంమాటలు అని నన్ను వెక్కిరించకండి. ఎంత గాయం చేస్తాయనుకొన్నారు ఆ మాటలు! మీకు వుద్యోగమైన మొదటిరోజున ఆ వానలో రావిచెట్టుక్రింద, మెరుపులమధ్య, నన్ను చీకట్లో 'రాణీ' అని పిలిచారు...అబ్బా నన్ను బాధ పెట్టకండి. వెళ్ళిపొండి. నన్ను నాచావు చావనివ్వండి (ఏడుస్తోంది.)

కేశవ: నీ పౌడరంతా కరిగిపోతోంది. శుభ్రమైన గంధం మానేసి ఆ పౌడరేమిటె?

సీతా: అవును, నా కెందుకు పౌడరు? మేము పౌడర్లకి తగు దుమా?

కేశవ: అదికాదు. నిన్నుచూస్తే నా కెంతోగౌరవం. ఆ నీచులు మల్లే నువ్వు వేషాలువేస్తే నాకు శాంతివుండదు. ఆ పక్కపాపిడి - ఆ పౌడరు - ఆ జాకట్టు-అవేమిటో నీకు సరిపోయినట్టుండవు. నీ గొప్పతనము పోయినట్టుంటుంది. నీకు అందం లేకనా యివి?

సీతా: అవును-చాలా అందంవుంది నాకు! చాలా లాభం వొచ్చింది, అందంవల్ల! యీపోకులకి మేము తగు దుమా! పూర్వోత్తరము గంధాలు రాసుకుని, కొప్పులు పెట్టుకుని, భార్య యింటో మూలుగుతో పడివుండాలి...... మీ ప్రియాంగనలు మాత్రం,

యివన్నీ వేసి, కులికి మీాకళ్ళని మిరుమిట్లుగొలిపి...

కేశవ: నీకూ వాళ్ళకీ సాటా?

సీతా: అవును, సాటా? ఎవరెక్కువో తెలుస్తోనేవుంది! నేను పూర్వోత్తరంగా వుంటాననేగా నన్ను వొదిలేశారు.

కేశవ: అందుకని యివన్నీ సాగించావా? పిచ్చిదానా! నిన్నుచూస్తే జాలేస్తోంది...చూడు, నీవే పవిత్రురాలివి. నిజంగా సీతవి. సీత యీావేషాలు వేసుకుంటే యెట్లావుంటుంది? నిన్ను కావిలించుకుంటే అప్పుడే మంచుతో తడిసిన మల్లెపువ్వుని కావిలించుకున్నట్టు.

సీతా: చలివేస్తుంది......అందుకనే వాసనచూసి, నలిపి, అవతల పారేశారు...నే నేం పువ్వునీకాను, దేవతనీ కాను, సీతనూకాను. నన్నేం పొగడక్కర్లేదు. అట్లా అనే నన్నువొదిలి మనుషుల దగ్గిరికి వెళ్ళారు. నేనూ మనిషినే. నాకూ కావాలి మోహం. నాకూవుంది రక్తం. నేనూపడతాను బాధ. మనిషినే...నే నెంత యమబాధ పడుతున్నానో ఎట్లా తెలుస్తుంది-ఎవరికి కావాలి (ఏడుస్తోంది.)

కేశవ: (బాధతో) అబ్బా. ఏడవకు. ఏడిస్తే అసహ్యంగా వుంటావు.

సీతా: ఆఖరికి యేడవనుకూడా యేడవకూడదు. నాగతి యింతవరకు వొచ్చింది (ఏడుస్తోంది.)

కేశవ: (బాధతో) అబ్బా! వూరుకో. నేను దురాత్మురుణి.

అధముడనై పోయినాను. నిన్ను తాకడానికి అనర్హుణ్ణి. నన్ను నాదోవను పోనియ్యరాదు! చచ్చాననుకో... యీబాధపడడం, యేడవడం, మానేద్దూ. ఇంత పనికిమాలినవాడు బాగుపడడని నా గతికి నన్ను వొదిలెయ్యి.

సీతా: ఎట్లా వొదలనూ — ఇన్ని ప్రేమబంధనాలతో కట్టుకొని నాచేత ప్రేమింపించుకుని, చప్పున నన్ను వొదిలెయ్యమంటే, హృదయం రక్తం కారుతోవుంటే ఎట్లా వూరుకోను!

కేశవ: పోనీ. నన్ను ఏదో స్నేహితుడిగా చూడు. యీ వెధవతో నాకేమనుకో — మరిచిపో — నన్ను అసలే మరిచిపో —

సీతా: ఎట్లా మరిచిపోను — ప్రతి రాత్రి నాతో కూర్చుని, నవ్వి, గంధాలు రాసుకుని, తాంబూలాలు వేసుకుని, నన్ను తొడమీద కూచోపెట్టుకుని, కథలు చెప్పి ... యిప్పుడు నే నేం కాను. ఎట్లా గడపను ... అబ్బా మీకర్థంకాదూ- యీ పెదిమల్ని — యీ బుజాల్ని — చూడక చూడకా — కాదు — కాదు — దాంతో — ఏ పాడుముండతోనో - నన్ను గట్టిగా - చక్కగా - ముద్దు - అబ్బా-పొండి-పొండి-పొండి. నన్ను చంపడానికి ఎందుకు వస్తారు? మరిచి పోవాలన్నా ఎట్లా మరవను? మాట్లాడరేం! చూస్తో, చూస్తో-ప్రేమిస్తో, ప్రేమిస్తో - అట్లా చచ్చిపోయినవాడిమల్లే కళ్ళు,

చెవులు, అన్నీ మూతలుపడి – అట్లా ఐపోయినారే: ఎంత కోపించినా ఎంత ప్రార్థించినా లాభంలేదు. రాయి–రాయి—ఆ హృదయం రాయి _ ఎందుకండీ యిట్లా అయినారు? నే నేం చేశాను? (కాళ్ళమీద పడింది) నే నే అపరాధం చేశాను? మీ కెట్లా అసహ్యం కలిగించాను? మనసులోగాని, పనిలోగాని మిమ్మ న్నేమన్నాను? మీకు కోపంవొస్తే – కోప మన్నా రాదేం నామీద. పూర్తిగా మాయ మైనారు. మీరు నాకు లేరు, మీకు నేను లేను. కొట్టండి, తిట్టండి, చీల్చండి, చంపండి. కాని నాతో సంబంధం లేనట్లు, నామాటలు వినపడనట్లు, అట్లా కూచోకండి, అట్లా చూడకండి. భరించలేను. (ఏడు స్తుంది) ఏం పాపం చేశానండి. నావల్ల యేం లోపం? ఎందుకు ప్రేమించారు? నన్నెందుకు మోసంచేశారు? అరెర్యా యెట్లా భరించను... వొదలరూ – దాన్ని వదలరూ, నాతో మునపటిమల్లే ఆడుకోరూ, యింత శిక్షా! దేనికి?

కేశవ: కూచో. నామాట విను ముందు. నీకు నిజంగా బాధ వుంటుంది. అది నిజమే, కాని సమాధానపెట్టుకోడం నేర్చుకోవాలి.

సీతా: నేను మనసు సమాధానం పెట్టుకోవాలీ, మీరు మాత్రం మీ పనులు మానుకోకూడదు, ఏం? సిగ్గ య్యటం లేదూ?

కేశవ: యింక భరించలేను. అట్లా ఏడిస్తే వెళ్ళిపోతా.

సీతా : వెళ్ళిపోతున్నారూ! (అతన్ని కావలించుకుని ఏడుస్తోంది) నన్ను వొదిలేసి వెడతారా? మధ్యాన్నం నుంచి ప్రతినిమిషం ఎదురుచూస్తో కాచుకుని కూచుంటే ఏదా మొఖం. ఆ చెయ్యి యిట్లా తెండి. మీరేం చెయ్యమన్నా చేస్తా. దాని వేషాలన్నీ నేర్పండి, నేను మోహం చూపలేదనేగా. చూపుతా, నేర్చుకుంటా – యిట్లా కావిలించుకొని, రండి, ఇట్లా రండి – మరి...

కేశవ: (బాధతో) అబ్బా, వూరుకో ఓర్చుకోలేను. నిజంగా నీ మీద నా కిష్టంలేదు. పోనీ, అట్లా నాకు బావుండవు. నన్ను బాధ పెట్టకు.

సీతా : ఏం చేశానండి. ఏమి చెయ్యేసండి?

కేశవ: నాకు మనసు మారిపోయింది. నేనుమాత్ర మేమి చెయ్యను.

సీతా : మీరు మార్చుకుంటే మారింది.

కేశవ: మనశక్తిలోవుందా? నాశక్తికి మించింది.

సీతా : అంతవరకొచ్చిందీ? పోండి. వెళ్ళండి, నీచుడా దుర్మార్గుడా, ముండలవాడా! పో పో!

కేశవ: ఆ! ఏం–మరీ మితిమీరుతోంది వ్యవహారం? నాలిక కొవ్వెందా!

సీతా : ఔను. మీరు చేసేపనులకి బుద్ధిచెప్పేవాళ్ళులేకేగా. నే నంటే లోకువా. ఏమిటీపని అని చెప్పి తీసుకు కొట్టేవాడే వుంటేనా. నోరులేనిదాన్ని నేనుగనక

సరిపోయింది గాని (ఏడుస్తో) యింక దిక్కులేదుకదా,
దీనికి నే నేంచేస్తే దీని కేంగతి అనికాని.

కేశవ: తన్నులు కావాలా ?

సీతా : తన్నండి పోనీ, తన్నినా బాగా నేవుండును. తన్నండి.
అదే తక్కువైంది. ఆదేనయం. చాలు. దయ
చేయండి యింక.

కేశవ: (లేచి కండువా, చెప్పలు వేసుకుంటున్నాడు.)

సీతా : అన్నదే చాలని వెడుతున్నారా, వెళ్ళండి. అస
లెందుకొచ్చారు ?

కేశవ: ఏడవడానికి.

వెళ్ళిపోయినాడు. సీత స్తబ్ధయై చూస్తోంది. ప్రక్కతలుపు
తెరుచుకుని భ్రమరాంబ తొంగిచూసి లోపలికి వొచ్చింది.

భ్రమ: వెళ్ళాడా ?

సీతా : (మాట్లాడదు)

భ్రమ; పంపించావా ?

సీతా : (మాట్లాడదు)

భ్రమ: వెర్రిపిల్ల !

సీతాకాంతం చప్పున మంచా న్నానుకొని ఏడుస్తోంది. భ్రమ
రాంబ దగ్గరిగావెళ్ళి తలమీద చెయ్యేసి మాట్లాడుతోంది.

అట్లా పోట్లాడి ఏడిస్తే అతన్ని గాయం చెయ్యడం,
నువ్వు గాయం కావడంతప్ప యిం కేంలేదు.

సీతా : మరి యీ బాధ ?

భ్రమ: మరి బాధ అని కురుపుని మరింత రేపుతారా? విధ మాదిగాదు. ఎన్నిసార్లు చెప్పినా నీకు తెలియటం లేదు.

సీతా: కానీ, అందరికీ లోకువైనాను. నువ్వూ ఆయన వేపే!

భ్రమ: చేతకాని దానివి.

సీతా: ఏం చేతకాదు?

భ్రమ: ప్రేమించడం...

సీతా: ప్రేమవల్లనే కదా యీ బాధ.

భ్రమ: మరి అంత ప్రేమించేదానివి, ఆయన ఆనందం భంగ పరుస్తావేం?

సీతా: మరి నా బాధ?

భ్రమ: మరి నీదే నిజమైన ప్రేమ ఐతే, యీ బాధతో నీ హృదయం నృత్యం చెయ్యవద్దూ?

సీతా: మరి ఆయనకి నా మీద ప్రేమలేనిదే.

భ్రమ: ఇంతేనా నీ ప్రేమ! బిడ్డ తిరగబడితే తల్లిప్రేమ పోతుందా?

సీతా: బాధ పడదా?

భ్రమ: కాని బిడ్డకి సహాయం చేస్తుందా లేదా? అట్లానే నీ బాధని లక్ష్యం చెయ్యకు, అణుచుకో. అతని సేవ చెయ్యి. పతివ్రత లందరూ అట్లానే కదా, ఆత్మ స్వామ్రాజ్యాన్ని ఏలుకోవలసింది?

సీతా : పతివ్రతల కేం? వాళ్ళకి అన్నీ సాధ్యమవుతాయి. ఆ కాలమూ! ఆ మనుషులూ!

భ్రమ: పతివ్రతలు వుంటే యిదీ ఆ కాలంగానే మారుతుంది.

సీతా : సీతలు, చంద్రమతులు వుంటే ఏం లాభం! రాములు హరిశ్చంద్రులు ఏరి?

భ్రమ: యీ సీతలూ, చంద్రమతులూ తమ భర్తల్ని రాములూ హరిశ్చంద్రులూ చెయ్యాలి. మొగవాడు పశువైతే స్త్రీ తనుకూడా పశువు కావచ్చా? తన శీలంచేత అతన్ని మృగత్వంనించి వుద్ధరించాలి.

సీతా : అందాకా వైధవ్యం భరిస్తో, తాను ప్రేమించి పూజించే దైవము వేశ్యలకాళ్లు కడుగుతోవుంటే సంతోషించ మంటావు?

భ్రమ: నీకు ప్రేమమహిమ తెలీదు. నిజంగా ప్రేమిస్తే ఆ ప్రేమ నీకు యీ శరీర సౌఖ్యాలకన్నా వున్నతమైన ఆనందాన్ని యిస్తుంది. అది ఎటువంటి ప్రేమ—భర్త ఎటువంటి వాడైనా, ఏమిచేసినా, ఎంత హింసించినా చలించని... ...

సీతా : అట్లాంటివాణ్ణి ప్రేమించే దెట్లా ముందు?

భ్రమ: భర్తగనక—భర్త అని... అంతే. అతని రూపాన్ని కాదు, గుణాన్ని కాదు.

సీతా : కొట్టినా, తిట్టినా...

భ్రమ: ఆ... యీభర్త, భౌతికభర్త యేమైతేనేం! నీ హృదయంలోని భర్తని ఎవరు ఎత్తుకుపోతారు? విను మళ్ళీ

చెపుతున్నా, నీ సౌఖ్యం కోరి. వీటికోసం తగవులాడి నన్నాళ్లు శాంతిలేదు.

సీతా: అన్నీ ఉత్తదే. శాంతి యెట్లా వొస్తుంది, అట్లాంటి భర్తతో!

భ్రమ: శాంతి హృదయంలో వుంది. బయట వెతికితే రాదు. భర్త ఎంత కావిలించుకుంటే మాత్రం వొస్తుందా?

సీతా: ఆ, తప్పకుండా వొస్తుంది.

భ్రమ: అదో శాంతా...ఎన్నాళ్లు, ప్రయత్నించిచూడు. 'ఆ భర్త నా కేం ఆనందమిస్తాడని వెతికి అతనివ్వ నప్పుడు ఏడవటం కాదు. నేను అతని కేమివ్వగలనని ఆలోచించాలి. అత న్నెట్లా సంతోషపెట్టను అనే చింత ముఖ్యం. మనము ఆనంద మనుభవించడము కన్న యింకొకరికి ఆనందమిచ్చి ఆనందం అందు కోడం నేర్చుకోవాలి.

సీతా: ఎట్లా?

భ్రమ: త్యాగంవల్ల.

సీతా: అంటే—

భ్రమ: నువ్వతన్ని ప్రేమిస్తున్నావుగదా!

సీతా: ఆ—

భ్రమ: మరి అతనికి ఆనందం యివ్వవా?

సీతా: ఇస్తాను.

భ్రమ: నీకు బాధ కలిగినా ఏం?

సీతా: అమ్మా!

భ్రమ: అయితే అదేమి ప్రేమ!

సీతా: సరే సనుకో.

భ్రమ: మరి అతని కామనిషే కావాలి.

సీతా: ఛా.

భ్రమ: అదుగో, చూశావా, ఆ అహంభావమే కూడదు. యింక త్యాగ మేమిటి?

సీతా: అదేం ప్రేమ? కొరివిపెట్టి తల గోక్కున్నట్టుంది.

భ్రమ: నీ కర్థంకాదు. మాధుర్యం అనుభవిస్తేనే కాని బోధ పడదు.

సీతా: నాకు వొద్దు ఆ త్యాగం.

భ్రమ: త్యాగమే సృష్టిరహస్యం, ప్రేమ అంటేనే త్యాగం. ప్రతినిమిషం ఈశ్వరుడు తన స్వేచ్ఛని త్యాగంచేసి, ఆనందాన్ని పొందుతున్నాడు. ముఖ్యము, త్యాగ మూర్తి ఐన స్త్రీద్వారా సృష్టించుకుంటున్నాడు తన ప్రపంచాన్ని. పతివ్రతలందరూ యీశ్వరాంశ సంభూతులు. చంద్రమతి చేసిన త్యాగం ఆమె కెంత మహానందాన్ని యిచ్చివుండాలి! నాటకాల్లో ఆమె యేడ్చిందని వ్రాస్తారు కాని...

సీతా: నిజమేనా?

భ్రమ: ఏ పతివ్రత త్యాగం చెయ్యలేదో ఆలోచించుకో.

సీతా: మరి ఆ త్యాగంవల్ల ఆయనకి నామైన మనసు తిరుగు తుందా?

భ్రమ: అదుగో-ఆ నా-అనేమాట వొదిలెయ్యి. ఆయనకు

సంతోషం కలుగుతుందా అని ప్రశ్నించుకో. ఆయన ఆనందమే నీది.

సీతా : నాకు బాధ కలిగించినా—

భ్రమ: ఆయన ఆనందంగా వుంటే నీకు బాధ ఎక్కడది? ఆయనే నువ్వు, నువ్వే ఆయన.

సీతా : ఏంచెయ్య నిప్పుడు?

భ్రమ: పోట్లాడకు. సంతోషమైనముఖం కనపరుచు. సేవ చెయ్యి. ఏమాత్రం బాధ ఆయనకి కలిగినా, అది మాన్పడానికి నీప్రాణం - నీసుఖం - నీమానం - అన్నీ త్యాగం చెయ్యి.

సీతా : ప్రాణమా - చచ్చిపోతే యింక యీ త్యాగంవల్ల లాభం ఏమిటి?

భ్రమ: అదుగో లాభంసంగతి మాట్లాడుతున్నావు.

సీతా: మరి యిట్లా మెత్తపడడానికి. ఆయనతో కారణం చెప్పనా?

భ్రమ: తెలియడ మెందుకు!

సీతా : తెలియకపోతే ఆయన మనసు తిరగడమెట్లా?

భ్రమ: అదుగో మళ్ళీ ఆసంగతే, నీసంగతే. ఆహా!

సీతా : మరి ఆయన చివరికి నన్ను ప్రేమిస్తారనాన్నవుగా?

భ్రమ: అయ్యో! వెర్రితల్లీ. మాటలతో చెప్పాలంటే మన గొప్పతనము! మనము చెప్పుకోవాలా! మన కార్యాలవల్ల వ్యక్తంకావాలి.

సీతా : ఏమో ! సరేలే.

భ్రమ: ఇంక పడుకో.

సీతా : నువ్వుకూడా యిక్కడే పడుకో అమ్మా! నాకు భయమేస్తుంది. ఈపాటికి దాంతో కలిసి నవ్వుతో వుంటారు. 'అంతేకావాలి దానికి' అంటో వుంటారు. ఎవడన్నా చితకబాదితే... అమ్మా పతివ్రతలు ఏ మాటంటే అది జరుగుతుందికదూ ? (పడుకుని) అమ్మా !

భ్రమ: ఏం ?

సీతా : కాని యీ బాధ ఎన్నాళ్ళని భరించను !

భ్రమ : పిచ్చిదానా! సరియైన జ్ఞానంతో చూడు. యిదంతా మాయకదా ! నువ్వు-యీ లోకం-నీ బాధ-నువ్వు బాధపడుతున్నా వనుకోడం-అంతా మాయకదా !

సీతా : యీ బాధ నిజంకాదా ?

భ్రమ: అంతా కల.

సీతా : ప్రేమ—?

భ్రమ: ప్రేమకాదు. ధర్మము ఒక్కటే శాశ్వతము.

—: తెర :—

రెండో రంగం

రాత్రి తొమ్మిది గంటలు. వనకుమారి యింటో పడకగది. ఎడమ చేతివేపునించి ఒకటే తలుపు. వెనక పదిరిపట్టెమంచం. దాని ముందు కొంచెం దూరంగా తివాసిమీద హార్మోనియం ముందు పెట్టుకుని వనకుమారి కూచునివుంది. ఆమెకి ముప్ఫైయేళ్ళకిలోపు. ఆమె అందమంతా ఆమె జుట్టులోనూ, ముక్కులోనూ వుంది. పక్కనించి చూస్తే కాశ్మీరపు స్త్రీ లాగు కనపడుతుంది. కేశవ రావు మంచంమీద కూచుని వున్నాడు.

వనకుమారి: ఛా, ఏమటా బూతుమాటలు !

కేశవ: నీకు బూతుమాట లనేవికూడా వున్నాయా?

వన : మీలాంటివారి సహవాసం వల్లనైనా, మేము ధన్యులం కావాలని చూస్తాం. పువ్వులవల్ల నారకి వాసన వొచ్చినట్టు, విష్ణుభక్తివల్ల రాక్షసులు ముక్తి పొందినట్టు. కాని మీరే మాగతికి దిగుతారా !

కేశవ: మీలాంటి వాళ్ళంటే—నేనేం గొప్పవాణ్ణనా !

వన : కాదు మరి ! కులంగొప్ప; వంశం గొప్ప; ధనం గొప్ప.

కేశవ: అంతే—

వన : (చిరునవ్వుతో) సరే. అందంగొప్ప, బలంగొప్ప.

కేశవ: అంతేనా ?

వన : (సిగ్గుతో) మీకే తెలుసు. అనాలా యేమిటి ? (చిరునవ్వుతో వోరగా చూస్తుంది)

కేశవ: అబ్బా! అట్లా చూస్తే నేను భోర్చుకోలేనని తెలేమూ! ఎందుకు చూస్తావు.

వన : ఆడదాన్ని గనక, మీ దయ ఆశించిండాన్ని గనక.

కేశవ: ఆడవాళ్ళందరూ చూస్తారా నావంక!

వన : రసికత్వమూ, బుద్ధీ వున్న వాళ్ళందరూ.

కేశవ: నిజంగా నేనంత బాపుంటానా? (అద్దంలో చూసు కుంటున్నాడు) నన్ను పొగడడానికి అంటున్నావు.

వన : మీ కళ్ళకే కనపడుతో వుండగా, నన్నడగడ మెందుకు?

కేశవ: నీ కళ్ళల్లో చూడాలని వుంటుంది.

వన : మీభార్య కళ్ళల్లోనో!

కేశవ: ఏమీ కనపడదు.

వన : ఐతే యింక భార్య ఎందుకు?

కేశవ: సంసారానికీ, పిల్లలకీ—

వన : చాకిరీకి భార్య; ఆనందానికి వేశ్య.

కేశవ: ఔను.

వన : కాని నాకు నేను భార్యని కావాలనేవుంది.

కేశవ: ఏం?

వన : (కొంచెం ఆవేశంతో) స్థిరంగా. దృఢంగా, గాఢంగా నాదేనని— యెప్పటికీ, అంతా, సంపూర్ణంగా ఐక్యమై, భేదంలేకుండా నేనే నని – ప్రేమించాలని అమితమైన కాంక్ష నన్ను కాలుస్తుంది.

కేశవ: ప్రేమించరాదూ?

వన : ఎవర్ని?

కేశవ: నన్ను.

వన : (నవ్వుతోంది దిగులుగా) ఎన్ని జన్మలెత్తితే మీరు నా వారౌతారు? నాకే భర్తవుంటేనా — మీ భార్య యెట్లా ఓర్చుకుందోగాని—నా జీవితమంతా, నా శక్తినంతా, నా తెలివినంతా, నాహృదయాన్నంతా — అంతా అర్పణంచేసి, పెనవేసుకుని, కళ్లుకప్పేసి, నాలో లీనం చేసుకుంటాను.

ఆ యీశ్వరిదయ వుంటే వేశ్యకైనా అద్భుతమైన ప్రేమరాజ్యం తటస్థపడుతుంది. అంతా మన పూర్వ జన్మసుకృతం.

జన్మవల్లగాక గుణంవల్ల సంసారి, వేశ్య అనే విభాగము కావుండును.

మీ రెందుకు యిక్కడికి వొస్తున్నారో మీకూ తెలుసు; నాకూ తెలుసు; వీధులో వాళ్ళకీ తెలుసు.

ఈ భార్యల్ని చూస్తే దిగులేస్తుంది. తన భర్తల్ని ఆకర్షించుకోలేని వాళ్ళు మమ్మల్ని తక్కువగా చూస్తారు. మమ్మల్ని తాకింతరవాత తమని తాక నియ్యకండా నిషేధించేధైర్యం లేనివాళ్ళు మాకన్నా అధికు లెట్లా ఔతారు! పిచ్చి!

కేశవ: కాని నువ్వే సంసారివైతే, నాకు కనపడి వుండే దానివా? ఒక వేళ నా భార్యవైతే తప్ప... కాని

అప్పుడు...నీ సొగసు, నీ వినుసు, నీ మనసు...ఏదీ పాడు.

వన : అదేమిటో నాకు రాదు.

కేశవ: అదే—'లావణ్యారామ'—

వన : నాకు రాదు.

కేశవ: అన్నట్టు ఈ కృతులు దానికివొచ్చు - మా ఆవిడకి. నాకు మతే పోతోంది, నిన్ను చూస్తున్నకొద్దీ... పాడు-యింకో ఓదన్నా పాడు...'ఏమిా మాయమూ చేసి, పోతివో.'

వన : (పాడుతోంది)

కేశవ: దానిపైసంగతి శ్యామసుందరాలోది—కానీ. (వనకుమారి పాట అంతా పాడి ఆపింది.) బావుంది. బావుంది. ఏదీ యదుకుల కాంభోజిలోనే యింకోటి వుండాలి.

వన : ఆ యదుకుల కాంభోజి మిా భార్యాగారు. నా కా రాగాలసంగతి తెలీదు. దాని మొదలేదో చెప్పండి.

కేశవ: అదేదో జ్ఞాపకం రావటంలేదు. పోనీ యింకోటి కాని 'యింతిరో వాని మన—' (వనకుమారి పాడుతోంది) అదుగో, పాడుతో అట్లా చివర నవ్వొద్దనలేదూ ? ఆ దిగులుచూపు వొద్దు. ఒక్క-సారిగా కళ్ళల్లో దిగులూ, పెదవులమిాద నవ్వూ, ఎట్లా చూపుతావు! అభినయంలో నేర్పుతారా ? (వనకుమారి పాడుతోంది)

వన : (పాట మధ్యలో) ఏమో టక్కరి పాటలు - ఒక రాముడిమీద భక్తికీర్తనా! పుణ్యమూ, మోక్షమూ ఎందుకొచ్చిన పాటలు, చచ్చుపాటలు! కృతులు నేర్పమంటే అయ్య నేవరో నవ్వాడు. ఈ జన్మం కూడా, పాపకూపంలో, యిట్లానే గడుస్తుందిగావును. నామోచ్చారణచేతే జన్మలు నశిస్తాయంటారు. అట్లా ఏమన్నా వుండాలి నాకుకూడ ముక్తి! (పాడు తోంది)

కేశవ: ఏదీ, ఏదీ, మళ్ళీ. ఆహా! యెంత గొప్పగావుంది! నిన్నుకాదు, ఆకంఠాన్ని కాదు; ఆ స్వరాన్ని ముద్దు పెట్టుకోవాలి. ఎట్లా? ఎన్నిసార్లు నిన్ను కావిలించు కుంటే ఏంలాభం!

వన : సంగీతంలో యింత రసజ్ఞులే! మరి జీవితంలో కారేం?

కేశవ: (బాధతో) కానా?

వన : ఐతే బోగందాన్ని యిష్టపడతారా?

కేశవ: ఏమి?—రసికత్వమూ, మాధుర్యమూ వాళ్ళదగ్గరే మిగిలింది.

వన : వుంటే నేం? పువ్వు దుమ్ములో అందరి కాళ్ళకిందా నలిగినతరువాత!— నన్నుచూస్తే నాకే రోతే! నన్ను చూసి యిష్టపడేవాళ్ళుంటే, ఏదో నా ప్రాణ రక్షణార్థం, ఈశ్వరుడు పంపుతున్నా డనుకుంటాను. మీబోటి ధర్మాత్ముల్ని.

'ఎంతటి కులుకే' అని పాడుతోంది

కేశవ: అది వొద్దు. కళ్యాణి జావళీలకి బాగుండదు. 'జాణ తనము' పాడు, కాఫీ.

వన : 'కాఫీ' ఏమిటి ?

కేశవ: (నవ్వుతూ) దాని రాగం,

వనకుమారి పాడుతోంది

అక్కడ నొక్కు—యింకొంచం జాలిగా, మాయ లాడి - అన్నచోట.

వన : (పాడి, ఆపి, 'నీ వెళ్లిపోయినావంటే' అని పాడు తోంది)

కేశవ: అబ్బా! వొద్దు, వొద్దు.

వన : అది పాడుతోవుంటే నా కెట్లా వుంటుందను కుంటారు? ఆ నాయకుడిబాధ అంతా అర్థమాతుంది. నేనే నాయికనై 'లేదు, లేదు, వొచ్చాను. వూరికే అట్లా తమాషాకి, నీ హృదయాన్ని పరీక్షించడానికి, అట్లా నిర్లక్ష్యం చేశా'నని కావిలించుకుని—

కేశవ: వెళ్ళు ఆయనదగ్గిరికి.

వన : ఎవరి దగ్గిరికి ?

కేశవ: ఆ పాటలాయన దగ్గిరికి.

వన : అంత అదృష్టమా—కాని, యింత రసికులు, మీకు యిష్టం లేవేం యీ పాటలు ?

కేశవ: నీచ శృంగారం.

వన : అయ్యో! ప్రేమా శృంగారం కంటేనా! నీచురాల్ని గననేమో, ఒక్కచోటా నీచత్వం కనపడదు నాకు.

ఈ యిల్లు, యీ చీరెలు, యీ నాట్యాలు అన్నీ మానీ "పచ్చని చేలోకి, పండు వెన్నెల్లోన"— అంటు మామిడితోటలో. మల్లెంట్లల్లో, ఏతామెత్తే కాడ— అబ్బా నామనసు ఎంత ఏడుస్తుందని ! ఒక్క మనిషి - నేను లేకపోతే - 'తోటవూసంటే సికాకూ'-అంటే, ఎన్ని పుణ్యాలు చేస్తే, ఎంత తపస్సు చేస్తే, నా చిన్న చిన్న అందాలన్నీ, నా నాపు, నామాటలు 'ఎన్నాని చెప్పేది' అంటే... ...

ఎందుకో యీ పాడుబతుకు? ఎందుకు రాశాడో ఆ పాటలు? ఎందుకో యీ ప్రపంచం? ఆ ప్రపంచం 'చల్లని యెన్నెల్లు' 'జిమ్ముమనే తోట చీకట్లు' ఆవులు. గడ్డిమేటి, 'ఎలుతురుని నెమరేసే ఏళ్ళు' అవన్నీ నావీ, నారాజ్యం. నాకోసమే ఆ పాటలన్నీ... ...

ఆకలేస్తోంది. వెళ్ళండి. పాపం మీ భార్యగారు ఒంటరిగా వుంటారు, మీకోసం ఎదురుచూస్తో.

కేశవ: అవును వెడతాను. ఇట్లా నీ కాళ్ళముందుపడివుంటే మరీచవకైపోతాను. (లేచాడు. దగ్గిరిగా వొచ్చాడు) మళ్ళీ యెప్పుడు.

వన : ఎప్పుడు మీ కనుగ్రహం కలిగితే అప్పుడు.

కేశవ: ఎప్పుడూ నీదగ్గిరే వుండాలని వుంటుందికద!

వన : అంత దయవుంటే, అడేచాలు వుండాలా!

కేశవ: కుమారీ! మన అనురాగానికి అంతం వుంటుందా! ఒకవేళ నేనే చాలా బీదవాణ్ని ఐపోయినాననుకో.

పోనీ. ఒకవేళ నేనే యేదన్నా తప్పుచేశానని వుద్యోగం పోతుందనుకో - కాదంటావేం - ఇట్లా బోగంవాళ్ళ యిళ్ళల్లోపడి వేడుస్తూవుంటే — చూశావా? మన ఆనందం, మన ప్రేమ ఎవరి కర్థమౌతాయి? నిన్ను లంజ అనేస్తారు, చులకనగా. నన్ను పోకిరీ అనేస్తారు - నా వుద్యోగంపోయి, నేను బీదవాణ్ణయినా నీకు నామీద ప్రేమ వుంటుందా - లేకపోతే మీ కులాచార ప్రకారం తలుపు తీయ్యవా?

వన : మన స్నేహచరిత్రను జ్ఞాపకం తెచ్చుకుంటే— మీ ప్రశ్నకి ప్రత్యుత్తరం మీకే తెలుస్తుంది. మరి ఆ పైకం తీసుకొచ్చారా?

కేశవ: తీసుకురాకండా వుంటానా?

జేబులోంచి తీసి యిచ్చాడు

వన : (అతన్ని బుజ్జగిస్తో) చాలా అవసరం కనక అడిగాను.

కేశవ: నాకు తెలుసుగా.

వన : ఎందుకు నా మీద ఇంత మమకారం మీకు?— నా కృతజ్ఞత తెలిపేందుకు ఏం చెయ్యను?

కేశవ: (చిరునవ్వుతో అర్థయుక్తంగా) తెలిపావుగా!

వన : అదా! అది మామూలు. అట్లానా - పవిత్రమైన కృతజ్ఞతాభావాన్ని తెలిపేది? ఛీ! యిట్లా రండి

నెమ్మదిగా అతని కళ్ళల్లోకి చూస్తో. ఆలో చిస్తో అతని తలని వొంచి ముద్దు పెట్టుకుంది

కేశవ: మళ్ళీనా! ఐతే యింక కవలలేదు. ఎట్లానన్నా నిన్ను మరిచిపోయి వెళ్ళా లనుకుంటో వుంటే—

వన : యింక వెళ్ళండి; పాపం మీ భార్యగారు చూస్తో వుంటారు.

కేశవ: (ఆలోచించకుండా, పరధ్యానంగా) అబ్బా! వెళ్ళ గానే గోల.

వన : గోలా, ఎందుకు? తగాదా పెట్టరన్నారు.

కేశవ: ఏడుస్తుంది. ఏదో పోనిమ్మని, నన్ను నా పోవని వాదిలెయ్య కూడదూ?

వన : ఆమె మీద ఎందుకు అసంతృప్తి కలిగింది?

కేశవ: నిజంచెప్పనా? ఆలోచించాను, నా కెందు కీ దుర్బుద్ధి అని. ఈ కులస్త్రీలకి పురుషుల్ని గంజించడం తెలీదు. ఎప్పుడూ పురుషుడి బలవంతమే కాని, వాళ్లు కూడా ఆనందాన్ని పంచుకోరు. చిన్నప్పణ్ణించి, అదేదో పాపకార్యమూ అసహ్యమూ అనుకోడంవల్ల యింక పురుషుడు పూరుకోడు గనక దేహం వొప్ప చెప్పి వూరుకుంటారు. కొన్నాళ్ళయిన తరవాత ఏదో......కొత్తలేదు, అలవాటైపోతాం వాళ్ళకి. అబ్బా, ఆ నరకం భరించడం కష్టం, లోకమంతా యెట్లా యీ వివాహ సంస్థని నిలబెడుతుందో కాని!

వన : ప్రతిభార్యనీ, కొన్నాళ్ళు మా కింద తర్ఫీదుకి పంప మంటారా యేమిటి?

కేశవ: నేను విద్యాధికారి నైతేనా, యీ విషయం ఆడ వాళ్ళకి కాలేజీలు పెట్టించి, మిమ్మల్ని 'లెక్చరర్ల'గా వేయిస్తాను.

వన : మాటలతో నా కడుపు నిండేట్టు లేదు. లెక్చరరుపని వేయించిందాకా నన్ను మీరు పోషించవలసిందే. వెళ్ళండి.

కేశవ: వెళ్ళడమే మరిచిపోతావా. నిన్ను చూస్తోవుంటే... నువ్వెట్లాంటిదానివైనా, యెంతమందితో—

వనకుమారి ఆతని నోరుమూస్తోంది. ఆతను వొదిలించుకున్నాడు. బైట శ్రీనివాసులు తలుపు కొడుతున్నాడు. వనకుమారి భయం కనపరుస్తోంది.

వన : ఎవరో ?

కేశవ: చూడరాదూ ?

వన : ఈవాళిటప్పుడు ఎవరు వొస్తారు ?

కేశవ: ఏమిటా భయం, ఆ కళ్ళల్లో, చప్పుడువిన్న లేడిపిల్ల కళ్ళలాగు–ఒకసారె యిట్లారా.

వన : వెళ్ళిచూస్తా.

కేశవ: నిన్ను వొదలను.

తలుపు కొడుతున్నారు.

ఎవరో అల్లరికి. పోనిద్దూ. నిన్ను వొదలను. ఏం చేస్తావు ? ఏమిటా భయం. నేను వుండగానే ! ఎవరన్నా రానీ, రాక్షసుడు కాని, రుద్రుడు కాని—

వన : వుండండి ఎవరో చూస్తాను.

వెళ్ళింది. బైట శ్రీనివాసులు మాటలు. వనకుమారి బుజాలచుట్టూ చెయ్యేసి శ్రీనివాసులు తీసుకొచ్చాడు. శ్రీనివాసులికి ఇరవై ఐ నేళ్లు. చిన్నవాళ్లు. కాని బలమైంది. ముఖాన రౌడీ వర్చస్సు. కళ్ళల్లో కొంచెం వెర్రి. ఇప్పుడు బట్టలమీద రక్తం, తాగివున్నాడు, అతని స్థితిచూసి ఆమె కేశరరావు వున్నసంగతే మరచింది.

వన : ఆ గదిలోకి యెందుకు? ఆగు. ఏమిటీరక్తం? ఏం చేశావు? తొరగా చెప్పు.

శ్రీనివాసులు: ఈ బస్తీమీద సవాల్! రమ్మను - యిట్టా రమ్మను - ఏ లంజకొడుకు వస్తాడో! ... వనం... చూడు... నీ పే రేమిటి ... వనమేనా ... కాదు మధువనం (నవ్వుతున్నాడు.) మరువం... చూడు— నన్ను వుత్త వెధవాయి అనుకున్నారు, తెలిసింది - ఈవాల్టితో తెలిసింది... దాన్ని ... నా దాన్ని... మాటలంటే పడుతుం దనుకున్నాడు ... కర్నుడు - కలియుగ కర్నుడు-రణకర్నుడు- దానకర్నుడుండగా. నరసింహామూర్తిని ... తాగుతా వెధవల రక్తం, తాగుతా. బస్తీమీద సవాల్!

వన · ఏమిటిది? ఏమిటీ రక్తం చెప్పవూ?

కేశవ: కుమారీ——

శ్రీని : కుమా రేమిటి? కుమారీ-కుమ్మరీ - కుమ్మరిపురుగూ! సరిగా పిలు! పిలవకపోయినావా-

వనకుమారి శ్రీనివాసులు వీపుమీద చెయ్యేసి బతిమాలుతోంది

వన : శ్రీ! నేనూ - వనాన్ని, తెలుస్తోందా? (అధి

కారంతో) చూడు, నా కళ్ళవంక. అట్టా కాదు తెలుస్తోందా? చెప్పు - అంతా చెప్పు, నాతో-

శ్రీని: వాడు - ఆ సాం...

కేశవ: మళ్ళీ వొచ్చాడా వీడు?

శ్రీని: సాంబయ్య...నిన్ను లిట్టలా - వాడు బతుకుతాడా- నిన్నంతమాట అని; బస్తీమీద-యీ పట్టణంమీద- దేశంమీద. రండిరా, కుక్కల్లారా - రండిరా-మీ మీసాలుచూసి. మీ మోటార్లుచూసి, నేను దడుస్తానట్రా-

వన: ఏం చేశావు;

శ్రీని: కాఫీ తాగుతున్న వాణ్ని ... జుట్టు పట్టుకుని (నవ్వుతో) యిలాపడేసి—ఆకప్పు యింకా నోట్లో నే చూస్తున్నాడు, నన్ను; దెయ్యాన్ని చూసినట్టు. వాడొచ్చాడు, బూషిగాడు ... తగూకి...సరేగాని వీడు ఎందుకొచ్చాడు?

వన: ఎరగవూ? ఈయ న్నెరక్కేం? సరిగాచూడు. మన కేశవరావు గారేగా?

శ్రీని: కేశవరావూ! ఎవడది? శవరావూ!

వన: (కేశవరావుతో) వెళ్ళండి. మీరు వెళ్ళండి.

శ్రీని: హో, హో.

వన: మర్యాద నేర్చుకో. ఏమనాలి? పంతులుగారివి.

శ్రీని: వెధవా, హొమ్మనాలి.

వన : శ్రీ, శ్రీ, ఎన్నాళ్ళు చెప్పను? 'వెళ్ళండి' అను. యింటికి వొచ్చిన వాళ్ళని యిట్లా అవమానం చేస్తావా ?

కేశవ: ఎవడు వీడు? నీకూ వీడుకీ—

శ్రీని : (వనకుమారితో) అయ్యో! దిగులే, వొద్దు-నువ్వు-నువ్వు-పోరా. కాదు, పొండి, పొండి. అయ్యో! 'నీపని లేపులే! లేపూ నిన్ను నరకడం - ఇవాళిటికి తిను, పోయి-తిను, కాదు, తినండి.

కేశవ; కుమారీ ! వీడు మళ్ళీ ఎందుకొచ్చాడు ? వొదిలి పోయినాడంటివే! ఎవడు వీడు. నీకు?

శ్రీని : ఎవడు? ఏం కుమారీ? అదే నేను. నేనే అది. అంతే సంబంధం.

వన : మీరు వెళ్ళండి: తరవాత చెప్తాను.

శ్రీని : ను విట్లా రా; యీ తివాసీమీద యిట్లా కూచో. కదలకు.

ఆతన్ని తీసికెళుతోంది. హార్మోనియం దగ్గిరిగా వొచ్చారు.

శ్రీని : మళ్ళీ యీపాడు పెట్టి వాయిస్తున్నావా ? నాకు బావుండదన్నానా? వెధవసంగీతమూ, నువ్వూను.

హార్మోనియం పగలతన్నాడు.

కేశవ: ఏమిటిది-కుమారీ? నేను మర్యాదస్తుణ్ని. ఇల్లాంటి గోలలు నాకు సరిపడవు. వీణ్ని పంపించెయ్యి.

వన : మీ కెందుకు? మీరూ, నేనూ ఆనందంగావున్నాం,

చాలదూ? రేపు యెప్పటిమల్లేనే రండి. కోపం వుంచకండి.

శ్రీని : (కళ్లు తెరిచి) పంపించు.

వన : వెడుతున్నారు. వెళ్ళండి.

కేశవ: కుమారీ! నన్ను మోసంచేశావా! అందరిమల్లేనా నువ్వూ: వూరుకోను—నే నూరుకోను! నా డబ్బంతా నీకెందుకు తగలెయ్యాడం? ఓసి దొంగముండా. ముందు వీణ్ని పొమ్మను.

శ్రీని : (వులికిపడి) ఏ మన్నావు — నామరుపాన్ని ఏమన్నావు? చచ్చావురా.

వన : వెళ్ళండి, వెళ్ళండి. శ్రీకి కోపమొస్తే - చాలా వుప ద్రవం జరుగుతుంది.

కేశవ: ఆ! నాకు భయం నేర్పుతావూ ?

వన : వూరుకోండి.

కేశవ: వూరుకుంటా! తప్పదు లంజ.

శ్రీని : ఆ, ఆ. (లేస్తున్నాడు)

వన : మీపాదాలు పట్టుకుంటా. న న్నే మనకండి. శ్రీ చెడ్డవాడు.

కేశవ: వెధవ న న్నేం చేస్తాడు ?

శ్రీని : ఏం చేస్తానా? గొంతుపిసికి, నరికి, యిక్కడే పాతేస్తాను. కృతయుగ అర్జునుణ్ని నేను. రా, రా, యుద్ధానికి రా. ఇప్పుడే దీన్నితిట్టిన వెధవని పొడిచాను, చీల్చాను. రా రా—నువ్వూ౯రా.

వన : కేశవరావుగారూ! వెళ్ళండి—పరుగెత్తండి. (శ్రీని వాసుల్ని కావిలించుకుని ఆపుతోంది) శ్రీ, శ్రీ! నాకోసం. నీ వసం కోసం—

కేశవ: నా ముందే కే—ఓసి లంజా—

శ్రీని : అదుగో! (కేశవరావు మెడ పట్టుకుని వొంచాడు. వనకుమారి కేశవరావుని కావిలించుకుంది.)

వన : శ్రీ, నన్ను ముందుకొట్టు. (కేశవరావుతో) బాబూ వెళ్ళండి. (శ్రీనివాసులు కేశవరావుని వొదిలాడు)

కేశవ: వేడికి నీకూ యేం సంబంధ మని—

శ్రీని : అదేమాట అంటావు — ఏం సంబంధమా - నేను కృష్ణుణ్ణి, అది సావిత్రి-నేను నలుణ్ణి, అది చంద్రమతి నేను రావణుణ్ణి, అది రంభ. రంభేనా - అవును, రంభే అను, లేకపోతే చంపుతా—

కేశవ: వాడి రంభవటే నువ్వు?

శ్రీని : చచ్చావురా, నువ్వు. ఈ వాళ నీరక్తం కళ్ళ చూశా నన్నమాటే.

వన : శ్రీ, శ్రీ! నన్ను చంపు.

శ్రీనివాసులు కేశవరావుని చేతిమీద ఒక దెబ్బకొట్టి రెండుసార్లు కింద పడేసి, వీధిలోకి నెట్టాడు. వొచ్చి వనకుమారిని కావిలించుకున్నాడు.

వన : వొదులు—

శ్రీని : వొదలను—నువ్వు నాదానివి - నిన్ను - నిన్ను—

వన : వొదులు, సిగ్గులేదూ? తప్పతాగి, వూరంతా అల్లరి చేసి, నన్ను ముట్టుకుంటావా? చూసుకో - బుద్ధి లేదూ, వొదులుముందు. (వొదిలాడు)

శ్రీని : (వినయంగా) నామీద కోపమే?

వన : కోపమా? యింకానా. పో! నా మొహాం చూడకు పో.

శ్రీని : అట్లా చూడకు-నామీద కోపించకు. నీకళ్ళు ఎఱ్ఱబడ్డాయా, నీచంపలు జేవురించాయా, యీ లో కాలు అంటుకుంటాయి. వొద్దు-నే నోర్చుకోను? నావంక అట్టా చూడకు. మరిచిపోయినాను. బుద్ధి తక్కువ. ఇంకెప్పుడూ- (ఏడుస్తున్నాడు) వెధవని-తుంటరి వెధవని-నన్ను కొట్టు, తన్ను అట్టాచూడకు.

వన : శ్రీ! లే పద. స్నానంచెయ్యి.

శ్రీని : నీపాదాల్ని వొదలను. నీ దాసుణ్ని-నన్ను-నన్ను- (వనకుమారి అతని పక్కన కూచుంది.)

వన : ఏమిటీ అల్లరి? అయింది చాలదూ? ఈ యేడు పేమిటి? యింత దుర్మార్గుడవైనావేం?

శ్రీని : (లేచి) గోల చేస్తాను- చంపుతాను-అందర్నీ చంపుతాను - యీ బస్తీమీద—

వన : పో. నీమొహాం చూడను, పో.

శ్రీని : వొద్దు, వొద్దు.

వన : మరెందుకు తాగావు? మంచివాడివైనావని సంతోషిస్తావుంటే—

శ్రీని : మరి ఆ సాంబయ్య-నిన్ను ఆ బూతు మాటలు-

వన : అంటే అన్నాడు. ఇంక నీతో యేమన్నా చెపుతా నేమో చూడు.

శ్రీని : చెప్పకపోతే నేం? అందర్నీ తంతా; ప్రతివాణ్ణీ-

వన : (కన్నీళ్ళతో) తంతావు, తాగుతా ననేకద! ఏన్నా ళ్లైనా? ఎంత బోధించినా, ఎంత బతిమాలినా— శ్రీ నా శ్రీ! యింతేనా యెప్పుడూ? ఎక్కడో, నరకంలోపడి, పాడై-నన్నుకూడా యిట్లా యీడ్చి నీకోసం, నిన్ను సన్మార్గంలోకి తిప్పాలనీ - గుళ్ళో దేవికి అర్చనలు చేయించాను - వేంకటేశ్వర్లుకి మొక్కుకున్నాను. యింతేలే? ఈశ్వరుడికి దయ లేదు, నా మీద! మన ప్రయత్నా లేం లాభం?

శ్రీని : (తెప్పరిలుతో) ఏడవకోయ్, ఏడవకమ్మా! నీ శ్రీని వాసులుకదూ! నేనుండగానే ఏడుస్తావేం? నేను మూడులోకాలూ ఏలుతో బతికివుండగానే యీ దుఃఖం? రా. యిట్టా రా.

వన : పాపం, మర్యాదస్తుడు, ఆ కేశవరావుగారు.

శ్రీని : ఆ కేశవరావుని, శవరావే చేశా. (నవ్వుతున్నాడు)

వన : మరి యింక తిండెట్లా, మనకి? ఈ నెల యింకా అద్దె యివ్వలేదుకద! ఆ గూట్లో రెండురూపాయలు తప్ప

శ్రీని : (సిగ్గుతో) అవి నేను తీసుకుపోయినాను,

వన : తీసికెళ్ళావూ? ఏం తింటాం?

శ్రీని : ఇవ్వడూ—డబ్బివ్వడూ? ఎట్లా యివ్వడో చెప్తా! వాడి గొంతు పిసికి, నా పెళ్ళాం నగలమ్మి–(లేస్తున్నాడు.)

వన : కూచో, అనా్న! కూచో. (కూచున్నాడు)

శ్రీని : (నెమ్మదిగా) వాడి గొంతు పిసికి—

వన : నోరుముయ్యి. ఎవరన్నా చూస్తారు కాని, నా మాట విను. ఇవి చూడు. (నోట్లు చూపించింది.)

శ్రీని : ఎక్కడివి? యింకేం! అద్దె యియ్యి.

వన : నీ జూదం అప్పు లేదూ, అది తీర్చడానికి! అద్దె? మరి ఆయన్ని కొట్టావు కద!

శ్రీని : నా అప్పు తీర్చడానికే! నీ చీర వొదిలించుకోడానికి కాదూ? బుద్ధిలేదు నాకు, చండాలుణ్ణి.

వన : శ్రీ... ఎప్పుడో యిట్లాంటిపనులుచేసి కైదులోకి పోతావు, నన్ను వొదిలి. ఎట్లా నీతో! – ఎంతో మంచివాడవవుతావు, నన్ను పోషిస్తా వనుకుంటున్నానుకద! నన్ను–రోజుకి మూడణాలు, రెండణాలు తీసుకోస్తే – యిక్కణ్ణించి – ఈ చీదరలోంచి –యీ పాపంలోంచి వెళ్ళిపోదాం ఎప్పటికైనా నిర్మలంగా యీశ్వరారాధనచేస్తో, యెట్లానన్నా వున్నతమైన జీవితంలో పడదాం...నా నగలన్నీ అమ్మితే, నా చీరలన్నీ అమ్మితే—

శ్రీని : అమ్మనియ్యను.

వన : వినమంటే - తక్కిన ఖర్చులు నేను సంపాయిస్తా, యీ లోపల. వాటితో మనం ఎక్కడికో-యే గంగా తీరానికో వెళ్ళి ఒక చిన్నస్థలం కొనుక్కుందాం. అటు నది ఒకపాయ మన తోట యిసెకగుండా చల్లగా ప్రవహిస్తో వుంటుంది. చిలకలూ, అన్ని పక్షులూ, కోవెలలూ ఎప్పుడూ కూస్తోవుంటాయి. ఆవుల్ని కొందాం. గడ్డిమేటివేద్దాం. చామంతులూ, మల్లెలూ, సంపంగీ, గులాబీ, అన్ని పువ్వులూ పూస్తాయి. అట్లా వెన్నెళ్ళలో, యేటిపక్క బయిళ్ళలో, యెంతో ఆనందంగా వుండమూ? ఈశ్వరుడికి చిన్న గుడికట్టి భజనలూ స్తోత్రాలూ చేసుకుంటో - ఎప్పటికో ఆ అదృష్టం!

శ్రీని : యింకెవరూ వుండరూ?

వన : ఎవరూ వొద్దు. మనిద్దరమే. చాలదూ?

శ్రీని : ఏం తోస్తుంది! పూరనాక్షి దగ్గిర వుండదు.

వన : వొద్దు. తోచడానికేం తోస్తుంది. కొంత కాలమయింతరవాత- యేమో-మర్ద కరుణిస్తే-ఒక చిన్న పాప వుంటుందేమో!

శ్రీని : మనకే! పిల్లలే!

వన : అదుగో! అంత వొంటరిగా వుండలేవు. అవునా?

శ్రీని : నీకోసం.

వన : కాని, అన్ని కలలే-కలలే-అన్నీ కలలే!

—: తెర :—

మూడో రంగం

రాత్రి పదిగంటలు. అంతా మొదటిరంగంలాగే వుంది. సీతాకాంతం మంచం దగ్గిరిగాకూచుని రామాయణం చదువుతోంది. ఉత్తర రామాయణంలో రాముడు వొదిలినప్పుడు సీత యేడవడం.

భ్రమ: అడుగో! మీ ఆయన వొచ్చాడు.

సీతా: యింత తొందరగా వొచ్చారే యీవాళ!

భ్రమ: మరి రామాయణం చదివిన ఫలం!

భ్రమరాంబ వెళ్ళింది. సీతాకాంతం వైఖరి మార్చింది. షోకులు తగ్గాయి. కేశవరావు వొచ్చాడు. కోపంతో విసురుకుంటో వొచ్చాడు. చెప్పు లోమూల విసిరాడు. కండువా పారేశాడు.

కేశవ: ఏం, స్నానానికి నీళ్ళు వున్నాయా?

సీతా: సిద్ధంగా వున్నాయండీ.

కేశవ: నువ్వు భోంచేశావా, లేదా?

సీతా: లేదింకా.

కేశవ: ఏం చెప్పాను, నీకు! నేను వొచ్చిందాకా వుండ వొద్దన్నానా? బుద్ధిలేదూ? మళ్ళీ తలనొప్పి అని మూలిగి నాదుంప తెంచుతారు. వెధవ సంసారం! పాడుగోల పట్టుకుంది.

కాళ్ళు కడుక్కోడానికి నీళ్ళిచ్చింది,
కాళ్ళు కడుక్కోగానే తుడిచింది.

కేశవ: ఇవన్నీ నాకేం చెయ్యనక్కర్లేదు—వెళ్ళు.

సీతా: స్నానానికి రండి.

కేశవ: అక్కర్లేదు.

సీతా: ఇప్పుడేగా అడిగారు!

కేశవ: నా యిష్టం.

సీతా: మరి భోజనం చేస్తారా?

కేశవ: చెయ్యను.

సీతా: ఎందుకు?

కేశవ: పో... నువ్వు మాట్లాడకండా పోయి భోజనం చెయ్యి.

సీతా: మీరు చెయ్యకండానా?

కేశవ: నన్ను విసికిస్తా వేం? తన్నులు కావాలా? బుద్ధి లేదూ?

సీతా: సరే, మీ యిష్టం. బతిమాలుకుంటూ; నా మాట వినండి.

కేశవ: నోరుముయ్యి. (ఊరుకుంది.)

సీతా: పాలు తాగుతారా?

యిచ్చింది, తాగిం తరవాత తాంబూలం యిచ్చింది

కేశవ: పెట్టెలో డబ్బెంత వుంది?

సీతా: పదిరూపాయాలనోటూ, చిల్లరా వుంది.

కేశవ: మొన్ననేగా యాభై రూపాయ లిచ్చాను. ఏం చేశావు?

సీతా: నే నేం చేశాను? మరి బస్తాబియ్యం, చాకలాడికి—

కేశవ: యింత ఖర్చా, యిద్దరికీ! ఎక్కడ సంసారం దాపరించింది, నాకు!

సీతా: (వినయంగా, భక్తిగా) పడుకుంటూరా?

కేశవ: నిద్రరావడంలేదు. నీ చదువేదో యేడుసుకో. నా జోలెందుకు?

సీతాకాంతం చదువుకోడానికి కూచుంది. కేశవరావు పచార్లు చేస్తున్నాడు. ఆమె రామాయణం బిగ్గరిగా చదువుతోంది.

కేశవ: (కొంచెం సేపుండి) అబ్బా - బిగ్గరిగా చదవకు—గోల

సీత లోపల చదువుకుంటోంది.

కేశవ: నీ మిరియాలపేరు ఎన్ని కాసులు? (సీత వినలేదు) నిన్నే! మిరియాలపేరు ఎన్ని కాసులు?

సీతా: ఇరవై మూడు. యిప్పుడెందు కాసంగతి?

కేశవ: ఎందుకులే. నీగోల నువ్వు ఏడ్చుకో.

మరిచిపోయి సీత మళ్ళీ బిగ్గరిగా చదువుతోంది.

కేశవ: అంతా అబద్ధం.

సీతా: ఏమిటి?

కేశవ: పతివ్రతలూ లేరు; ఎవరూ లేరు. అబద్ధాలు రాశారు, పుస్తకాలనిండా. సీతట! ఆందరాడవాళ్ళూ దొంగలే లోకమంతా—

సీతా: సీతాదేవి?—

కేశవ: సీతా అంతే, పీతా అంతే! ఆడదైతే సరి!

సీతా: కళ్ళు పోతాయి, అట్లా అనకండి. వినండి - (చదువుతోంది.) మీరు వినటంలేదు.

కేశవ: లేదు, లేదు. వింటున్నా.

ఆమె చదువుతోంది. కొంచెం సేపటికి ఆపింది.

సీతా: ఏదో ఆలోచిస్తున్నారు. ఏదో, మీ ముఖం మారిందికూడాను. ఎప్పుడూ యిట్లాలేరు. విచారం బాధిస్తోంది. మాధుర్యాల్ని. అది గుర్తించక, గుడ్డిగా చదువుతున్నాను. (పుస్తకం కింద పెట్టింది.)

కేశవ: ఏమీలేదు - నిజం, వింటున్నాను — చదువు — ఏమంటావు ?

సీతా: (లేచి) నాదగ్గిర దాస్తారా ? ఇట్లా కూచోండి. అంత మాత్రం కనిపెట్టలేనూ ?

సీతాకాంతం ఉత్సాహంగావుంది. అతన్ని మంచంమీద కూచోపెట్టి పక్కన నుంచుంది.

సీతా: ఏమిటి చెప్పండి. ఎందు కట్లా వున్నారు ! నావల్ల ఏమన్నా అపచారం జరిగిందా ?

కేశవ: ఛా, ఛా. నువ్వా... ఏం లేదు. కొంచెం అలిశాను.

సీతా: (అణుచుకోలేని బాధతో) అదా! ... (ప్రయత్న పూర్వకంగా) విసరనా ? యింకా పాలు కావాలా ? కాళ్లుతీపులు, అవునా !

కేశవరావు పరధ్యానంగా వున్నాడు. చిన్నబోయిన మొహంతో సీతాకాంతం కిందకూచుని కాళ్లుపడుతోంది.

సీతా: బావుందా ?

కేశవ: అక్కర్లేదు.

సీతా: ఇట్లాంటప్పుడు నాన్నకి తీపులుగా వుండేవి.

కేశవ: యాభై యేళ్ళ మీ నాన్నా, నేనూ వొకటా ?

సీతా: కాదులెండి. ఇంకా చిన్నప్పుడూ అంతే.

కేశవ: నాకేమీ నొప్పులు లేవు. పోదులు.

సీతా: పోనీ, నాకు ఆనందంగా వుంటుంది.

కేశవ: ఏమిటి! అందరి కాళ్ళూ పడితే ఆనందమా! వడ్డి మంగలిదానవా?

సీతా: అందరి కాళ్ళూనా! మీ పాద సేవకురాల్ని కద నేను.

కేశవ: అదేమిటి! పుస్తకాలలో లాగు అట్లా మాట్లాడం నేర్చుకున్నావు?

సీతా: పాపం-అలిసిపోయినారు... ఆ-వుండండి.

డ్రాయరు తెరుస్తో తనలోతను మాట్లాడుకుంటోంది. 'దుర్మార్గరాలు. యీయన అలిసిపోతే దానికేం! పశువు' 'సిగార్' ఒకటి పైకితీసి, అగ్గిపెట్టితోసహా తీసుకొచ్చి కేశవరావు నోట్లో పెట్టి వెలిగిస్తోంది.

కేశవ: యిదెక్కడిది నీకు? దీని పొగజూస్తే వాంతి చేసుకుంటావుగా!

సీతా: ఆవాళ మీరు పొగకాల్చి, నన్నేడిపించాలని తెచ్చారా, నన్ను కొట్టినరోజు! ఆ దూకుళ్ళో దీన్ని యిక్కడ కిందపడేసి వెళ్ళారు.

కేశవ: అది దాచావా, పిచ్చిపిల్లా!

సీతా: అమ్మ అంతే, మీరూ అంతే, నన్ను 'పిచ్చిపిల్లా' అంటారేం? అంత తెలీనిదాన్నా!

కేశవ: నిజంగా తెలీనిదానవే. (ప్రేమగా) ఇంత తెలీని పెళ్ళాం ఎవరికీ లేదు.

సీతా : మూర్ఖురాల్నే—

కేశవ: ఛా, లోకజ్ఞానం లేనిదాన వన్నమాట.

సీతా : మరి లోకం ఏం చూశాను, జ్ఞానం రావడానికి!

కేశవ: పాడులోకం, పోనిద్దూ! చూడక పోతేనే మంచిది.

సీతా : మీకు కులాసాగావుందా, యిప్పుడు? లేదు, ఇంకా. మొహమే చెపుతోంది అసంగతి.

మళ్ళీ అలమారు తెరచి గ్లాసులో షర్బతుపోసి తీసుకొచ్చి తాగిస్తోంది.

కేశవ: ఏమిటే, ఉపచారమంతా; నాకెందుకు—ఇట్లా కూచో నీకెందుకు యీ శ్రమంతా!

పక్కన కూచో పెట్టుకున్నాడు.

సీతా : మీ శ్రమంతా నాదే. నాతో చెపితే నేనూ పంచుకుంటాను. అప్పుడు సగమవుతుంది.

కేశవ: కాదు. ఒక పొయ్యిలోనుంచి యింకో పొయ్యి వెలిగిస్తే మంట సగమవుతుందా?

సీతా : మంట వున్నదన్నమాట. చెప్పండి ఏతే! ఎవరిమీదో, ఏమిటో?

కేశవ: ఎంతైనా, స్త్రీ డసు కూతురు.

సీతా : పిచ్చిదాన్ని — యీ పై వుపచారాలన్నీ చేస్తున్నాను. ఏమిటా బాధ?

కేశవ: సీతతో చెప్పి ఏం లాభం?

సీతా : స్నేహితులతో చెప్పుకుంటారే? ఏం లాభం?

కేశవ: వాళ్ళతో వేరు. వాళ్ళ కర్థమౌతుంది. సహాయం చేస్తారు.

సీతా : నా కర్థంకాదు? ఊరికే వాగే ఆ కోతులకన్న నాకు తెలివి లేదా? మరి అర్థంచేసుకునే జ్ఞానం యివ్వ రాదా? ప్రేమ వున్నన్నాళ్ళు, ఆడుకుంటారు, మా బుగ్గలతో, మా జుట్టుతో. అదిపోగానే, అప్పుడర్థ మౌతుంది. మేం బొమ్మలకంటే నయం గొప్పకామని —అందుకు తప్ప వుపయోగం లేదని. స్త్రీ తన హృదయంతో అర్థం చేసుకున్నట్లు పురుషుడు చేసు కోగలడా! మీరు నా దైవం— నా శ్రీరామచంద్ర మూర్తి—మీరు నా హృదయదీపం— నా లోక కళ్యాణం.

కేశవ: నిజమా—నన్నింకా అట్లా అనేవాళ్లు లోకంలో ఒక రున్నారా? నిజమా— ఆమాటలు — ఇంక ఒకర హృదయంలోనన్నా గౌరవముండా నా పైని

సీతా : కొంచమనుకొన్నారా? ఈ జీవితమంతా మీదే?

పాదాలమీదికి జారుతోంది. కేశవరావు ఆమెని ఎత్తుకొని ముద్దు పెట్టుకోబోయినాడు. సీత చేతుల్లోంచిజారి దూరంగా వెళ్ళింది.

కేశవ: ఎందుకు దూరమౌతావు? నాకు తెలుసు — నీకు కూడా అసహ్యమే. నిన్నింత యేడిపించి –

సీతా : కాదు, కాదు.

కేశవ: యేడిపించి, నీ ప్రేమనంతా కాలికింద రాసి, చంపి.. అవును ... యీ పశువుని ...

సీతా : కాదు, వినండి.

కేశవ: పశువుని యెవరు తాకనిస్తారు?

సీతా: (అతన్ని కావిలించుకుంటూ) అంటారా అట్లా? ఇప్పు డనండి.

కేశవ: నిజంగా యిష్టమే?

సీతా: (చప్పున వొదిలి దూరంగా నుంచుని) అదికాదు. మీకు నామీద మనసులేంది, నన్ను సంతోష పెట్ట డానికి కావిలించుకో నక్కర్లేదన్నాను. కాని మీరు నన్ను కావలించుకునే సంతోష పెట్టాలా? మీ రూపం చాలదూ? నా మనసులోని మీ భావం చాలదూ?

కేశవ: ఈ కొత్త మాటలన్నీ ఎక్కడ నేర్చుకున్నావు? ఎందు కిట్లా మారావు?

సీతా: యిట్లా మారడం బాపుండలేదా? పోట్లాడితేనే బాపుందా?

కేశవ: అట్లానే వుంది—

సీతా: పోట్లాడ మని ఆజ్ఞ ఐతే - (ఆగింది)

కేశవ: ఐతే...

సీతా: అది చాతకాదు.

ఈ సంభాషణలో ఆట్టే మనసు లేకండా మాట్లాడుతో వుంటాడు కేశవరావు. కొంచెం వూరుకున్నాడు. కేశవరావు ఆలోచిస్తు న్నాడు. సీతాకాంతం ఆలోచిస్తోంది, కేశవరావు మొహంలోకి దీనత్వం వొచ్చేస్తోంది,

కేశవ: నన్ను క్షమించగలవా? అన్నీ మరిచిపోయి-ఒక్క దానికీ కోపం వుంచుకోక!

సీతా : (అతని తలని కాపిలించుకుని) ఏమిటా ? జ్ఞాపకముంటేనా, మరిచిపోవడానికీ! ఎప్పుడన్నా కోపంవొస్తేనా పోవడానికి.

ఆమె రొమ్ములో తలపెట్టుకుని ఏడుస్తున్నాడు. ఆమె పమిట తొలిగిపోయింది. రవిక తడిసిపోయింది. చేతులు అతని మెడని రెండు వేపులా గట్టిగా వొత్తుకుంటున్నాయి ఆమె పెద్దజుట్టు యిద్దర్నీ కప్పతోంది.

మాట్లాడకండా కొంతసేపు వూరకున్నారు.

కేశవరావు యేడుపు గుక్కలు వినపడుతున్నాయి.

సీతా : ఏడుపెందుకోయ్ ? అంతవిచారమే! అంతవిచారమే! ఇక్కడ పడుకో. నాబాబు లోకంలో అలిసి వొచ్చాడు - ఇక్కడ విశ్రాంతి - ఇక్కడే బలం-యిక్కడే అమృతం-అన్నీ వున్నాయి. వెధవలోకం! మనుష్యుల్ని మాడ్చి చంపుతుంది. నేనే లేకపోతే, పాపం——పాపం యేమయ్యేవాడు. కదలకండి —— అట్లానే వుండండి. ఈనిమషాల్ని అట్లా నిద్ర పోనీండి.

మళ్ళీ వూరుకున్నారు, ఆమె చేతులు అతని వీపు మెల్లిగా నిమురుతున్నాయి. సగంమూసిన ఆమెకళ్ళల్లో గొప్పశాంతి కనపడుతోంది.

కేశవ: నామీద ప్రేమచూపకు. నేను అనర్హుణ్ణి-దరిద్రుణ్ణి. నన్ను గౌరవించకు - నిన్ను...

సీతా : ఇం కెవర్ని గౌరవించను ? మీరు-మీరే నా భర్త-మీరు నా దైవం - నా శ్రీరామచంద్రమూర్తి -

మీరు నాహృదయదీపం, నా లోకం, నా కళ్యాణం—
(అతని చేతుల్ని తీసుకుని ముద్దు పెట్టుకుంటోంది,)
ఇవన్నీ నాదే! ఏం చేస్తే నేం? ఎక్కడ తిరిగితేనేం)
అంతా మాయ! ఒక్కభక్తే, ఒక్క పాతివ్రత్యమే?
యీ హృదయంలో, మీ రూపధ్యానమే నిజం!
ఏం చేస్తేనేం? నన్ను చంపితేనేం... వెళ్ళండి...
దాన్ని తెచ్చుకోండి, యిద్దరూ, ఇక్కడే పడుకోండి
విసురుతాను, సేవచేస్తాను, మీ యిద్దరికీ—

కేశవ: వుండు, వుండు. వొద్దు.

సీతా: ఏమి టీబాధ? నేను మాట్లాడను పోనీ, (చేతులు రాస్తోంది. కొంచం వూరుకున్నారు)

కేశవ: (చప్పున లేచి) చంపుతాను. చంపివేస్తాను, నరుకుతా...

సీతా: ఏమిటి? ఏమి టిది? వూరుకోరూ?

కేశవ: వుండు; అడ్డుపెట్టకు; ఎవరడ్డమొస్తారో రానీ—

సీతా: చంపండి—నరకండి—

కేశవ: ఎవర్ని?

సీతా: నన్ను.

కేశవ: నిన్నా... ఛా... ఛా... నిన్నా

సీత అతన్ని కూచోపెట్టి సముదాయిస్తోంది

సీతా: ఎందు కా కోపం? నా మీద తీర్చుకోండి నెమ్మదవుతుంది. వాళ్ళు ఊరుకుంటారా? మరి నరికితే. మాట్లాడకండా పడుకోండి. మీ రిట్లా నాదగ్గిరికి

వొ_స్తే ఎంత బావుంటుంది. (కేశవరావు మళ్ళీ ఏడు స్తున్నాడు) మీా కింకా విచారం పొలేదు. నాతో చెప్పండి.

కేశవ: ఎందుకు! ఏం లాభం?

సీతా: మీా కావిచారం తగ్గుతుంది. ఎంత బాధ, పాపం!

కేశవ: ఛా, ఛా, నీతోనా? ఎట్లా చెప్పను?

సీతా: చెప్పండి. ఫరవాలేదు ... ఏం చేసింది?

కేశవ: ఎవరు?

సీతా: అదే—ఆ వనకుమారి—

కేశవ: నీ కెట్లా తెలుసు?

సీతా: తెలుసు—

కేశవ: (కోపంతో) ఎట్లా? చెప్పు ముందు.

సీతా: యిం కెవరున్నారు. మిమ్మల్ని ఏడిపించేందుకు? చెప్పండి. మీా బాధ పోగొడతానుగా.

కేశవ: (నెమ్మదిగా) నీ కేం చాతనవుతుంది.

సీతా: నేను ప్రేమిస్తున్నాను గనక, నా చేతనే అవుతుంది. ప్రేమలో అన్నీ కరిగి మాయమౌతాయి. చెప్పి చూడండి.

కేశవ: అది ... ఏమనుకోక—

సీతా: ఆ—

కేశవ: అదినన్ను ... ఏం లాభం? చెప్పను. నీతో చెపితే మాత్రం, యీా మంట ఎట్లా చల్లారుతుంది?

సీతా : అట్లా అనకండి. యింట్లో కూచుంటుంది, ఆడదాని కేం చేతనవుతుంది అనుకోకండి. అమూల్యాలు, సహజంగా ఈశ్వరుడిచ్చిన అమోఘవరాలు ... ఈ శరీరం, ప్రాణం, మానం వున్నాయి.

కేశవ: ఆ ముండ – అది నన్ను వొదిలేసింది.

సీతా : (బాధతో) అందుకా మీరు దుఃఖించడం! (నొచ్చుకొని చేతులు వొదులుచేసింది) నీచురాలు, అధమురాలు. అది–

కేశవ: కాదు, అది వుత్తమురాలే–

సీతా : కాదు. మిమ్మల్ని వొదిలి మీకింత బాధ కలిగించిన దుర్మతి–

కేశవ: నీకు దాని హృదయం తెలీదు. నన్ను ఎప్పుడుకూడా నా మొహాన్ని, అందాన్ని, నా తెలివిని– (సీత బాధ పడుతోంది.)

సీతా : ఐతే యెందుకు వొదులుతుందేం? ఈ మంచికళ్ళని, ఈ నిర్మలాంతఃకరణాన్ని వొదిలింది. మళ్ళీ దానికీ జన్మంలో యింత అదృష్టం, పెన్నిధానం, దొరకుతుందా? మీరు పొరబడ్డారు గాని–

కేశవ : అది మంచిదే. కాని యింకో దుర్మార్గుడు, పరమ పాతకి వాడు ...

సీతా : వాడికోసం మిమ్మల్ని వొదిలిందా? ఇంకా దాన్ని ఉదారురాలు అని పొగుడుతారు. యెంత మంచి హృదయం మీది!

కేశవ : అదేం చెయ్యలేదు. పైగా అడ్డ పడ్డది. వాడు నన్ను యీడ్చి...

సీతా . ఈడవడమే!

కేశవ : అంటే. యీడవలేదులే – నేనే తన్నా ననుకో –

సీతా : ఇంకేం: మరి యింక...

కేశవ : అంటే... నేనే గెలిచా ననుకో, కాని, అక్కడ... చూడు, అవి భోగంవాళ్ళ యిళ్ళు పదిమందీ పోగవు తారు. అందుకని వూరుకున్నానుగాని...

సీతా : వూరుకున్నారా ?

కేశవ: వాడికెంత బలమని! కాని యిప్పు డూరుకోను. నేను వూరుకునే మనిషిని కాను. దాని–దాన్ని–యిద్దర్నీ కోసేస్తాను–కత్తితో నరికేస్తాను.

సీతా : పాపం దాన్నెందుకు ?

కేశవ: అదే, అదే–దాని కోసమే! దానికీ వాణ్ణిచూస్తే యిష్టమే. నన్ను మోసంచేసి, నాడబ్బంతా తింటో, నాముందే... దాన్ని డొక్కలో పొడిచి, చంపి... కళ్ళు గుంటలుగా తవ్వి...

సీతా : ఎందు కాకోపం ? దానికేం తెలుసు. పాపం! దాని జన్మే అట్లాంటిది, మీరు కోస్తేమాత్రం...

కేశవ: వుండు, వుండు. నన్నది చేసినద్రోహానికి, దాన్ని ముక్కలు ముక్కలు చేస్తేమాత్రం...

సీతా : క్షమించండి. దాన్ని క్షమించండి. దాని లెఖ్ఖే మిటి ? దాని గుణం అది చూపుకుంది. మీరుకూడా

యింత ఆగ్రహపడి, మీ శాంతాన్ని నాశనంచేసు కుంటారా?

కేశవ: శాంతం కాదు. శాంతంవల్లే తన్నులు తిని బైట పడ్డాను-రాత్రి రహస్యంగా నిద్రపోయ్యేప్పుడు...

సీతా : వినండి. మీ ఆత్మ నాశనం చేసుకోకండి-పోనీండి- ప్రేమ చూపండి...

కేశవ: లే, వొదులు. వెళ్ళనీ. యిప్పుడే...

సీతా : నా కంఠంలో ప్రాణ ముండగా వీల్లేదు...

కేశవ: (తోసేసి) పో, వొదులు - అడ్డురాకు. ఆట్లాంటి మణి - దేదీప్యమాన విగ్రహం — దాన్ని విడిచి బతకగలనా? లే, అందరూ—వూరంతా నవ్వరూ? చచ్చాడు—అదీ చచ్చింది-నా చేతుల్లో.

సీతా : కొట్టండి—నన్ను పొడవండి. మీ కే అపాయం కలిగినా నేను సహించను. మీ కోపం నావంటి మీాద తీర్చుకోండి.

కేశవరావు చప్పున సీతాకాంతంని కావిలించుకున్నాడు

సీతా : శాంతించండి. నామీద దయచూపించనే అక్కర్లేదు. మీరు శాంతించండి. అదేచాలు నాకు.

కేశవ: గా. నా వొళ్లు సురిటిపోతున్నాయి. ఛీ, ఛీ. ఆయుండి నాకెందుకు? నాకు వొద్దనే వొద్దు. రా! నిన్ను తన్నానా!

సీతా : మీకు వుపశాంతిగా వుంటే యింకా తన్నండి, యీ దేహం మీది నాది కాదు—

కేశవ: తప్పన్నాను. నన్ను క్షమించు—

సీతా: నామాట వినండి. చంపుతాను, చంపుతానంటారు ఎవర్ని చంపుతారు? ఎవరది? మీరే! నేనే! వాడెవరు? మీరే! అంతాను - అందరూ - శ్రీరాములే! చంపే దెవరు? చంపించుకునే దెవరు! అయ్యో పిచ్చివారా! మిమ్మల్ని మీరు పొడుచుకుంటారా? పోనీ, చంపి తేవమ్మాలం, అది మీదవుతుందా? దాని హృదయం మారుతుందా: మిమ్మల్ని పాపం చుట్టుకోడం కన్నా ఫలిత మేమిటి? వాళ్ళిద్దరిమీదా దయచూడండి. నేను వొంటుతాను, ఫలహారాలు పంపండి. నేనూ వొస్తాను.

కేశవ: నీకేం మతిపోయింది. వాడికి ఫలహారాలా? ఫలహారాలే! నువ్వెంతన్నా చెప్పు, నాకీకోపం ఆగదు. వాడి కెట్లానూ నా చేతులో చావు రాసిపెట్టి వుంది.

సీతా: పోనీ, యీమాట వినండి. చంపాలా? నామాట వినండి, చివరిదాకా చంప వొద్దనటంలేదు. సరే. వాణ్ణి చంపనే చంపనిసివొస్తే, మీకా నిశ్చయమే ఐతే, కానీండి. నేను మీదాసిని, మీానిధేయురాల్ని నే నుండగా మీరెందుకు చెయ్యి చేసుకోడం? నేను చంపుతా, నన్ను చంపనీండి ... మీరు—వారు, మిమ్మల్ని ఆపదలోకి పంపుతానా? యిట్లా ... యిట్లా—దాచుకుంటా. కాని కట్టేస్తా ననుకోండి. మీాయిష్టం.

మీ యిష్టం. కాని మీ బాధలు, కోపాలు, అన్నీ భరిస్తాను. ఏమంటారు ?

కేశవరావు మాట్లాడకండా పడుకున్నాడు.

దాన్ని చంపుతా నన్నారుకదా, నిజంగా చంపుతారా ? పోనీ, నేను చంపనా దాన్ని ? అమ్మో, మీరు వొప్పుకుంటారా ? నాకు తెలీదూ ? ఆ కోపమంతా విరిగిపోయిన ప్రేమ! నిజం చెప్పండి. అవునా? నాకు తెలీదూ ! దాన్నెంత ప్రేమించకపోతే ఇంత ఆగ్రహిస్తారు ?

కేశవ: అబ్బా ! నేను భరించలేను. ఈ బాధ నీకర్థం కాదు. ఎంత మోసం చేసింది ! ఎంత నమ్మించింది ! వాడు రాకముందే, అంతకుముందే-'మిమ్మన్ని చూసి ఏ స్త్రీ మోహించదు ? ఏ హృదయం మిమ్మన్నించి వియోగపడి మరణించదు?' అంటోంది, అంతా అనృతం. ఇప్పటికీ నమ్మలేను. ఎట్లా అంత సూనృత హృదయంలో యింత కాపట్యం దాచిందో! నా తిండి తింటో, నా బట్టకడుతో. అన్నాళ్ళూ - అన్నాళ్ళూ - నా ముద్దుమాట లన్నిటినీ వాళ్ళిద్దరూ వెక్కిరించుకునేవాళ్ళు గావును. నా ఫలహారాలు తిని - నా వెర్రితనానికి, నా గుడ్డితనానికి నవ్వుతో... అట్లాంటి దానికోసం పదిహేను వందలు దొంగతనం... (ఆగాడు)

సీతా : ఏమిటి ? దొంగతన మేమిటి ?

కేశవ: ఏం లేదు.

సీతా : చెప్పరూ! దొంగతన మేమిటి?

కేశవ: ఏమీ లేదంటే-

సీతా : నాతో చెప్పాలి. చాలా భయపడు తున్నాను. దొంగతనమా? పది హేనువందలా? చెప్పండి. ఏదో కొంపమునుగుతోంది. నాతో చెప్పకపోతే పిచ్చెక్కును. తరవాత ఏడ్చి లాభంలేదు.

కేశవ: అబ్బా! నిజమే-నిజమే! కొంపమీదికే వొచ్చింది. ఎవరితో చెప్పకు. బాంకిలోంచి ఆ డబ్బుతీసి, దాని కిచ్చాను-

సీతా : బాంకిలోంచి ... చచ్చాము — చచ్చాము. మీ పుద్యోగం పోతుందా? ఎప్పుడు? ఎందుకు?

కేశవ: అబ్బా, అవన్నీ అడక్కు. యిచ్చాను.

సీతా : దౌర్భాగ్యురాలు, దొంగది. ఇంతపని చేసింతరు వాత, చివరికి మిమ్మన్ని, మనిషిని తీసుకుంది, చాలదూ! యింకా పైగా మిమ్మన్నిట్లా దివాలా తీయించి, బికారినిచేసి, జైలులో పెట్టించతలుచు కుంది. తప్పదు. మిమ్మన్ని పట్టుకుంటారు. సిగ్గు, అవమానం, పోనీ నా సంగతి తలుచుకున్నారా?

కేశవ: తిట్టకు. నేను ద్రోహిని, పాతకిని, ఏం కాను! నాకు తగిన ప్రాయశ్చిత్త మయింది.

సీతా : పోనీండి. మరి యెట్లా తీరుద్దా మనుకున్నారు!

కేశవ: ఏమో-ఎట్లానో-!

సీతా : అదే దొంగిలించమందా?

కేశవ: దానికి తెలీదు. నాదే నని యిచ్చాను.

సీత యేదో అతని ఆపద తప్పించే పద్ధతి మనసులో వుంచుకొని అతన్ని కొంచెం యేడిపించాలనే వుద్దేశ్యంతో మాట్లాడుతోంది.

సీతా: సరేలెండి. మరి యిప్పు డేంచేస్తారు?

కేశవ: ఏంచెయ్యనా అనే ఆలోచిస్తున్నాను.

సీతా: యిందాకణ్ణుంచీ ఆలోచించారుగా, యేమన్నా తోచిందా?

కేశవ: ఏమీ తోచ లేదు.

సీతా: మరి పాపం! మీకు చాలా తంటా వొస్తుందే! పనిపోయి జైదులోకి.

కేశవ: పిచ్చిదానా, భయపడకు. అంతవరకు రానిస్తానా!

సీతా: (Dis appoint ఐ) ఏంచేస్తారు? ఏంచేస్తారు? అంత డబ్బెవరు అప్పిస్తారు?

కేశవ: అప్పెందుకు? నీ నగలు లేవూ?

సీతా: నా నగలా! అమ్మతారా?

కేశవ: బంగారం ధర బాగానేవుంది.

సీతా: అవి నావిగా....

కేశవ. అవును. అందుక నే.

సీతా: నే నివ్వకపోతే?

కేశవ: ఎందు కివ్వవు? యివ్వ కేం చేస్తావు?

సీతా: ఎందు కివ్వా లేం?

కేశవ: ఎందు కేముంది! అవసరం గనక—

సీతా: మీగు సొమ్ము దొంగిలించి, మీ ముండకిచ్చి వుంటే - మరి నేను నా నగలమ్మ...

కేశవ: మరి భార్యకీ, లంజకీ భేదమేమిటి ?
సీతా : నగలిచ్చేది భార్య, అనుభవించేది లంజా అంతే—
కేశవ: మరి కష్టకాలంలో భర్తకి ఇయ్యకపోతే? ... ఇయ్యవా ఏమిటి ?
సీతా : ఇస్తాలెండి. కాని, యియ్యనంటుం దనుకోండి ఒకత్తె.
కేశవ: యివ్వకపోతే తన్ని లాక్కుంటారు.
సీతా : మరి భార్యవిగా—
కేశవ: భార్యే భర్తదైనప్పుడు ...
సీతా : నేనివ్వకపోతే తంతారా ?
కేశవ: ఛా, నువ్విస్తావని ముందే తెలుసుగా నాకు.
సీతా : (ఆలోచనగా Disappointed గా) ముందు తెలుసునా అవును.
కేశవ: ఎందు కా బెంగ ?
సీతా : ఏం లేదు.
కేశవ: చెప్పాలి ... దిగులుపడకు - మళ్ళీ చేయించి పెడతాను. నగలమీద అంత ప్రేమా ? మొగుడికన్నా ఎక్కువా ?
సీతా : అది కాదు.
కేశవ: ఏమిటి ?
సీతా : మీరు నా నగలు అమ్మడం సంగతి అనుకోరు. ఎట్లానా అని దిగులు పడుతోంటారు. అప్పుడు నా నగలు యిస్తానంటాను. మీ కెంతో సంతోషం కలుగుతుంది. నా భార్య నా కింత త్యాగంచేసింది కదా అనుకుని, యెంతో ప్రేమిస్తారనుకున్నాను.

కేశవ: పిచ్చిదానా, నా ప్రేమంతా యిదివరకేయిస్తినిగదా, యింక కొత్తగా ప్రేమ యివ్వడమేమిటి? త్యాగమేమిటి? నీ మొహం! భార్యాభర్తల్లో: ఐక్యమైన తరవాత. అసలు నగలొక భాగ్యంగా కనపడతాయా భక్తిముందు!

సీతా: నగలమీాద ప్రేమలేంది, త్యాగం ఘనత ఏముంది... పోనీలెండి... ఇప్పుడు సంతోషంగా వుందా?

కేశవ: కాని, అది పదిహేనువందలూ అన్యాయంగా కాజేసిందికద! నేనూరుకుంటానా? వెళ్ళి, దాన్ని...

సీతా: నే నిస్తున్నానుగా.

కేశవ: కాని, మనకి నష్టమేగా.

సీతా: మీాకేం నష్టం. నాకేగా!!

కేశవ: నీ కేమిటి: నా కేమిటి! ఈ సారి అవసరం వొచ్చినప్పుడు...

సీతా: ఎవరికి – మీాకా, నాకా?

కేశవ: నీ కేమిటి, నా కేమిటి? మనకి –

సీతా: మరి మా తమ్ముడు పరీక్షదరఖాస్తుకి రూపాయిలిమ్మంటే మీారివ్వక 'వెధవ, చదవకుండా తిరిగి తప్పాడు. వాడికి మళ్ళీ దరఖాస్తుకి డబ్బెందుకు' అన్నారు.

కేశవ: అంటే ఏం?

సీతా: నా నాను అమ్మియిస్తానంటే వల్లకాదన్నారు. నా నగలు – నా అవసరం.

కేశవ: అవును. తెలివి తక్కువగా, వృధాగా పాడుచేసుకుంటోవుంటే...

సీతా: ఇంత తెలివైన (నాలికకొరుక్కుని) అవునులెండి మనకి నష్టమే. కాని దాన్ని అనుభవించనీండి. అది మీ కెంత సంతోషాన్ని యిచ్చిందికాదు? ఇంత మాత్రం డబ్బు తీసుకుంటేనేం? నాకోసం మీరు ఖర్చుచెయ్యలేదూ, ఎన్ని వేలో! దాన్నే సుఖపడనీండి.

కేశవ: అది వాడుక్కుతే కాదు - అసలు దాని కోసమే కాదు, యీ డబ్బు; ఆ వెధవకోసం తెప్పించి వుంటుంది, నా చేత, మోసంచేసి. నాడబ్బు లాగి పైగా, నన్ను వెళ్ళగొడతాడు! వాణ్ణి - వాణ్ణి వాడిమీద కసి తీర్చుకుంటాను.

సీతా: ఎవడండీ వాడు? వాడి పేరేమిటి!

కేశవ: ఏమో! శ్రీ అని పిలుస్తుంది, అది.

సీతా: ఎప్పుడూ దాని యింటోనే వుంటాడా?

కేశవ: అట్లాగే కనపడుతోంది. నాకు తెలీకండా ఎన్నాళ్ళ నుంచి దాచుకుందో వాణ్ని. దాన్ని వొదులుతానా-

సీతా: (ఆలోచిస్తోంది) వాడిమీద దానికి అంత యెక్కువైన ప్రేమా?

కేశవ: ఏమో తెలీదు. కాని, వాడు అక్కడ వున్నంత కాలమూ నన్ను చేరనీదు. ప్రేమో, భయమో!

సీతా: పోనీండి. వాళ్ళతో మీ కెందుకు? ఆ నీచులతో సహవాసమైనా కష్టమే, విరోధమైనా కష్టమే.

యిద్దరూ ఆలోచిస్తున్నారు. కేశవరావుకి కన్నీళ్ళు వొస్తున్నాయి.

కేవశ: దాన్ని వొదలలేను. దాన్ని చూడకండా బతకలేను. నీతో చెప్పడానికి సిగ్గేస్తోంది. వుండు వెళ్ళనీ.

సీతా : ఎక్కడికి ?

కేశవ: అక్కడికే.

సీతా : వెళ్ళి ... ఏం లాభం ?

కేశవ: ఏదో నాగోల నేను పడతాను. బతిమాలుతాను, వేడుకుంటాను. అట్లా ప్రాధేయపడితేనైనా జాలి తలచమా? (లేస్తున్నాడు)

సీతా : ఛీ, ఛీ, అంత నీచంగా లోకువ కాకండి, డబ్బు పారేసి కొనుక్కునే భోగందాని కోసం. అందులో ఆ జాతీ నీతీలేని కులటలకోసం - నీతిపోతే పోయింది. అభిమానం త్యజించకండి. మీకు కాదు; నాకు న్యూనతగా వుంటుంది.

కేశవ: ఏం చెయ్యను ? నిజమే. నన్ను చూస్తే నాకే పరమ అసహ్యం కలుగుతుంది. కాని యీ విరహాన్ని ఓర్చుకోలేను. కాలిపోతోంది, ప్రతిసమిషమూ. నేను నిలువలేను. ఆ, దానిచూపు-ఆమాటలు-ఎట్లా బతకను, అది లేక !

సీతా : నిజంగా అంత అవసరమా ?

కేశవ: అవును - నన్ను ద్వేషించు - నా మొహంచూడకు. నాకు సిగ్గులేదు. నీముందర చెప్పేశాను. పెధవని. ఏం చెయ్యను? నావంటివాణ్ని యెందుకు కట్టుకున్నావు ?

సీతాకాంతం ఆలోచిస్తోంది.

సీతా : మీ రీరాత్రి వెడితే రానిస్తుందా ?

కేశవ: ఏమో—

సీతా: వాడు వుండడా?

కేశవ: తెలీదు.

సీతా: వుంటే?

కేశవ: వాణ్ణి బతిమాలతా. డబ్బిస్తా.

సీతా: ఈ రాత్రికి వూరుకోలేరూ?

కేశవ: వూరుకుంటే?

సీతా: మూడురోజుల్లో - దాన్ని మీకిప్పిస్తాను.

కేశవ: ఎట్లా!

సీతా: ఎట్లానో - అడగకండి.

కేశవ: ఎట్లా ఆగను? ఒక్కసారి వెళ్ళివొస్తా.

సీతా: నేనూ మీ వెంట వొస్తాను.

కేశవ: ఎందుకు?

సీతా: వాడు అక్కడ వుంటాడు. మిమ్మ న్నేమనా చేస్తాడు.

కేశవ: నువ్వు వొచ్చి ఏం చేస్తావు?

సీతా: ఏమో... యేం చేస్తాను?... మిమ్మల్ని రక్షిస్తాను... దాన్ని బతిమాలతాను... మిమ్మల్ని సంతోష పెట్టమని ప్రాధేయపడతాను. భార్యని నేను వొచ్చి బతిమాలితే నిరాకరించలేదు.

కేశవ: నువ్వా! నా ప్రాణంపోయినా, నిన్ను వాళ్ళ దగ్గిరికి- ఆ వీధిలోకి రానిస్తానా?

సీతా: ఏమి!

కేశవ : ఛా, నువ్వు...నా భార్యవి అప్రదిష్ట! నీకు మతి పోయిందా!

సీతా : నా దైవం, నానాథులు మీరు వెళ్ళగా లేనిది, నేను వెళ్ళకూడదా! మీకు లేని అప్రదిష్ట నా కెట్లా వొస్తుంది! మీ ప్రతిష్టే నా ప్రతిష్ట.

కేశవ: ఛీ, ఛీ, వీ ల్లేదు. నువ్వా – నా భార్యవి. అందరూ యేమంటారు?

సీతా : నేనిట్లా భద్రంగా, పెట్టెలో విగ్రహంవలె మడిగా వుండాలన్నమాట!

కేశవ: అవును. అక్కడంతా రౌడీలు, తాగుబోతులు.

సీతా : ఏ న్నేం చేస్తారు.

కేశవ: ఏం చేస్తారు! వెళ్లు, తెలుస్తుంది.

సీతా : ఏం చేస్తారో నా కర్థంకావడంలేదు. వెళ్ళి చూడాలనే వుంది.

కేశవ: చాల్లే. ఊరుకో. నేను వెళ్ళివొస్తాను.

సీతా : వెళ్ళారా, నేనూ వొస్తాను.

కేశవ: వీల్లేదు.

సీతా : (అతని మోకాళ్ళమీదపడి) న న్నిట్లా వొస్తువవలె చూచుకోకండి. మీ సౌఖ్యాలకి నే నడ్డంరాను. నన్ను మీతో కష్టాలను పంచుకోనీండి, రానీండి – మీ సేవ యీ గదిలోనే కాదు, లోకంలో, అన్ని వేళలా, మీ సేవలో ధన్యురాలిని చెయ్యండి.

కేశవ: అయ్యో! ఇల్లాంటి ప్రేమని వొదులుకుని - నా కా దుర్బుద్ధి యేమిటో—యెందుకట్లా తిరుగుతానో!

సీతా: దుర్బుద్ధి కాదు. మొగవారు ప్రభువులు. ఆ దర్జా-ఆ ఆనందాలు లేక వుండలేరు. మీ కేం తక్కువ, అనుభవించండి.

కేశవ: ఎంత నీచుణ్ణి! ఎంత దౌర్భాగ్యుణ్ణి.

సీతా: నీచులూకారు, దౌర్భాగ్యులూ కారు. మీ కోర్కె నాకర్థం కాదు. మీరుపుండగా, మీరు వున్నా లేకపోయినా మిమ్మలి ప్రేమించింతరువాత ఇంకో మనిషిని మనసులో నిలపడం నా కెట్లా అసంభవంగా తోస్తుందో అట్లానే నామీద ప్రేమఉండగా దాన్ని అంతగా యెందుకు కోరగలరో నా కర్థం కాదు. కాని, మీరు కోరుతున్నారు. బాధపడుతున్నారు. మిమ్మల్ని సంతుష్టి పరుస్తాను. అది మీ చేతుల్లో వాలేట్టు చేస్తాను. కాని మీరు వెళ్ళి దాని ముందు చవక గాకండి-సరేనా?

కేశవ: ఏం చేస్తావు?

సీతా: ఏదో......

కేశవ: మోసమా?

సీతా: మిమ్మల్ని మోసంచేస్తానా?

కేశవ: దాని కిష్టంకలిగినా వా డున్నాడు.

సీతా: వాడే దాన్ని వొదిలేస్తాడు.

కేశవ: అప్పుడు నావిజయం. కాని ఏంచేస్తావు.?

సీతా : అది నారహస్యం. నామంత్రం.

కేశవ: ఏం మంత్రం?

సీతా : అడక్కండి.

కేశవ: చెప్పాలి.

సీతా : ఏమి టా అనుమానం ?

కేశవ: చెప్పకపోతే నేను వెడతాను.

సీతా : అబ్బా! ఏమీలేదు. అది మహామంత్రం. పతివ్రత లందరూ సేవించినమంత్రం. వారిదగ్గర్నించి నే నుప దేశం పొందిన ప్రణవమంత్రం.

కేశవ: అబ్బా! అ దేమిటో చెపుదూ, గొడవపెట్టక—

సీతా : తరవాత తెలుస్తుంది. తెలీగానే 'ఆహా! ఏమో సనుకున్నాను. ఏం తెలీని మూర్ఖురా లనుకున్నాను. ఇంత సామర్థ్యముందా నీకు?' అని ఆశ్చర్యపోతారు. సామాన్యపు స్త్రీ నంటున్నారు. సామాన్యురాలినే. కాని నా హృదయంలో మీమీద వెలిగేభక్తి, నా పాతివ్రత్యం నాకు మహాశక్తు ల్నిస్తోంది. పూర్వపు పతివ్రతల కెట్లాంటి అద్భుత మహిమ కలిగింది! ప్రపంచాల్ని, భూతాల్ని, దేవతల్ని స్వాధీనంచేసు కున్నారు, పాతివ్రత్యంచేత. నేను చూపుతాను మీాకు నాశక్తిని.

కేశవ: కాని ఆ డబ్బు యీాలోపల ఖర్చుచేస్తుందేమో!

సీతా : అదీ వొస్తుంది.

—: తెర :—

నాలుగో రంగం

వారంరోజుల తరవాత. మధ్యాన్నం రెండుగంటలు. వనకుమారి యిల్లు. గది గూటిదగ్గిర అద్దంలోకిచూస్తో మంచంమీద శ్రీనివాసులు కూచునివున్నాడు; వెనక వనకుమారి పుస్తకం చదువుతో దిండుకి ఆనుకుని కూచుంది. ఆ పుస్తకంనించి తలెత్తిమాట్టాడుతో వుంటుంది. శ్రీనివాసులు మీసం కత్తిరించడం, క్రాపు దువ్వడం, స్నోపుయ్యడం యీ పనులుచేస్తో మాట్టాతున్నాడు. పుస్తకం చదువుతో వనకుమారి నవ్వుతోంది.

శ్రీని : ఏమిటి సంగతి ?

వన : ఈ పుస్తకమయ్యా! రామప్పంతులూ ఆ మంచం కిందే దూరాడు.

శ్రీని : ఎందుకు?

వన : (నవ్వుతో) పూటకూళ్ళమ్మ ... ... చీపురుపట్టు కొచ్చింది.

శ్రీని : ఇద్దరూ మంచంకిందనే వున్నారా ?

వన : ఆ! (చదువుతో నవ్వుతో) అది సరాసరి మంచం కిందికే చూసింది. 'రా బైటికి రా' అంటుంది.

శ్రీని : అదీ, ఆ బోగందీ—

వన : అది యీ తమాషాచూసి ఆనందిస్తోంది.

వనకుమారి చదువుకుంటోంది. అతను దువ్వుకుంటున్నాడు.

శ్రీని : ఏమన్నా తగిలాయా?

వన : బాగా యిద్దరికీ.

శ్రీని : దానికీ ?

వన : లేదు. (చదువుకుంటోంది.)

శ్రీని : ఎట్లా ఐనా ఆడది తప్పించుకుంటూనే వుంటుంది. కాని భోగందానికి తప్పవులే.

వన : (చప్పున చదువు ఆపి) ఏవమ్మా, ఎందుకు తప్పవు? సంసారిదానికి మాత్రం, మొగుడు నూస్తే నరుకు తాడు. ఇంకా భోగందాన్నే వొదులుతాడు గాని –

శ్రీని : ఇద్దర్నీ మంచంకింద దాచిందా? ఏం ఖర్మ చెప్పు?

వన : నీ కేం తెలుసు? అందులో వొకడు బికారి—ఇంకా వా డేడ్చిపోతాడని దయదలచి — నాకోస్నే కూడా చూసింది. హృదయమే పాడుచేస్తుంది వెలయాలిని – అదే బాగుచేస్తుంది సంసారిని.

శ్రీని: వేశ్యకి డబ్బు ప్రధానం లెద్దూ, ఏదన్నా చెప్పు.

వన : సంసారికీ ?

శ్రీని : ప్రేమ.

వన : ప్రేమ! ప్రేమే! భర్త పడేసే కూడుకీ, గుడ్డకీ. మేమూ, వాళ్ళూ అందరమూ పొట్టకూటికే. అది జన్మంతా వొక్కడికే, మేము రోజుకి ఒకరికి.

శ్రీని : నీకు సంసారుల సంగతి ఏం తెలుసు? భర్తతో కాపరం ధర్మం. కనక వాళ్లు పవిత్రులు.

వన : (బాధతో) సరేలే. అంతే ననుకో. నీతో నాకు వాద నెందుకు ? (చదువుకుంటోంది. శ్రీనివాసులు

దిద్దుకొంటున్నాడు) ఈయ నెవరోగాని మా సంగ
తంతా సరిగా చూసి వ్రాశాడయ్యా!

శ్రీని : నువెప్పుడన్నా రామాయణం చదివావా?

వన : లేదు.

శ్రీని : చదవరాదూ?

వన : నాకర్థంకాదు. కాని పురాణం విన్నాను, బయ
స్కోపుల్లో చూశాను.

శ్రీని : చదవరాదూ! దాంటో తెలుస్తుంది స్త్రీ అంటే
ఎట్లా వుండాలో.

వన : నీకు రామాయణం సంగ తెందుకు?

శ్రీని : నా సంగతేం తెలుసు నీకు?

వన : నీ కల్లుదుకాణం, కాఫీహోటలు — నువ్వు ఎక్క
డన్నా పురాణం 'విన్నావా?

శ్రీని : యింక కల్లుదుకాణంలేదు, ఏమీలేదు. ఈ మూడు
రోజులూ తాగానా?

వన : ఏమో... చాల్లెద్దూ ఆ షోకు - ఎందుకంత చెక్కు
తున్నావు?

శ్రీని : తాగానా – లేదు. ఇంక తాగను.

వన : ఎంతసే పామాటలు - సాయంత్రం దాకా.

శ్రీని : చూద్దుగాని.

వన : నిజంగా నాకోసం, నువ్వు నీ అలవాట్లని మార్చు
కుంటున్నావా? ఏది – యే వరం నాకు యీశ్వరి
యిస్తుందనుకుంటున్నానో అది సంప్రాప్తమౌతుందా?

అంత భాగ్యమా? నువ్వు వొప్పుకో - చాలు. శ్రీ-మనం వెళ్ళిపోదాం - మనం ఈరోజు సాయంత్రం వెళ్ళిపోదాం.

శ్రీని : నేను రాను.

వన : నాకు తెలుసుగా, నువ్వు నీ సావాసాలు వొదల లేవని——

శ్రీని : అందుకు కాదు. నాకో గొప్ప అదృష్టం తటస్థించింది.

వన : ఊ!

శ్రీని : నిజం.

వన : ఏమిటి?

శ్రీని : ఈ మూడురోజులూ నేను మారిపోయినట్టు లేనూ?

వన : ఏమో నాకేం కనపట్టంలేదు.

శ్రీని : నిర్మలమైన ప్రేమ.

వన : అంటే?

శ్రీని : అదే మొన్న చెప్పలా.

వన : అదేవత్తో నీకు ఉత్తరం రాసిందని-నీ పేరువినా, లేక కీర్తి వినా?

శ్రీని : ఆడోపవన పోతోంటే నన్ను చూసింది.

వన : ఒక్క చూపుతోనే! చాలా ప్రబంధమే! ఆ చూపుతో వెనక్కి మూర్ఛపడ్డది. అప్పుడు చెలి కత్తెలు పన్నీరూ, కర్పూరమూ చల్లారు. ఎంతకీ లేవదు. అప్పుడు——

శ్రీని - చాలు వుండు.

వన : విను. చెలులు తమతో ఆ రహస్యం చెప్పమని ప్రార్థించగా—

శ్రీని : చాల్లే, వేళాకోళం.

వన : సరేగాని, నిన్నెట్టా కనుక్కుంది? చిలకని పంపించిందా, హంసని—

శ్రీని : నీ నెత్తిని.

వన : సరే, ఈ మూడు రోజులూ అక్కడేనన్నమాట - చెప్పవేం యింకా? మొగుడున్నాడా?

శ్రీని : ఆ-

వన : ఎంతమంది?

శ్రీని : నోరుముయ్యి.

వన : ఇద్దరు కనపడుతునే వున్నారు కదా!

శ్రీని : ఛీ, ఛీ, అట్లాంటి మాటలనకు.

వన : ఆయన దర్శన మయిందా?

శ్రీని : పాడు యీ మెని వొదిలి యెక్కడో తిరుగుతో వుంటాడు.

వన : చెప్పాకు ఏడ్చింది. నీ మనసు కరిగింది. అంతేనా? ఏమన్నా డబ్బు లడిగిందా!

శ్రీని : (అనుమానంగా) లేదు.

వన : జాగ్రత్త! కొంప ముంచేట్టుంది.

శ్రీని : ఛా! సాధారణ మనిషికాదు, అతి అమాయకురాలు.

వన : మొదట అట్లానే అంటారు, నటించే కీలటలూ, ఈ విషయాలల్లో అనుభవంగలవాళ్ళూ, ఇట్లాంటి మాటలే చెప్పి సులభంగా నమ్మించి వొలలో వేసు కుంటారు. ఆ మాటలే వేశ్య మాట్లాడితే, అబద్ధాలను కుంటారు. భర్త నొకణ్ణి చాటుచేసుకుని, మాట్లాడ గానే అన్నీ పవిత్రవచనా లౌతాయి.

శ్రీని : నువ్వు ఒక్కసారి ఆమెనిచూస్తే తెలుస్తుంది. నువ్వా- తాకడం పాపం.

వన : సరే - కానీ, కానీ-

శ్రీని : ఆమెకోసం నే నేమనా చేస్తాను. ఆ అమాయికపు పసి కళ్ళల్లోనుంచి ఒక్క చూపుచాలు — ఆమె మెత్తని పెదవుల్లోంచి ఒక చిరునవ్వు చాలు. చూడు యీమూడు రోజుల్లో ఒక్కసారి తాగానా?

వన : లేదు. అదే భయం. వాళ్ళిచ్చేదల్లా ఒక్క-చూపే! ఆ కాస్తకోసం, వెర్రివాడివి, నువ్వెంతో త్యాగం చేస్తావు! ఎన్నో కలలుగని, ఎంతో కవిత్వ మల్లు తావు-నాకు తెలీదూ, ఆ కామరాజుగారి అమ్మా యితో - కాని ఆడవాళ్ళకి అట్లా తృప్తికలగదు—

శ్రీని - ఏమీ భయంలేదు... కాని వనం! నే నొకటి అడుగు తాను విను: నీతో వొచ్చేస్తాను, నువ్వెక్కడికి తీసి కెళ్ళినాసరే... కాని ఆ అమ్మాయినికూడా తీసికెళ దాము.

వన : ఎట్లా- అమాంతం ఎత్తుకు వొస్తావా?

శ్రీని : వొచ్చేస్తుంది.

వన : అన్నదా?

శ్రీని : అన్న మాటే!

వన : (ఆలోచిస్తో) నువ్వేదో పెద్ద చిక్కులో తగులు కుంటున్నావు. నాకు నిజంగా భయంగావుంది.

శ్రీని : ఛా!

వన : ఏమాత్రం విశ్వాసమూ, నీతి వున్న మనిషైనా మొగుణ్ని, సంసారాన్ని వొదిలి వొస్తుందా?

శ్రీని : నామీద ప్రేమచేత—

వన : ఎంత ప్రేమించినా - భర్త నన్యాయం జేసే ముండ, ఎవర్ని మాత్రం ఎట్లా ప్రేమిస్తుంది? నామాట విను. అంతామాయ. పిచ్చివాణ్ని నిన్నాధారం చేసుకుని లేచివొచ్చి, యెక్కడికో పోవాలని చూస్తోంది. దెబ్బ తినేది నువ్వే. ఆ మొగుడు, బంధువులు నిన్ను చంపుతారు- ఖైదులో పెట్టిస్తారు-అది పోతుంది-ఆ దిగులుతో నువ్వు చస్తావు! నామాట విను-వెళ్ళకు. దాని వేపు వెళ్ళకు... శ్రీ... శ్రీ! నామాట వినవూ?

శ్రీని : నీకు తెలీదు వూరుకో. నా ప్రాణంపోయినా—

వన : అవును-నాకు తెలుసు వెళ్ళక మానవు. ఖర్మం... అంతా పురాకృత ఖర్మం... కానీ...

శ్రీని : నన్ను నమ్ము. నువ్వేంతో సహాయం చేస్తావను కున్నాను. మరి ఆమెని తీసుకుని యెక్కడికిపోను?

వన : ఇక్కడికి కే రా - వొద్దన్నానా ? కాని చిక్కులుపడి చచ్చిపోతావు? ఎట్లానూ నాకు దక్కవు.

శ్రీని : ఎప్పుడూ నీతో నే వుంటాను.

వన : మాటలు - మీ పవిత్రురాలు నాదగ్గిర వుండడానికి వొప్పుకుంటుందా ?

శ్రీని : కాని నువ్వీవృత్తి మానెయ్యాలి.

వన : మానేసి——

శ్రీని : అదుగో - ఎక్కడికో వెడదామన్నావుగా - వెళ్ళి పోదాం, దానికీ చాలా నగలున్నాయి.

వన : నగలుకూడానా! కొంప ముంచుతున్నావు.

శ్రీని : ఏమీ భయంలేదు. వెళ్ళిపోదాం. నువ్విదంతా వొది లెయ్యి.

వన : ఎందుకు ?

శ్రీని : మరి, ఆమె - నిర్మలమైన ఆమె -

వన : నిర్మలమా - నీతో లేచి వొచ్చేది ?

శ్రీని : నీ కర్థం కాదు.

వన : అవును, అర్థంకాదు. లేచివొచ్చేదానికి నా వృత్తి అభ్యంతరమా ?

శ్రీని : కాని నన్ను ప్రేమించింది కద——

వన : ఐతే——

శ్రీని : మరి, ధనంకోసం నువ్వు ప్రతివాణ్ణీ——

వన : అదా ? మరి, శ్రీ ! యీ ధనం సంపాయించడం నీ కోసమేగా - నీ మీది ప్రేమవల్లనేగా ! నేనూ

మానేస్తే, ఎట్లా బతుకుదాం? రోజుకి నువ్వు మూడ
ణాలు సంపాయించు, మానేస్తా ననలేదూ?

శ్రీని : కానిడబ్బుకి యీ వెధవల్ని –

వన : ఆ వెధవలవంటి నా జెనవడిగాళ్ళో కడిగే భార్యనేగా
నువ్వు పూజిస్తోంది!

శ్రీని : అదంతాపోనీ నే నడిగినదానికి జవాబుచెప్పు—

వన : నీ యిష్టం శ్రీ–

శ్రీని : నీ మీద ప్రేమ లేదనుకోకు.

వన : నా సంగ తెందుకులే – దిక్కుమాలిన వేశ్యని.

శ్రీని : ఎంతో ప్రేమ నా మీద. కాని నన్ను తాకనీదు.
అట్లా యిష్టం లేదంటుంది. నన్ను చూస్తుంది. నేను
తనదగ్గిర వుండడం యిష్టమే–అంతే–

వన : వ్రతమా?

శ్రీని : వెక్కిరించకు.

వన : నిజంగా దా న్నంత ప్రేమిస్తున్నానా?

శ్రీని : నా ప్రాణ మంతటితోనూ.

వన : ఐతే దాన్ని సంతుష్టిపరుచు.

శ్రీని : నే నుంటేనే సంతుష్టి.

వవ : మాటలు; అబద్ధాలు; వేషాలు, నిజమేననుకో, ఆమె
శరీరంలేని దేవత కావొచ్చు. నువ్వు మనిషివేగా!

శ్రీని : కాని, ఆమె పరమ పవిత్రురాలు. అట్లాంటి తుచ్ఛ
మైన కోర్కెలు ఆమెకి లేవు.

వన : మరి నువ్వెందుకు?

శ్రీని : ఆమెది నిర్మలమైన ప్రేమ. ఆమె చిటికిన వ్రేలిని తాకనీదు.

వన : అంతా వేషం! నాకు తెలీవూ ఆవేషాలు? నీకు ఇంకా పురెక్కించి బోల్తా కొట్టించేందుకు! చాలా గొప్ప జాణ.

శ్రీని : నన్నింతగా పిలిచింజా, మళ్ళా ఏం చెయ్యదు వూరికే చూస్తుంది. నేను కావిలించుకోబోతే! 'ఇది చాలు. ఇట్లా చూడ్డంచాలు. అట్లానే మీ ప్రేమ కోరింది' అంటుంది.

వన : నువ్వు ఆగివుండగలవా?

శ్రీని : ఎంత కష్టమని! కాని ఆమెకి కోపం వొస్తుందేమో నని వూరికే కూచుంటా. మళ్ళీ నన్ను చూసి, చూసి 'అబ్బా! నన్నెంత బాధపెడుతున్నారండీ' అని దగ్గిరికి వొస్తుంది. మళ్ళీ భయపడి తనే దూరంగా వెడుతుంది.

వన : ఆహా! చాలా వ్యవహారంగా వుందే. నామాట విను. అట్లా మొగవాణ్ణి ఆకర్షించి, తిప్పుకుని. తృప్తిపరచని వాళ్ళు ఆడవాళ్లు కాదు, రాక్షసులు. ఈ కొత్త ప్రపంచంలో కొందరు బైలుదేరుతున్నారు, కొత్త రకం. తమ మానం యిచ్చేసే ధైర్యంలేదు. కాని మనసులో వ్యభిచార గుణం అణగదు. అందుకని యిట్లా ఆకర్షించి, నెత్తురుపీల్చి, హృదయాన్ని చీల్చి, బైటికి పొమ్మంటారు, నా మాట విను, యిదో

రాక్షసి. యిది నిన్ను చంపుతుంది. గర్తంలాగే భూతం. వొద్దు వెళ్ళకు.

శ్రీని : ఛీ, ఛీ, నీకు తెలీదు. వూరుకో.

వన : డబ్బూ అక్కర్లేక, మనిషీ అక్కర్లేక నిన్నెందు కిట్లా ఆడిస్తోందనుకున్నావు? ఎంత గుంజుకుని కర్లైర చేసినాసరే. ఒక్కసారి, అమాంతం పట్టుకుని చూపించు, నువ్వు మొగాడివేనని!

శ్రీని : అదికాదుగాని, ఏమన్నా బహుమానం యివ్వాలని వుంది.

వన : ఇవ్వుపోనీ. కేశవరావుగారు నాకియ్యాలా ఆవుంగరం యియ్యి. (బీరువాతలుపు తెరుస్తూ) లేదే! రూపాయలూ లేవే! ఏమైనాయి? నిన్న పొద్దున్న, సాయింత్రం, చూశాను. దొంగలెవరో వొచ్చారు. తక్కినవన్నీ అట్లానే వున్నాయి. కేశవరావుగా రిచ్చిన పట్టెడా, వుంగరమూ, రూపాయలూ లేవు – గాజులూ లేవు... వాడే–ఆ కేశవరావే తనిచ్చిన డబ్బూ, నగలూ తీసికెళ్ళాడు ... కాని ఆయన రాలేదే! శ్రీ, నువ్వెవరన్నా రావడం చూశావా?

శ్రీని : లేదు.

వన : (అతని మొహంవంక చూస్తూ) నువ్వేమీ ఎరుగవూ? నిజంచెప్పు. అయ్యో, యెంత సొమ్ము పోయిందో; ఏం చెయ్యను?... శ్రీ! నీకు తెలుసు నీ విషయం.

శ్రీని : నీ. కెట్లా తెలుసు, తెలుసునని?

వన : అదుగో, నీ మొహం, చూస్తేనే తెలుస్తోంది. అదుగో సిగ్గు.

శ్రీని : అవును నేనే తీశాను.

వన : తీసి దానికిచ్చావు, అవునా?

శ్రీని : అవును.

వన : నేను చెప్పలా, యిది డబ్బుతో వ్యవహారమని!

శ్రీని : చాలా సిగ్గేస్తోంది.

వన : అడిగిందా?

శ్రీని : డబ్బులేదని, తనభర్త తన సంసారాన్ని గొప్ప ఆపదలోకి తీసుకొచ్చాడంటే—

వన : నీ ప్రేమ అబద్ధం కాదని చూపడానికి—

శ్రీని : అవును ఇంక ఏమీ అనకు.

వన : నిన్నేమీ అనటంలేదు.

వన : ఏమీ అనకుండా ఊర్కోవాలంటే చూడకు. తిట్టు—వెళ్ళగొట్టు.

శ్రీని : నన్నూ తనన్నూ నీమాట వింటూగా. మనం వెళ్ళిపోదాం. వెడదా మన్నావుగా!

వన : ఉబ్బేదీ! దాని డబ్బు కేంగాని, నీమనసు అక్కడ వుందిగా!

శ్రీని : లేదు, వెళ్ళిపో.

వన : చూడు, ఆ మాట లెట్టా అంటాడో! నువ్వా వెళ్ళకండా వుండేది. పద, కండువా వేసుకో, పో... కదులు ... నే నేమీ అనుకోనులే—

శ్రీని : ఇంకెప్పుడూ, ఏమీ తీసికెళ్ళను.

వన : (నవ్వుతో) తీసుకెళ్ళటానికి ఏమీ లేదుగా!

శ్రీని : నేను వెళ్ళను.

వన : వెళ్ళవోయ్.

శ్రీని : ఆఖరిసారి, ఇంక రానని చెప్పివొచ్చేస్తాను. ఆ డబ్బు కూడా అడిగి తెస్తాను.

వన : యిస్తారు! యిస్తారు!!

కంచువావేసి పంపుతోంది. అతను బయలుదేర గానే దిగులుగా ఆలోచిస్తో నుంచుంది.

శ్రీని : నువ్వెంత చెప్పినా, వెళ్ళను. వెళ్ళమంటున్నావుగాని నీకు నేను వెళ్ళాలని లేదు.

వన : నాకెందుకు మధ్య? నువ్వు వెడితేనేం; వెళ్ళక పోతే నేం!

శ్రీని : అట్లానే. దాన్ని మోహించడం, దాన్నే నేను యింతిదోరడం నీకు బావుళ్ళేదు—అవునా?

వన : కాదు. నువ్వెందరితో తిరుగుతున్నావో — నాకే మన్నా పట్టిందా — కాని—

శ్రీని : తెలిసిందిలే. నీ కలలు ...... కలలికి అభ్యంతరం వొస్తోంది. అందుకు—

వన : నిజమేనేమో! ఎంత తిరిగినా చివరికి నాచేతుల్లోకి వొస్తావుకదా అని నమ్మకం. ఈసారి యీవ్యవహారం చూస్తే, యింక నాకు దక్కవేమో ననిపిస్తోంది. ఇంతేనా—యీకలా మాయమేనా? నా జీవితమంతా

యీ కూపంలో, యీ నరకంలో గడపవలసిందేనా? యింక యీ జన్మకి ముక్తిలేదా అని దిగులేస్తోంది.

శ్రీని : నన్ను మోసం చేస్తుందిగా, అప్పుడు నీదగ్గిరికే వస్తాను.

వన : కాని మోసం చేసిందా వెర్రెత్తిపోతావు. నువ్వు పదిమంది వంటివాడివి కాదు. అంతా, రౌడీమల్లే తాగుడు - బడాయిలేగాని, చంటిపిల్లవాడు నయం నీకన్నా. విశ్వాసంలో ఆమాయ అంతా నిజమను కుని నమ్మి నలిగిపోతావు, పాపం. (కన్నీళ్ళతో) ఇంక నా శ్రీవి కావు. అంతం ... అంతా ఆఖరు ... ఈ నాటితో అంతం ... నేను చేసిన పాపాలు ... నేను డబ్బుకోసం భేదించిన హృదయాలు - కార్పించిన కన్నీళ్ళు నన్ను కొట్టాయి. నాముక్తిద్వారం ఒక్కటీ మూసుకుంది - నావొక్క కలా మాయమైంది.

శ్రీని : కాని ఒకవేళ మనం వెడదామనుకున్నా డబ్బు లేదుగా ?

వన : అదెంతసేపు, కేశవరావు రాగానే మళ్ళీ లాగుతాను.

శ్రీని : చాలా ధనవంతుడా ?

వన : ఆ.

శ్రీని : వొచ్చేస్తాను, వెళ్ళిపోదాం.

వన : పిచ్చివాడా, ఎట్లానూరావు.

శ్రీని : తొరగావస్తాను - ఏం ?

వన : (చిరునవ్వుతో) వుత్తదే - మనం ప్రేమించనప్పుడు జాలికూడా వుండదు. నీ ప్రియురాలే ఒక్క కన్నీటి

చుక్క రాల్చనీ, తహతహలాడిపోతావు. నిన్నని లాభంలేదు. మానవస్వభావం. వెళ్ళు.

శ్రీని : తొరగావొస్తాను ఏం?

వెళ్ళాడు. కళ్ళతో అట్లానే చూస్తో నుంచుంది. కేశవరావు వచ్చాడు.

వన : రండి.

కేశవ: రాకూడ దనుకున్నాను. కాని చేతకాలేదు.

వన : చాతకాక ఏ పనికీ లోబడకూడదు; చెయ్యాలనుకుని నిశ్చయించుకుని చెయ్యాలిగాని.

కేశవ: మాకే నిగ్రహముంటే మీదగ్గిరి కెందుకొస్తాము.

వన : మేము లేకండా మీకు జరుగుతుందా? ఈ ప్రతివ్రతలున్నంతవరకు మేము వుండాలి. కనకనే పతివ్రతలకి వినుతికెక్కిన దేశంలోనూ, వేశ్యలనే కులాన్ని శాశ్వతంగా ఏర్పాటుచేశారు.

కేశవ: సరేలే-ముందుసంగతి యేమిటి?

వన : యేఁవిటి?

కేశవ: మరియింత కాలం నన్ను మోసంచేశావే! వాడికోసం నా డబ్బులాగావే!

వన : మిమ్మ న్నేం మోసం చేశాను? వాడికోసం కాదు, నాకోసమే తీసుకున్నాను. నేను డబ్బు అతనికిస్తే, నేననుభవించినదానికన్న యెక్కువతృప్తి నాకు.

కేశవ: అదే-వాడిమీద యెక్కువ ప్రేమ.

వన : వకవేళ ఔననుకోండి, ఏం?

కేశవ: నా డబ్బంతా లాగి - ప్రేమ వాడికా?

వన : మీ డబ్బుతో దేహాన్ని కొంటున్నారుగాని, హృదయాన్ని కొంటున్నారా?

కేశవ: ఆ!

వన : డబ్బుతో యింతవరకు హృదయాన్ని కొన్నారా? కొనగలరా?

కేశవ: మరి ఆ మాటలు, ఆ చూపులు...

వన : నగలూ, చీరల వంటివి.

కేశవ: ఛీ, యింతే?

వన : దేహానికి స్వేచ్ఛ లేకపోతేనే యింత వుక్కిరిబిక్కిరై పోతామే; ఇంక హృదయానికికూడా లేకపోతే జీవించగలమా?

కేశవ: హృదయంతో దేహమూ ఇచ్చివుంటావు, అవునా?

వన : అవసరంలేని సంగతు లెందుకూ?

కేశవ: వాణ్ణి వొదిలెయ్యి.

వన : నా శ్రీనా? వీల్లేదు.

కేశవ: నువ్వు నాకే కావాలి. వాడు రావడానికి వీల్లేదు.

వన : చాతకాదు. మీకు కోపంవచ్చినా సరే.

కేశవ: వీల్లేదూ? నువ్వు నా దానివి. నేనోర్వను. వాడీసారి యిట్లా వొచ్చాడా చంపుతాను.

వన : సులభం కాదు.

కేశవ: ఏమిటి; నన్ను బెదిరిస్తున్నావా? నిన్ను వొదులుతానా? ఈ కంఠంలో ప్రాణముండగా వొదలగలనా?

వన : ఏమిటిది? ఇప్పుడు—

కేశవ: ఏమిటా ? నోరుమూసుకు పద. ఎవడికోసం ?

వన : మరి నా కిస్తానన్న ఐదువందలూ ఏవీ ?

కేశవ: పది హేను వందలేగా నువ్వడిగింది. ఇవ్వాలా ?

వన : మీరు నే నడక్కుండానే ఐదువంద లెక్కువిస్తా నన్నారా, లేదా ?

కేశవ: ఇస్తానన్నాలే ఇస్తాగా. పద. నీ పని అయింది, పద.

వన : ఆ పళ్ళు కొరకడం, ఆ కళ్ళెర్ర చెయ్యడం ఎందుకు ?

కేశవ: ఎందుకా చెప్తాతాగా (కావిలించుకొని మెడకొరుకు తున్నాడు)

వన : అబ్బా !

కేశవ: అబ్బా ! వాణ్ణి - నన్ను మోసంచేసి - వాణ్ణి— అప్పుడట్లాలేదూ. పద.

వన : ఏమిటి, తాగారా ?

కేశవ: నీ రక్తం. నాకు తెలుసు నాకు లొంబడక యేమవా తావు ? నన్ను వొదిలి బతకగలవా ? (జుట్టుపట్టుకుని లాగుతూ) నా కోసం ఏడుస్తున్నావని తెలుసు. పద ...రా...పద.

వన : వుండండీ.

కేశవ: వుంటా - వుంటా, నీ దుంప తెంచుతా.

వన : ఎందుకండీ...ఇదేమిటి...వుండండి.

కేశవ: ఐతే డబ్బు యిచ్చానన్న మాటే.

వన : కానీండి. మీ యిష్టం.

కేశవ: నా యిష్టమే ! నా యిష్టమే ! నిన్నిట్లాపీకి, చంపి...

—: తెర :—

ఐదో రంగం

సీతాకాంతం కిటికీలోంచి చూస్తోంది. భ్రమ
రాంబ తలుపుదగ్గిర నుంచుంది - మధ్యాన్నం.

భ్రమ: ఐతే నేను శ్యామలగారి యింటికి వెడతా.

సీతా: ఏమిటి రాత్రికి మళ్ళీ రావా యేమిటి?

భ్రమ: ఏమో! దానివొంటో నెమ్మదిగావుండినా అవసరం లేకపోతే వొస్తా...... కాని మరీ ఆ రోడ్డుమీదికి చూస్తో అట్లా కూచుంటావేం? మరీ వొస్తోంది. పురాణపఠనమునూ, అదీ యేమయింది? నాలుగు రోజులు అతిభక్తితో చదివింది. మరీ యింత చపల చిత్తురాలవేమా అనుకుంటా.

సీతా: మూలసూత్రం తెలిసిపోయిం తరవాత మరీ అదే పనిగా పుస్తకాలు చదవడమెందుకు? ... సీత - నీ అమ్మాయి వెర్రిదనుకున్నావు. వొట్టిమూర్ఖురాలు. దీని పెనిమిటి దీన్ని వొదిలి, భోగంవాళ్ళ వెంట పడ్డాడు. దీనికేం తెలుసు ననుకున్నావు. అనుకో— అనుకో.

భ్రమ: వెర్రిదానివికాక—

సీతా: నేను ఆయన మర్యాదా, ఆయన వుద్యోగం నిల బెట్టాను. మహా మాట్లాడతావు.

భ్రమ: అదేమిటి?

సీతా: ఏంచేశారో తెలుసునా? బాంకిలో పదిహేను వందలు దొంగిలించి దానికిచ్చారు. మరి అది ఎంత

తప్పా! వూరుకుంటారారా యేం? కనుక్కుంటే వమయ్యే
వారు చెప్పు? నీకు, నాకు, ఆయనకి ఎంత అమర్యాద!
కైదు! తెలుసునా–కైదు... ఎక్కణ్నించి యిస్తారు?
వూరికే చూస్తావేం? అంతసులభంగా కనపడు
తోందా నీకు? నేనేం చేశాను? ఆ రూపాయలు
దాని దగ్గిర్నించి తెప్పించి బాంకీలో కట్టించాను.

భ్రమ: ఎట్లా!

సీతా: అదే నా రహస్యం. చెప్పను... మాట్లాడవేం! ...
ఇంతేనా అనుకుంటున్నావు. నువ్వు చెయ్యి ...
ఎన్నడన్నా యిట్లాంటిపని చెయ్యగలవా? వొచ్చిన
ఆపదలన్నిటికీ తలవొంచి వూరికే వేడుస్తూ కూచు
న్నావుగాని, దానికే నీకింత గర్వం.

భ్రమ: ఆయనకి తెలుసా?

సీతా: ఎందుకు తెలియాలీ! ఏం? యింకా నాకు ప్రేమంటే
త్యాగమంటే తెలీదంటావా!

శ్రీనివాసులు అవతల గదిలోకివొచ్చి తొంగిచూశాడు.

భ్రమ: సరే గొప్పదానివేగాని... వీడెవడు, చెప్పు! నేను
నిన్న చూశాను. కాని యిదివరకే నేను నిద్రపోయే
ప్పుడూ, లేనప్పుడూ వొస్తున్నాడా యేమిటి?

సీతా: అంతమాత్రం నమ్మలేకపోతే యెట్లా నామీద?
పూర్వపు పతివ్రతల్ని యిట్లానే ప్రశ్నించేవారా!
వాళ్ళు యిష్టంవొచ్చిన వాళ్ళతో మాట్లాడ్డానికి
వీలుండేదా, లేదా? భర్త లేనప్పుడు ఋషివొస్తే

దాక్కునేవారా, మాట్లాడేవారా? స్త్రీ త్యాగాలు మాత్రం చెయ్యాలి. పురుషుడు అనుమానాలు మాత్రం వొదలకూడదు. చంద్రమతిని అమ్మిన హరిశ్చంద్రుడు కాలకౌశికుడి విషయంలో అనుమాన పడ్డాడా?

భ్రమ: అనుమాన మేమిటి? జాగ్రత్త. అంతే! రాముడి అనుమానంవల్ల సీతప్రేమ విరిగిందా!

సీతా: ఆ కవికి ప్రేమ అర్థంకాలేదు. ఏం తెలుసు నీ మొగ వాళ్ళకి?

భ్రమ: ఆహా! నాకూ వాల్మీకికీ, ఇద్దరికీ బుద్ధులు నేర్పుతున్నావే!

సీతా: అవును మరి. పతివ్రత అంటే యేమనుకున్నావు? అనసూయ సూర్యుణ్ణి ఆపిందా! లేదా?

భ్రమ: మంచి అనసూయవే! నేను వెడుతున్నాను.

వెళ్ళింది. శ్రీనివాసులు వొచ్చాడు. ఆమెని కావిలించుకో బోయినాడు. ఆమె తప్పించుకొని అతన్ని తూచోపెట్టింది.

సీతా: మీ కోసం అట్లా ఎదురుచూస్తున్నాను.

పాడుతోంది:

తోషురసాషు

నీ వెపుడు వొత్తువోయని,
తల వాకిలి ఇల్లుగ నిలబడియున్నదిర॥
ఏమాట లాడిన నీ మాటలేగాని——

పాడుతూ వుండగా శ్రీనివాసులు ఆమెని పట్టుకోవా
లని ప్రయత్నిస్తాడు; కాని చిక్కక నవ్వుతో పాడుతో
యిటూ ఆటూ తిరుగుతుంది.

వుండండి...వినండి మరి......యెట్లా కాచుకొని
వున్నాను. ఎంతోసేపు ... ఆపకండి మధ్యలో...
బాగా పాడుతూన్నానా? (పాడుతోంది) అట్లా మీా
కోసం ఎదురుచూస్తూ కూచుని కూచుని – అట్లా
కూచోండి ...అదీ మంచివాళ్ళలక్షణం ... పొద్దు
న్నుంచి ఏంచేస్తూన్నారు చెప్పండి.

శ్రీని : యేమీాలేదు. నిన్ను తలుచుకుంటూ కూచున్నాను.

సీతా : ఐతే మరి యింత ఆలస్యమేం?

శ్రీని : మరి నువ్వు అయిదింటికి రమ్మన్నావు, వొచ్చాను.

సీతా : ఇంతేనా?

శ్రీని : ఏం?

సీతా : ఇంతేనా తొందరపడి ముందేరావొద్దూ? శుభ్రంగా
భోజనం చేశావా?

శ్రీని : శుభ్రంగా అంటే – భోజనం చేశాను, ఒకసారి.

సీతా : కాఫీ—?

శ్రీని : (సిగ్గుతో) రెండుసార్లు – మామూాలే – ఏం?

సీతా : ఏం? నే నింతవరకు వుపోషం...

శ్రీని : ఎందుకు?

సీతా : మీారు వొస్తారేమో – వొస్తారుకదా, అనుకుంటో
వుంటే అన్నం సయిస్తుందా!

శ్రీని : ఐతే ముందు యీమన్నా తిను. వెళ్ళ్ళ-అట్లా కాదు. నువ్విక్కడే వుండు. యీమన్నా పట్టుకొస్తా.

సీతా : అక్కర్లేదు. మీరు రాగానే, మిమ్మల్ని చూడ గానే కడుపు నిండిపోయింది. సంపూర్ణమైన బలం వొచ్చింది. (అతని దగ్గిరకూచుంది) బావున్నానా? చూడండి... ఈ జుట్టెట్టాదువ్వుకుచ్చానో, మీరు చెప్పినట్టేనా... వుండండి మరి.

శ్రీని : (దయగా) నా జీవనమంతా, నా ప్రాణమంతా నీ పాదాలదగ్గిర పారేసి, నీచేతులో పెట్టాను.

సీతా : (అతనిమాటల Sincerityకి జాలిపడ్డది.) నన్నెందుకు ప్రేమిస్తారు? మీ వంటి హృదయ ప్రేమకి తగిన దాన్ని కాదు. దుర్మార్గురాలిని. పోనీండి నన్ను.

శ్రీని : నిన్నా పోనిచ్చేది నేను? ఈ లోకాలన్నీ యెదురు తిరిగినా పోనీను.

సీతా : (భయంతో) నాలో యేమీ గొప్పదనంలేదు. సాధారణపు స్త్రీని. ఏదో గొప్పప్రేమగాని, సౌఖ్యం గాని వొస్తుందనుకోకండి. మిమ్మల్ని పిలిపించాను - చూశాను; కాని మీరుమాత్రం ఆ పెద్ద ఆశలు నిలపకండి. నాకు భయంగావుంది.

శ్రీని : నా బతుకంతా నువ్వే.

సీతా : కాను; మీరెక్కడ? నే నెక్కడ! మన లోకాలే వేరు. ఏంలాభం చెప్పండి? యిది పాపం - యిది అన్యాయం-యిది అక్రమం-ఎన్నటికీ జరిగేపనికాదు.

ఇద్దరూ ఆలోచించుకుంటున్నారు. ఐతే ఎందుకు పిలి పించిందా అనుకుంటున్నారు? శ్రీనివాసులు మాట్లాడలేదు.

సీతా : 'ఆ రూపాయలు తీసుకుంది. దీని అవసరం తీరింది. ఇంక నన్ను వొదుల్చుకోవాలని చూస్తోంది' అనుకుంటున్నారు. 'పదిహేను వందలు లాగింది. ఎంత మోసంరా' అనుకుంటున్నారు. అవునా ?

శ్రీని : వూరుకో.

సీతా : నిజమే చూడండి – అన్యాయం చేశాను మిమ్మల్ని. తీసుకోండి. (మెళ్ళోంచి కాసులపేరూ, చంద్రహారం తీసింది) ఇది తీసుకోండి. అంతకన్న ఎక్కువ ఖరీదే! తీసుకోండి. వెళ్ళండి. ఇంక యీ నిర్భాగ్యురాలి మొహం చూడకండి. సంతోషంగా, కృతజ్ఞతతో యిస్తున్నాను.

శ్రీని : ఇవెందుకు ? నువ్వు కావాలి – నీ ప్రేమ కావాలి.

ఆమెని గట్టిగా పట్టుకున్నాడు.

సీతా : (మళ్ళీ అల్లరి తెచ్చుకుని) అంత సులభమే ! తపస్సు చెయ్యాలి కన్యలకోసం, యుద్ధాలు చెయ్యాలి.

శ్రీని : ఎందుకు నన్నింత బాధపెడతావు ? చచ్చిపోతున్నాను.

మళ్ళీ లాక్కున్నాడు.

సీతా : పోనీ యిప్పుడు – నిర్మలంగా, సఖ్యంగా యిట్లా మాటలు చెప్పుకుంటో—

శ్రీని : (కోపంతో) మళ్ళీ ఆమాటలే మాట్లాడుతున్నావు. చూపులతో మాటలతో తృప్తిపడను.

సీతా : అంటే—

శ్రీని : అంటే — యిద్దరికీ శరీరా లున్నాయి, మోహ ముంది.

సీతా : వొద్దు. ఈవాల్టికి వొద్దు.

మాట్లాడకండా ఆమెని ముద్దు పెట్టుకున్నాడు.

మరి నేను మిమ్మల్ని యిట్లాకోరానా? కబురు పంపాను — వినండి— వుండండి—మోహమున్న దన్నాను — కాని నాకిట్లా — అబ్బా వూరు కుందురూ ... లోబడడం యిష్టమన్నానా? ఒక్క సారి ... యీమాట ... (చప్పున వొదిలించుకుని నవ్వుతోంది) ఏం? చిక్కుతానా? ఇంక చిక్కను. (అతనిబాధ చూసి గొంతు మార్చి) మరి యిది తప్పేనా? అది చెప్పండి... ...మాట్లాడ రేం?... తప్పు కానా? నేనింకోరి భార్యనా...

శ్రీని : అట్లా అనుకుంటే వొచ్చెయ్యి నాతో. ఈ నాడు రా...యిప్పుడే... వెళ్ళిపోదాం; రావా? లాక్కు పోతాను. ఈడ్చి కెడతాను. ఎవరడ్డమొస్తారో! రానీ నరుకుతాను. (భయపడుతూ చూస్తోంది.) నీన్నె క్కడ తెచ్చుకున్నానా అనుకుంటున్నావా? నీకు భయమెందుకు? నీ తలమీద వెంట్రుక కదలనిస్తానా? పారిజాత పువ్వమల్లే చూసుకోనూ! రా, పోదాం, రా.

సీతా : (Serious గా) తప్పు, నే నెన్నడూ అట్లాంటి పని చెయ్యను. మీ మీద యెంత ప్రేమవున్నా అట్లాంటి పాడుపని చెయ్యను.

ఆమెని చప్పున పైకి తీసుకుని కావిలించుకుని ముద్దు పెట్టుకున్నాడు.

సీతా : వుండండి,

శ్రీని : నేనువుండను. నా అధికారం. నువ్వు మాట్లాడకు.

సీతా : ఐతే నేను మీకు కనపడను. మీరు నన్నిట్లా తాకడం నా కిష్టంలేదు.

శ్రీని : సరే, (మాట్లాడకండా కూచున్నాడు.)

సీతా : కోపమా——

శ్రీని : (మాట్లాడడు)

సీతా : (అతని మెడమీద చెయ్యేసి) కోపమా ? అట్లా కోప గిస్తే నేను బతకగలనా ? (బుజ్జగిస్తో) వొద్దండీ, నన్ను తాకకండి. నేను అట్లాకాదు మీ స్నేహాన్ని కోరింది.

శ్రీని : సరే, నీ యిష్టం.

సీతా : (అతని ముఖంలోకి చూస్తూ) కోపం పోయిందనండి; అందాకా నేను నిలవలేను. అనండి.

శ్రీని : పోయింది.

సీతా : (ఆలోచిస్తో Cunning గా) నిజంగా నా మీద ప్రేమవుందా ?

శ్రీని : (ఆమెని పైకి తీసుకుని) అదే ప్రత్యుత్తరం, అడిగి నప్పుడల్లా.

సీతాకాంతం శ్రీనివాసుల్ని నిరాకరించడం మానింది.

సీతా : నా పైన తప్పు యెవరిపైన లేదుకద ?

శ్రీని : నిశ్చయంగా లేనే లేదు. ఇంక వేరేరూపానికి స్థలమే లేదు యీ మనసులో.

సీతా. మరి ఆ వనకుమారి—

శ్రీని : లేదు.

సీతా : మరి దాంతో యెందుకు వుంటారు ?

శ్రీని : దాంతోనా ? అదో కథ. ప్రస్తుతం యింక వుండేస్థలం లేదు గనక—

సీతా : ఆ కథ నా కెందుకుగాని, మరి ఆ సహవాసాలు వొదిలిపెట్టరూ ? మరి నా కవమానం కదూ ? ఈ మాట వినండి. నేను చాలా మర్యాదస్తురాలిని. మీ ప్రేమకూడా చాలా మర్యాదగా కోరాను. అట్లాంటప్పుడు మీరా సహవాసం మానెయ్యాలి.

శ్రీని : నామాట విను.

సీతా : దాన్ని వదులుతా నన్న దాకా మాట్లాడవద్దు.

శ్రీని : సరే, విను.

సీతా : వొదులుతారా ?

శ్రీని : సరే.

సీతా : దాంతో చెప్పిరండి.

శ్రీని : ఏమిటి ? యిప్పుడే!

సీతా : యిప్పుడే.

శ్రీని : నేను చెపుతాగా.

సీతా : నేను నమ్మను, మళ్ళీ మెత్తపడతారు వెళ్ళండి.

శ్రీని : నిన్ను వొదిలి యిప్పుడా ?

సీతా : తప్పదు.

శ్రీని : పాపం. గోలపెట్టదా, నామీద పంచప్రాణాలు పెట్టుకుని—

సీతా : పిచ్చి !

శ్రీని : ఏం ?

సీతా : బోగంది.

శ్రీని : ఐతేమాత్రం? నీకుతెలీదు దానిసంగతి.

సీతా : (వెంకిగా) ఐతే వొదలనంటారా ?

శ్రీని : వొదులుతా... మరి వొదిలితే—

సీతా : చెప్పండి, దాంతో—

శ్రీని చెపుతా.

సీతా : ఇప్పుడు—

శ్రీని : అంత తొందరే ?

సీతా : మరి నన్ను— మీకు ఆ తొందరేం ?

శ్రీని : ఓసి వెర్రిదానా, ఇన్నాళ్ళూ నీ అభ్యంతరం యిదా? ముందే చెప్పకూడదూ? ఈ ఆడవాళ్లు తమాషా వాళ్లు... సరే చెపుతాను. కాని దాన్ని వొదిలింతరవాత మళ్ళీ అభ్యంతరం పెట్టావా నాసంగతెరగవు మంచివాణ్ని కాదు.

సీతా : (భయంతో) వెళ్ళండి.

శ్రీని : పాపం. నామీదే పంచప్రాణాలూ పెట్టుకుంది. ఏడుస్తుంది గావును.

సీతా : అంత కష్టమైతే పోనీండి.

శ్రీని : మాయిద్దరికీ ఎటువంటి ... చూడు, నన్నే శుద్ధ వెధవని - మురికిలోంచి, రౌడీతనంలోంచి, తాగుడు లోంచి, రక్షించింది. నే నాధారంగా కలలు కంటోంది——

సీతా : పోదురూ, దొంగంది, మీరుకాకపోతే ఇంకోరు.

శ్రీని : నాకు తెలీదు.

సీతా : (విసుకుతో) దాని దగ్గిరికే పోండి.

శ్రీని : ఛా, వూరికే ఆలోచించా గాని, ఏ త్యాగం చెయ్యి డానికన్నా జంకుతానా నీకోసం.

సీతా : ఐతే మరి వెళ్ళి చెప్పిరండి.

శ్రీని : యిక్కడే-యిక్కడ కూచుని వుండాలి మరి-వెళ్ళే ముందు ఒక్కసారి ...

సీతా : (కఠినంగా) వీల్లేదు.

శ్రీని : పువ్వుమల్లే కనపడతావు. ఎంతకఠినత్వం! ఎట్లా ఓర్చుకోను, ఈ పదినిమిషాలూ! (వెడుతున్నాడు)

సీతా : మాట. (వెనక్కి వొచ్చాడు) యేమంటారు దాంతో ?

శ్రీని : ఇంక రానంటాను.

సీతా : వదిలేస్తే-
శ్రీని : (అనుమానంగా) ఏం చెయ్యను ?
సీతా : కరిగిపోదుగద !
శ్రీని : నీ ఆజ్ఞ జ్ఞాపకముండగానే-
సీతా : పాపం, మీరు రానంటే యెంత యేడుస్తుందో !
శ్రీని : ఏం చేస్తాం !
సీతా : మీమీద నిజంగా అంత ప్రేమా ?
శ్రీని : చాలా.
సీతా : మీకూ ?
శ్రీని : లేదు.
సీతా : అన్యాయం. (మనసు సమాధాన పెట్టుకుంటో) వెళ్ళండి.
శ్రీని : ఎంత లేతహృదయం ! దాన్ని సమాధాన పెడతానుగా ! నేను వదిపిస్తే ఓదార్చేవాళ్ళు పదిమంది వున్నారు.
సీతా : ఓదార్చగలరా ?
శ్రీని : ఆ.
సీతా : నే నదే నమ్మలేదు. ప్రేమకి బదులు ధనం యెట్లా స్వీకరిస్తారో, పాపపుబతుకు-నాదీ అంతే !
శ్రీని : ఛీ, ఛీ, కాదు.
సీతా : మిమ్మల్ని యిద్దర్నీ విడతీస్తున్నా.
శ్రీని : నాకు ప్రేమలేందే !
సీతా : ఏమిటో- వెళ్ళండి.

శ్రీని : మరి నేను వొచ్చేప్పటికి యిక్కడే యిట్టానే కూచో.
మాట చెప్పేసి వొస్తాను.

సీతా : చాలాసేపు, పాపం వొదలలేకపోతే.

శ్రీని : నేను వొస్తానుకదూ-

సీతా : తొందరపడకండి. యీ రాత్రంతా యిక్కడే-మీ
కోసమే కాచుకుని వుంటాను. (పాడుతోంది)
"నిన్నెడబాసి అరనిమిష మోర్వదుర..."
వెళ్ళిపోతున్నాడు. కొంచెంసేపుఆలోచిస్తో, భయంగా,
సందేహంతో కూచుని వుంది సీతాకాంతం.
తెరలోంచి 'ఆ' అని లోపలికి భ్రమరాంబ వొచ్చింది.

భ్రమ: వెళ్ళాడా, ఈ వాళ్టికి వెళ్ళడనుకున్నా! ఏమిటా
రహస్యాలూ? ఐపోయిందికద. నలుగురికీ తెలీ లేదు
యింకా. రాడుకద-మాట్లాడవేం? ఈసారి వాడు
గడప తొక్కాడంటే నేవూరుకోను. ఏమిటా భయం?
అట్లా వున్నావేం?

సీతా : (ఆలోచనగా) అమ్మా, యిది చెప్పు. ఒకావె-
పూర్వపు పతివ్రతేననుకో-భర్తకోసం ఆయన ఆనందం
కోసం, తన మానాన్నికూడా, త్యాగం చెయ్యవలసి
వొచ్చిందనుకో-

భ్రమ: ఐతే—

సీతా : పూర్వపు పతివ్రతలు త్యాగంచేశారు; అవునా?

భ్రమ: ఐతే-

సీతా : అవునా, కాదా?

భ్రమ: అవునే, అనుకో. ఐతే—

సీతా: ఒకవేళ నాన్న ఆనందానికి నీశీలం త్యాగంచెయ్యడం అవసరమై వుంటే—

భ్రమ: నోరు ముయ్యి.

సీతా: మరి సీత జంకేదా?

భ్రమ: సీతదగ్గిరికి వొచ్చేటప్పటికి భస్మంకాడూ వాడు?

సీతా: రావణుడే బలం కల రాజై, రాముడి ప్రాణం రక్షించడానికి సీత—

భ్రమ: ఫో. యింక మాట్లాడకు. చాలు. రామాయణం చదివించడం నాబుద్ధి పొరపాటయింది.

కేశవరావు వొచ్చాడు. భ్రమరాంబ లోపలికి వెళ్ళింది. సీతాకాంతం ఆశ్చర్యంతో భయంతో చూస్తోంది.

సీతా: (విసుగుగా) ఎందుకొచ్చారు, ఎట్లా వొచ్చారు?

కేశవ: ఏం వొస్తే?

సీతా: చానన్నారుగా—

కేశవ: వొచ్చాను.

సీతా: గుంటూరు వెళ్ళలా?

కేశవ: లేదు.

సీతా: ఎక్కడ వున్నారు?

కేశవ: (తడుముకొంటూ) ఎక్కడా లేదు, ఆఫీసులో—

సీతా: మూసేశారుగా—

కేశవ: ఎక్కడో స్నేహితుడింట్లో చీట్లాడుతున్నాను.

సీతా: వెళ్ళండి.

కేశవ: ఎక్కడికి?

సీతా: ఎక్కడికన్నాను.

కేశవ: ఎందుకు?

సీతా: తరవాత చెప్తా.

కేశవ: చెప్పాలి.

సీతా: నమ్మరూ?

కేశవ: నమ్మతా—కాని వెళ్ళడ మెందుకు?

సీతా: మరి మీకు దాన్ని యిప్పించవొద్దూ?

కేశవ: (నవ్వుతుంటో) అక్కర్లేదు.

సీతా: (ఆశ్చర్యంతో) అక్కర్లేదూ?

కేశవ: అహా!

సీతా: ఏం?

కేశవ: అవసరంలేదు.

సీతా: ఎందుకు లేదు? (దిగులుగా) యింత కష్టపడి మీకోసం...

కేశవ: పోనీ నాకవసరం లేదన్నాగా.

సీతా: సరేలెండి పోనీ — కాని నేను ప్రజ్ఞగలదాన్ని అంటారా, లేదా?

కేశవ: కావచ్చును.

సీతా: అట్లా అంటేకాదు. మీరిప్పుడు వెళ్ళిచూడండి.

కేశవ: ఎక్కడికి?

సీతా : దాని యింటికి.

కేశవ: వెడితే—?

సీతా : మీకే తెలుస్తుంది. నే నేమీ చేతకాని మూర్ఖురాల్ని అనుకున్నారా, లేదా? నేను సాధిస్తానన్నానా? ఈ గదిలోకూచుని ఎంతపని సాధించానో తెలుస్తుంది. సిహం, చిట్టెలుకా కథ జ్ఞాపకముందా? వెళ్ళండి.

కేశవ: సరేగాని, యీ వేషమేమిటి? ఆ గంధమేమిటి? ఆ చీరె–ఆ పువ్వులూ–పేరంటమా?

సీతా : అదేలెండి, నా సంగతి, నా అందం మీకెందుకు?

కేశవ: కాదు. చెప్పు. ఈ అలంకారమేమిటి?

సీతా : ఆ దేవతని వుపాసించేందుకు యివన్నీ అవసరం. యీ వేషం?

కేశవ: ఏ దేవతని?

సీతా : త్యాగదేవతని. పూర్వపు పురాణాల్లో వర్ణించారే, మహా పతివ్రతలందరూ తదేకదీక్షతో వుపాసించారే, ఆ త్యాగదేవతని...

కేశవ: (అనుమానంగా) ఏదే, దేవత ఏదే? పూజ ఏదే?

సీతా : హృదయంలో. సరే యింక వెళ్ళాలి. మరి వీల్లేదు. వెళ్ళకపోతే మీకే నష్టం.

కేశవ: ఏం నష్టం?

సీతా : అది దక్కదు.

కేశవ: పోనీ.

సీతా : నాకు, నా సామర్థ్యం తెలుసుకోవాలని వుంది. వెళ్ళిచూసుకురండి. దాని మనసుమారింది. చూడండి నా ప్రభావం.

కేశవ: నీ కప్పుడే ఎట్లా తెలిసింది?

సీతా : ఏమిటి?

కేశవ: దాని మనసు మారిందని?

సీతా : మారిందా? మీకు తెలుసునా?

కేశవ: నాకేం తెలుసు? యిట్లారా. యేమిటీ కొత్తకళ! కొత్తఅందం! ఇట్లారా. ఇక్కడ నువ్వుండగా నే నెక్కడికో వెళ్ళడమెందుకు?

సీతా : మీరు మళ్ళీరాగానే యింక యెంతో మిమ్మల్ని రంజింపచేస్తాను. మరి నేను మీదాన్నికద, మీ మీద యెంతో ప్రేమకద. మీరు చెప్పిన మాట లన్నీ ఎన్నిసార్లు విన్నాను? కారణాలు అడిగానా! పోనీ, నన్ను సంతోష పెట్టడానికి వెళ్ళండి.

కేశవ: పో, పిచ్చిపిల్లా. యిట్లారా. నువ్వే కావాలి నాకు. యీ సాయంత్రం నిన్ను ఒక్కనిమిషం వొదలను...

సీతా: నన్ను తాకారా, చచ్చిపోతా. శాపం. ఈవాళ నా వొంక చూస్తోవున్నారా—

కేశవ: వూరుకో నాతో తమాషా నీకు. (పట్టుకుని) ఆ శాపమేదో — ఆ పాండురాజు శాపం చూస్తాను కదూ!

సీతా : నామీద నమ్మకం లేదూ? మీరు ఇక్కడేవున్నారా మంత్రం చెడిపోతుంది. మళ్ళీ వనకు మూరి మీకు కనపడదు.

కేశవ: అఖ్కర్లేదన్నాగా——

సీతా : అఖ్కర్లేదు. అన్నీ అఖ్కర్లేదు. అబద్ధాలు. (కేశవరావు మెల్లిగా నవ్వుతున్నాడు) మీకెట్లాగో తెలిసింది. అది రమ్మని కబురంపింది. అవునా? అవునా? నాకు తెలుసు. తెలుసు. అందుకనే యీ ధైర్యం. అవునా? అబద్ధం చెప్పకండి.

కేశవ: అవును, కబురంపింది.

సీతా : అందుకనేనా, గుంటూరు వెడతానన్నారు?

కేశవ: కాదులే——

సీతా : ఎందుకీ అబద్ధాలు——

కేశవ : చూశావా మరి——

సీతా : మరి నన్ను మెచ్చుకోరేం? ఈ వుపకారానికన్నా వెళ్ళవొచ్చనుకద నా మాటవిని. నా మంత్రం వల్లనే-

కేశవ : ఛా, పిచ్చిపిల్లా. నిన్ను మెచ్చుకోడ మెందుకు? దానికి బుద్ధిపుట్టి అది పిలిస్తే——

సీతా : ఆ, బుద్ధిపుట్టింది. నేను సాయం చెయ్యకపోతే-

కేశవ : నీ మొహం——

సీతా : ఎట్లా చెప్పను? మీకే తెలుస్తుంది లెండి.

కేశవ : వాడు పోయినాడు. నన్ను పిలిపించుకుంటే. వాడి కింకెవత్తో దొరికిందట !

సీతా : అంతేనా ? నా ప్రయత్నమేమీ లేకండా యివన్నీ—

కేశవ : సరేలే ! నీ ప్రభావమే ననుకో—పోయిందేముంది. (తలుచుకుంటూ) నిర్భాగ్యపు వెధవ—యే దరిద్రపు ముండనో—

సీతా : దరిద్రపుముండ యెందుకు కావాలి ?

కేశవ : అంతకంటె వాడి కెవత్తె దొరికిపుంటుంది ? వాణ్ణి పిలిపించుకునేటంత దిక్కుమాలింది యెవతె వుంటుంది !

సీతా : అంతే నన్నారు—

కేశవ : దాన్ని యీవేళ—దాన్ని—యేంచేశా ననుకున్నావు ? నన్నావేళ చేసిందానికి ప్రతిఫలంగా—ప్రాయశ్చిత్తంగా—మెల్లిగా పక్కలో చేరినట్టు చేసి, గొంతుపిసికాను, చచ్చేట్టు గిల్లాను—కొరికాను—రక్తం పరపరలు—పాడుముండ—డబ్బిచ్చేదీ — మోహమునేదీ—రక్తం కార్చేదీ — కాని గుడ్లిట్లా పెట్టుకు చూస్తోంది. యీ భైరూపాయల నోట్లుమీద పారేశాను. నోరు మూసుకుంది. డబ్బుకి గడ్డితింటారీ వేశ్యలు. వొచ్చేటప్పుడు దాన్ని డొక్కలో తన్ని తన్ని ... కాని యేడుస్తో, చూస్తో పూరుకుంది. అదినాది. నాముండ నన్ను వెళ్ళగొట్టిస్తుందా ? ప్రేమో, ద్వేషమో ? ఏమిటో దానిమీద—కాదు ... వొదల్లేను—భరించలేను ఏం చెయ్యను ?

అట్లా చూస్తున్నావేమిటి? ఏమిటా భయం? బెను
రుతో వుంటే నీకళ్ళు—ఈ రోజు మళ్ళీ చిన్నప్పుడు
చూసినట్లుంది— ఆ రోజు బావిదగ్గిర స్నానంచేసి,
నుంచుని వున్నావు. నేను వొచ్చాను. ఎవరన్నా
వొస్తారని భయం—జ్ఞాపకముందీ— అట్లావుం దీనాడు
—రా, వుండు ఇవన్నీ విప్పేసి వొస్తాను.

చీకటి పడుతోంది. కేశవరావు గదివెనక చీకట్లోకివెళ్ళి కోటువిప్పు
తున్నాడు. సీతాకాంతం భయంతో చూస్తో నుంచునివుంది. చప్పుడు
కాకండా వొచ్చి, శ్రీనివాసులు ఆమెని చప్పున కావిలించుకుని
మెల్లిగా నవ్వుతున్నాడు. చప్పుడు కాకండా వొదిలించుకోడానికి
సీతాకాంతం ప్రయత్నిస్తోంది. దీపం వెలిగించి కేశవరావు వాళ్ల
వేపు తిరిగిచూశాడు. రెండు నిమషాలు నోటమాట రాలేదు.

కేశవ : ఏమిటి? ఇదేమిటి వీడెట్లావొచ్చా డిక్కడికి? అదే
మిట్రా, వెధవా? ఏం పనిరా? నాకళ్ళముందే—

శ్రీనివాసులు సీతాకాంతంని వొదిలాడు.

శ్రీని : వీ డెవడిక్కడ! ఈ మూల నక్కాడు. ఎవడవిరా
నువ్వు? ఇక్కడకూడా దాపరించావా? నీకిక్కడేం
పని యీ దివ్యస్వర్గంలో? ఒకసారి తన్నినా బుద్ధి
లేదూ? నా వ్యవహారాల్లో నీకు జోక్యమెందుకు?
ఏం, చావు ఆశించావా? పో ముందు—నడు—ఇట్లాపద—
సీతా, వీడిక్కడ దాక్కున్నాడుగావును. మనికి
తెలీ... ...

కేశవ: సీతా! నీ తేమిటి? (సీతతో) వాడెవడు? ఎందుకు
వొచ్చాడు?

శ్రీని : (సీతతో) సీతా, ద్రోహమే ద్రోహమే - వీడుకూడా నామల్లే ... వీణ్ని కూడానా? నీమాటలు, నీచూపులు, అన్నీ ... ...

కేశవ: ఓసి లంజముండా! ఇదా నీ కుట్ర ... ఇదా ... ఇందుకా నన్ను వెళ్ళమంటున్నావు?

శ్రీని : ఆ, ఆ, ఏమన్నావు? ఆమెని, ఆ పవిత్రురాలిని?- నీ నాలుక చీలుస్తా. ఇంక వూరుకోను.

కేశవరావుని కొడుతున్నాడు, సీత అడ్డం వొచ్చింది.

కేశవ: (దెబ్బలు తింటూనే) ఇది టే నీ త్యాగం-నీ త్యాగం! చచ్చావే - నాచేతుల్లో చచ్చావే-

సీతా : తిట్టకండి, వృధాగా.

శ్రీని : (కేశవరావుతో) నువ్వు బతికి లేకద ...(తంతున్నాడు) నువ్వు వుండమ్మా వీడితోనేమిటి? కాని నన్నెంత అన్యాయం, మోసం ... కొట్టరా, నన్ను? ఎదురు తిరగలేని అక్కుపక్షీ, పోరా ... ...

చైట కీడుస్తున్నాడు. కేశవరావు వొదిలించుకుంటూ—

కేశవ: చచ్చావే - నాచేతులలో హత్య జరిగిందే యీవాళ- వీణ్ని, యీ వెధవని—

శ్రీని : ఈమెని తాకావా, చంపేస్తా — పో, యీవేపు వొచ్చావా ... సీతా, సీతా, యింతేనా! వీడెవడు నీకు? పొమ్మను.

సీతా : (శ్రీతో) అట్లా అనుకోకండి. నేనట్లాంటిదాన్ని కాను. యీయన ... ...

కేశవ: నాకళ్ళముందే—ఓసి లంజా—నేను వింటోండగానే ఆ మాటలు—

శ్రీని : సీతా, నాహృదయం బద్దలుచేస్తున్నావు. వీడు—వీ డెవడోదెయ్యం-అబద్ధం - నీమీద వృధాగా అధికారం చలాయిస్తున్నాడు. నువ్వు అడ్డంరాకు - పచ్చడిచెయ్యనీ వీణ్ని — ఒరే, యింకోమాట అన్నావా—

సీతా : ఈయనా ... యీయన - ఎవరా ! నేనీయన పాదాల కింద ధూళిని - యీయన నాదైవం-నా ...

శ్రీని : వీడా—వనం యింటిముందటి కుక్క — నీచపు వెధవ—వీడు నీకు దైవమేమిటి? ఏమన్నా దొంగ వేషాలు వేసి—

సీతా : ఏమైతేనేం ! ఎటువంటి వాడైతేనేం? ఆయనే నాభర్తా !

శ్రీని : (ఆశ్చర్యంతో) భర్తా, నీభర్తా !

కేశవ: సిగ్గులేక చెప్పుకుంటావేం, నేనో భర్తనని ! ఎందరో భర్తలు నీకు — (సీతాకాంతం చిరునవ్వు నవ్వుతోంది.)

శ్రీని : భర్త ... నీభర్తా యితను? వీడేనా నీభర్త?

కేశవ: (సీతాకాంతంతో) నువ్వు ... నవ్వా నీకు ! జుట్టుపట్టుకుని, చెప్పుతీసుకుని—

శ్రీని : పో, వనం గుమ్మందగ్గిర పడియేడు. ఈమె - యీ పతివ్రత - దివ్యమూర్తి - ప్రేమరాణి— యీ పవిత్రాలయ-నీకెందుకీమె? పో, పో—

కేశవ: నీ కెందుకురా?

శ్రీని : ఈమె నాది. ప్రేమవల్ల నాది. ఆమె హృదయం నాది. నేనే ఆమె భర్తని.

సీతా : ఏమి టామాటలు మతి పోయిందా? (కేశవరావుతో) ఆయనతో నేమిటిలెండి?

కేశవ : వాడిచాత నన్ను తన్నించి పైగా, ఆయనతో నేమిటి లెండి యేమిటే, నీ మొహాం తగలపడా!

సీతా : మరి ఆయనజోలి కెందుకు వెళ్ళారు? అంత సన్నగా వున్నారేగాని ఆయన బలం మీ కేం తెలుసు?

కేశవ : నీకు తెలుసుటే—ఎట్లా తెలుసునే, నీకు—సిగ్గులేని పీడముండా, నిన్ను, నీ నాలిక చీల్చి—

శ్రీని : నోరుముయ్యి, యింక ఒక్కమాట—మిగిలావా పళ్లు రాల తంతాను. ఆమె పాదధూళిని నెత్తిన వేసుకు నేందుకు పనికివొస్తావా? ...రా సీతా, వాడితో నేమిటే? ఈ గోలంతా మన కెందుకు? వెడదాం రా—

కేశవ : ఏమిటీ వాగుడు? ఈ మాటు సీతా, గీతా - అను చెవుతాను. ఎవ రనుకున్నావురా? మర్యాదస్తుల యిల్లనుకున్నావా భోగంయిల్లనుకున్నావా? ఏమిటి? నీతో లేచివొస్తుందీ...ఏమే లేచిపోతావుటే? ఎట్లా వొస్తుంది? బైటికి కదలమను. యిద్దరికీ మొహాలు వాచేట్టు చెప్పుతీసుకు కొట్టిస్తాను. ఇదేం విపరీతం? పీడెవడో వొచ్చి దీన్ని, అమాంతం లేచిరా అంటా డేమిటి?

సీత ఆశ్చర్యంతో చూస్తోంది.

శ్రీని : వాడికీ, వాడి బెదిరింపులకేం ? పోదాం.

సీతా : వినండి –

శ్రీని : వినడం లేదు, యేం లేదు, రా.

చెయ్యి పట్టుకున్నాడు.

కేశవ : వొదులు–

సీతా : చూడండి–

శ్రీని : దూరంగా నుంచో–

కేశవ : వొదులు–దాని చెయ్యి వొదులు–

శ్రీని : నా చెయ్యి–నా సీత–

కేశవ : నీది–మళ్ళీ అను–ఎట్లారా నీది ?

శ్రీని : నాది–నాది–నాది. యింకా అరవనా ఆ కిటికీలోంచి?

కేశవ : ఒరేయ్——

సీతా : ఎందుకు యిద్దరూ అట్లా పోట్లాడతారు ?

కేశవ : ముందు వొదులు.

సీతాకాంతం చెయ్యి వొదిలించుకుంది.

శ్రీనివాసులు మళ్ళీ చెయ్యి చాస్తున్నాడు.

సీతా : వుండండి. ఎందు కట్లా పోట్లాడతారు ? ఏమిటిది ? (కేశవరావుతో) ఆయనేమంటేనేం మీ భార్యని, మీ దాసిని–మిమ్మల్ని విడిచి యెందుకు వెడతాను నేను ?

కేశవ : మరి వాడిట్లా అంటాడేం ?

సీతా : శ్రీనివాసులుగారూ, మీరు వూరుకోండి.

కేశవ : అసలు వాడితో నీకు మాటలేమిటి?

శ్రీని : మరి నా దానివి, నాతో రావూ?

సీతా : మీ దాన్నా! ఆయన భార్యని-

కేశవ : అమ్మా, వెళ్ళటం లేదుకద! ఎంత భయపడ్డాను? కొంపతీసేశా వనుకున్నాను.

సీతా : ఎందుకు వెడతాను?

శ్రీని : మరి నామీద ప్రేమలేదా?

సీతా : (వూరుకుంది)

కేశవ : ప్రేమేమిటి? నీ మొహం? అసలు వీడెందుకొచ్చాడు?

శ్రీని : సీతా, మాట్లాడవేం?

కేశవ : అదుగో, సీతా మళ్ళీ? పో, యింకపో! వొదిలి...

శ్రీని : అబ్బా, అబ్బా, కొంచం సేపు గోలచెయ్యక వూరుకో, నేను మాట్లాడాలి.

కేశవ : ఏమిటే, ఇదా, ఈ పీడనెక్కడ సంపాయించావు!

శ్రీని : సీతా, మాట్లాడవేం?

సీతా : ఏం మాట్లాడను? నన్ను క్షమించాలి మీరు. కాని ఎట్లా క్షమార్పణ అడగాలో నాకు తెలీటంలేదు. నాలుక రావడంలేదు.

కేశవ : క్షమార్పణేమిటే?

శ్రీని : (విచారంతో) మారిపోయినావు. అయిపోయిందా? నే నన్నట్టే-నేను భయపడ్డట్టే...

సీతా : (హృదయం కదిలి) అయ్యో, యెట్లా చెప్పాలో తెలీటంలేదు. నేను మారలేదు-కాదు-నా హృదయం

...అది కాదండీ...ఏమిటో-నేను దుర్మార్గురాలిని
కాదు. మోసంచేసే మనిషినికాను.

కేశవ : ఏమిటే, ఆ మాటలన్నీ నీకేమన్నా మతిపోయిందా?
పద లోపలికి పదా, ముందు.

శ్రీని : ఎందుకు ? ఎందుకు మారావు ! వీడి భయంవల్ల
కాదుకద (సీత మాట్లాడదు) మాట్లాడు ?

కేశవ : అదేమిటో తొరగా యేడ్చి యీ పిశాచాన్ని పంపవే!
నా భయం వల్లటే నువ్వు వీడిని-

సీతా : (కష్టంగా) భయంవల్లకాదు-భక్తివల్ల - కాదేమో-
భయమేనేమో కాని ఆయనే నా దైవం-ఆయనే నా
లోకం...

శ్రీని : వాణ్ణిచూసి భయపడుతున్నావు. నిన్నెక్కణ్ణించి
తీసుకుపోతేనేకాని-

సీతా : ఈయన పాదాల్ని విడిచి నే నెక్కడికి వొస్తాను ?
అట్లాంటి మాటలు మాట్లాడకండి.

శ్రీని : నిజమా ! మరి ఆ ప్రేమ-ఆ ముద్దులు...

సీతా : అంతా, అంతా త్యాగం ?

కేశవ : ముద్దులేమిటే ? ఒసే ప్రాణాలు సమలక తొరగా
యేడవ్వే. ఏం చేశావే ?

సీతా : నేనేమీ చెయ్యలేదు. నా హృదయం, నా ప్రాణం,
అన్నీ మీవే. ఎన్నటికీ మీ...

కేశవ: పో, పో! నీ దొంగమాటలూ, నువ్వూ. నీహృదయం
నీ దరిద్రం-పో, పో -

శ్రీని : ఇదివరకటి దంతా నటనేనా? కలా? మాయా?
అన్యాయం! అన్యాయం!

సీతా : అవును మరిచిపొండి.

శ్రీని : మోసం చేశావా? ఎందుకు-డబ్బుకోసమే?

సీతా : కాదు. నమ్మండి.

శ్రీని : ఇంక యింతేనా?

సీతా : ఆయన భార్యని, ఆయన ఆజ్ఞానుబద్ధురాలిని. నాకు వేరు మనసు లేదు, ఆలోచన లేదు, హృదయం లేదు.

శ్రీని : మోసం చేశావా! నా హృదయాన్ని నిర్దయగా చీల్చావా? నీ ఆటకోసం, కానీ, ఎందుకు ... ఎందుకు ... ?

సీతా : క్షమించండి.

శ్రీని : నేను బతకలేను. తొక్కావు— చితకతొక్కావు— నా హృదయాన్ని ...

సీతా : మీరంత విచారపడితే నేను భరించలేను. లోకం చాలా విశాలమయింది. ఈ క్షుద్రురాలిని మరిచిపొండి.

శ్రీని : నిజంగా, వాడిభయంవల్ల మాట్లాడటంలేదు కదా! అట్లా ఐతే వాణ్ని నిముషాన-నీముందరే-

సీతా : కాదు, ఆయనేమ్నం చెయ్యకండి, నాకోసం-

శ్రీని : ఆ నటన అంతా...

సీతా : ఆయనకోసమే?

శ్రీని : జాలి. శ్రీరామా–జాలి. (సీతమాట్లాడదు)

శ్రీని : శెలవు...

సీతా : జాలిలేదు. నిర్భాగ్యురాల్ని. (శ్రీనివాసులు వెడుతున్నాడు) ఏమండీ! (ఆగాడు) వెళ్ళకండి. మళ్ళీ రండి.

శ్రీని : ఎందుకు ?

సీతా : మాట్లాడతాను— మీతో స్నేహంగా మాట్లాడతాను.

కేశవ: మాట్లాడతావా ? ఆమాట నాముందే మాట్లాడు– వెముకలు విరగతంతాను–

సీతా : స్నేహాని కేమండీ ?

కేశవ: స్నేహామా? ఆ రౌడీవెధవతో నీకు స్నేహామా ?

సీతా : ఏమీ ?

కేశవ : ఆహా — చాలవరకొచ్చిందా ? ఏమో చెప్పనా ? (చెంపమీద వేశాడు)

సీతా : (శ్రీనివాసులుతో) వెళ్ళండి. నామనస్సు మీ మీదనే, యెప్పుడూ... మీ క్షేమంకోసమే. కృతజ్ఞతతో.

కేశవ: ఏమిటి? నీమనసు వాడితో ...ఓసి రంకుముండా.

జుట్టు పట్టుకుని తంతున్నాడు, శ్రీనివాసులు కోపంతో చూస్తున్నాడు. కేశవరావు వొదిలాడు. శ్రీనివాసులు వెళ్ళాడు.

సీతా : (విచారంతో) పాపం. పాపం...ఎంత అన్యాయం చేశానో ! గుడ్డిదాన్నైనాను–ఆలోచించాను కాని– పాపం !

కేశవ: కాని చెప్పు, పీడెట్లా వొచ్చాడు.

సీతా: పాపం. నేనే పిలిపించి-వొప్పించి, నమ్మించి-న్యాయమేనా, నేను చేసిన పని న్యాయమేనా-

కేశవ: ఏమిటే-పిలిపించి, నమ్మించి, ముద్దుపెట్టించి, పడుకోపెట్టించి-యింకా యేంచేశావు, తప్పడుముండా—నిన్ను నిలువునా నరికినా—(కొడుతున్నాడు.)

సీతా: అన్యాయంగా కొడుతున్నారు. వినండి నిజం తెలిసి మీరే దుఃఖపడతారు. (శ్రీనివాసులువొచ్చాడు.)

శ్రీని: అయ్యో సీతా, యిట్లా, నాకళ్ళముందు నీకు యిట్లా దెబ్బలు తగులుతోవుంటే, యీ పాపిష్టికళ్ళ చూడవలసివొచ్చిందా! ఒక్క మాట అను-ఆ నరహంతకుణ్ణి, నీకళ్ళముందే-వెమిక వెమికకీ సంబంధం లేకండా—

సీతా: వొద్దు... ఆయనకి తెలీక కోపంతో... పోనండి... మీ రెందుకు వెళ్ళండి. నాఖర్మం.

శ్రీని: ఒక్కమాట అడగటానికి వొచ్చాను. నిజంగా నువ్వు నన్ను ప్రేమించనేలేదా ? నమ్మలేకండా వున్నాను.

సీతా: ప్రేమించాను-కాని, అట్లా కాదు.

శ్రీని: మరి నేను వసంతో ఆమాట చెప్పివొస్తే...

సీతా: ఏమో! చెప్పలేను-

శ్రీని: మరి వాగ్దత్తం నిలుపుకునేదాని వేనా-

కేశవ: ఏమిటూవాగ్దత్తం.

శ్రీని : (కేశవరావుతో) నేను చాలా తెగించి వున్నాను. నువ్వు మాట్లాడావా, నిన్నేంచేస్తానో తెలీదు. వూరుకో. ఈసారి నోరెత్తావంటే! (కేశవరావు భయంతో వూరుకున్నాడు.) మరి వాగ్దత్తం?

సీతా : నిలుపుకునేదాన్నే.

శ్రీని : మరి?

సీతా : అవసరంలేకపోయిందికూడాను. వీల్లేకపోయింది.

శ్రీని : నిజంచెప్పు - కడసారి నిన్ను చూడడం - నీ కే మాత్రమూ యిష్టం లేదా? (సీతమాట్లాడదు) చెప్పాలి.

సీతా : ఏమో—

శ్రీని : చెప్పాలి. నేను వెళ్ళిపోతున్నాను. నీకేమీ శ్రమ యివ్వను.

సీతా : పాతివ్రత్యం - మనసులోగాని - వాక్కులోగాని, ఆయన పాదపద్మాలుగాక-

శ్రీని : మరి యిది-

సీతా : త్యాగం - ఆయనకోసమే!

శ్రీని : నీయిష్టం యేమిటి?

సీతా : ఏమో - ఆయన యిష్టమే నాయిష్టం. మీతో మాట్లాడవొద్దంటున్నారు.

శ్రీని : వాడికోసమా? ఆ వసంకోసం వీడు పన్నిన పన్నాగమా! దానికోసం నువ్వు నన్ను బలికి తీసుకున్నావా! వీడే ... చివరికి వీడే జయించాడు.

ఒరే! యిల్లాంటివాడవా? పెళ్ళాన్నమ్ముకునేవాడివా నువ్వు? చూసుకో ఈసంగతి లోకమంతా చాటిస్తా. సీతా, చంపావునన్ను. త్యాగం చేశావా ... నా ప్రాణాన్ని?

సీతా : మిమ్మన్ని కాదు; నన్ను—

శ్రీని : నిన్నా; పైగా—

సీతా : మీమీద ప్రేమవుంది. ముందు నన్ను త్యాగం చేసుకుని—

శ్రీనివాసులు వెడుతున్నాడు.

కేశవ: ఏమిటే–ఆ సమాచారమేమిటో యీడవ్వేం?

సీతాకాంత అతనిమాటలు వినడంలేదు.
Strain భరించలేక వూగుతోంది.

సీతా : నాహృదయం చీలినా, మండిపోయినా, లెఖ్ఖ చెయ్యక, నిగ్రహించి, క్రూరంగా, కఠినంగా, పంపాను – జయించాను — జయించాను. ఆశీర్వదించండి.

కేశవ: నీకేం, పూర్తిగా మతిపోయిందా?

సీతా : పాపం–పాపం–ఆ జాలికళ్ళు–మరపగలనా– ఎన్నాళ్ళకైనా మరవగలనా?

కేశవ : ఇదో దొంగవేషం–చెపుత్తావా, తన్ననా?

సీతా : అన్యాయమేనా ... ఘోరమైన అన్యాయం చేశాను కాని యీశ్వరుడు, దేవి–సీతాదేవి యెరగదా, నా బాధ ...

కేశవ : సీతాదేవి యెవరు ?

సీతా : క్షమించగలరా, మీరైనా... ఆయన యెడల నేను చేసిన యీ దారుణమైన అన్యాయం... మళ్ళీ వొస్తే బ్రాపుందును-ఈ పాపపరిహారంగా...

కేశవ : ఏమిటీ సంగతి, ఏడువ్.

సీతా : (మ ట్లాడదు) తన ధ్యాసలోనే వుంటుంది.

కేశవ : నీకు తెలుస్తోందా, నువ్వు చేసినపని... నిజమేనా— వాడన్న మాటలన్నీ నిజమేనా ?

సీతా : అవును-అంతా నిజమే-నా ప్రాణంకన్న, నా అభిమానం కన్న ఆయన బాధకన్న, మిమ్మన్నెక్కువగా ప్రేమించాలని చూశాను.

కేశవ : ఫూరికే, అవసరంలేని వాగుడంతా వాగకు ప్రేమట.

సీతా : నా నాథులు, నా జీవన—

కేశవ : ఏంచేశావే, నిర్భాగ్యురాలా ?

సీతా : మీ సేవ చేశాను-మీ పాదసేవచేత-

కేశవ : ఏమిటి ? ఈ నాటకం-ఇదేదో వేషంవేసి తప్పించుకోవాలని చూస్తున్నావా ఏమిటి?

సీతా : పాపం, ఎంత బాధపడుతున్నారో ! ఏంచెయ్యను మీకోసం ?

కేశవ : నోరుముయ్యి. దొంగమాటలు మాట్లాడకు.

సీతా : లోకం యేమనుకుంటే మనకేం ?

కేశవ : మనమేమిటి ? నేనెవరు, నువ్వెవరు ? ఇంకా మనం యేమిటి ?

సీతా : అవును. నే నెవరు–మీ రెవరు, ఒకరి నొకరు అర్థం
చేసుకోలేని వాళ్ళం, నే నెవరు, మీ రెవరు ?

కేశవ : పాడు రంకుపనిచేసి పైగా——

సీతా : (ఆలోచనగా) రంకుపనా ? అవును. రంకుపనే.

కేశవ : (తనలో) ఎంత మోసం ! ఎంత మోసం ! ఎంత నమ్మాను ! ఇట్లాంటిదానివని తెలీదుకదా ! తెలిస్తే దాన్ని–వనాన్ని–సుఖంగా యింట్లో నే పెట్టుకునేవాణ్ణి పాపం. యేదో యింత భక్తికలదే, ప్రేమకలదే, దాన్ని యేడిపించడం అన్యాయమని చూసి-యెంత సౌఖ్యాన్ని వృథాగా చేసుకున్నాను. ఎంత అన్యాయం, ఆ రోషమూ ఆ దుఃఖమూ, అన్నీ వేషాలే ! యిట్లాంటిదానికి రోషమెందుకో ! ఏదో నాకు వుపకారమని వొంకపెట్టి, కళ్ళుకప్పి, దొంగముండా, యిదా చేసింది ! ఏమో యిప్పుడేం-యిట్లాంటి బుద్ధి కలది, యేమేం చేసిందో, యిన్నేళ్ళలో ! ఇట్లాంటి దాంతోనా, నేను కాపరంచేస్తోంది ? యీ రంకు ముండతోనా ! పండంటి పవిత్రమైన వంశంలో యిది ప్రవేశించిందా ! అవును. అట్లాంటి తల్లికి పుట్టిన దానికి యింతకంటే మంచిబుద్ధి ఎట్లా కలుగుతుంది. ఇంత ప్రేమజూపి నీకిన్ని సౌఖ్యాలిచ్చి, నా సౌఖ్యాన్ని, ఆనందాన్ని, అంతాతగలేశాను. ఇప్పుడు వాడీ సంగతి వూరంతా చాటిస్తాడు, నేనే నిన్ను తనకి వొప్పచెప్పానని ! ఎవరు నమ్ముతారు నా మాట–నే నేమీ ఎరుగనని... మాట్లాడవేం ? ఓసి

భ్రష్టుముండా, ఎంతపని చేశావే, నా సంసారాన్ని! నిన్ను వాడు-చెప్పుకుంటాడు - నోటికివచ్చినవన్నీ చెప్పుకుంటాడు- నేను నోరుమూసుకోవాలి. ఈ గోలంతా-యీ కష్టమంతా, నాకు నీకు నీ మూలంగానే-యీ పాడుముండ మూలంగానే...

సీతా : నేను పోతాలెండి, మీ కళ్ళక్కర్లేకపోతే.

కేశవ : ఎక్కడికి-యేట్లోకి. పోయి-పోతే ఏంలాభం? పోయే దానివి యిన్నాళ్ళెందుకున్నావు? పోయేదానివి యెప్పుడో పోయి చావక! పీడ విరగడైపోను... నేనే చేశాననుకుంటారు - తప్పదు-నా పెళ్ళాన్ని నోప్పు చెప్పాననుకుంటారు. నా ఖర్మంకాలా యింతబతుకు బతికి, యింతమంచి వంశంలో పుట్టి, పరువు ప్రతిష్ట లతో బతికి, పెద్ద వుద్యోగంచేస్తో - యీ సంగతి తెలిస్తే యింకేమన్నా వుందా? చెప్పావా నే నా సొమ్ము బాంకిలోంచి తెచ్చానని!... చెప్పావూ... ఇంకేం... నా పని సున్న ... అడుక్కుతిందాం— నువ్వడుక్కుతిను-నాకేం- నేనేం చేశాను? నాకొంప ముంచావుకద! ఎక్కడ దొరికావే, పిశాచీ నాకు... యిప్పుడన్నా అర్థమాతోందా?

సీతా : ఆ, చాలా అర్థమాతోంది—

కేశవ : ఎంతో నమ్మకమైనదానవని, అటువంటి కోర్కె-లేని నిర్మల చరిత్రవని, నా బలవంతం వల్లగాని, యెన్నడూ పశువృత్తినభిలషింపనిదానివని, నిన్నెంతో

గౌరవించాను—ప్రేమించాను—కాని యింత కడుపులో పెట్టుకొని మోసంచేశావనుకోలేదు.

సీతా : మిమ్మన్నన్యాయం చేసివుంటే క్షమించండి.

కేశవ : క్షమించి-ఏం చేసుకోను నిన్ను-ఎంగిలిపడ్డ నిన్ను, ఫూరకుక్క తాకిన నిన్ను-

సీతా : (ఆలోచిస్తో) ఇంకేం చేస్తారు? పెంటమీద పారెయ్యండి. తక్కిన కుక్కలు చీల్చుకు తింటాయి-

కేశవ : గొప్పమాటలు మాట్లాడకు.

సీతా : మీకు నిజంగా నన్ను చూడ్డమే బాధగావుంటే, వెడతాను-అదే మీ ఆజ్ఞ ఐతే-

కేశవ : ఎక్కడికి? 'వెళ్ళు' అన్నానో, లేదో, అప్పుడే ప్రయాణం ఎక్కడికి? వాడిదగ్గిరకేనా? కానీ, శుభమస్తు-శీఘ్రం-కాని వాడు నిన్ను పెట్టుకుని యీ వూళ్ళో-నా కళ్ళముందరే-వీల్లేదు, ఆగు-నీపని అట్లా కాదు. వొద్దు - యింట్లోనే పడివుండు. దాసీపని చెయ్యి - (క్రసగా) నీముందే-నీ కళ్ళయెదుటే, నా యిష్టంవొచ్చిన వాళ్ళని తెచ్చిపెట్టుకుంటా, నీ మొహంముందే-నాకూ, వాళ్ళకీ వొండు - చాకిరీ చెయ్యి అంతే. (బైటతలుపు కొడుతున్నారు).

సీతా : ఎవరు?

శ్రీని : (బయటనించి) సీతా, సీతా!

కేశవ : వాడు. సీతట! —ఎందుకు?

శ్రీని : సీతా, ఒక్కసారి తియ్యి.

సీతా : ఎందుకండీ?

కేశవ: వుండు. నువ్వు వూరుకో ఎందుకోపిడు మళ్ళీవొచ్చింది ఇంకా ఏం చెయ్యబోతున్నాడో! (శ్రీతో) పో, వెళ్ళు, తియ్యడానికి వీల్లేదు.

శ్రీని : సీతా, వొక్కసారి—ఆఖరుసారి-

కేశవ: ఎట్లా - అబ్బా! యేంగోల తెచ్చిపెట్టావే! వాడ నడివీథులో సీతా సీతా అంటాడు, సిగ్గులేకుండా: యెట్లా చావనే నేను? పో. సీతా కాదు, గీతా కాదు పో.

శ్రీని : తీసిందాకా కదలను.

కేశవ: అబ్బా? యేం చెయ్యను?

సీతా : తియ్యండి.

కేశవ: వాణ్ణా ... మళ్ళీయింటో కా ... ఇంకోసారి నన్నుతంతే, కళ్ళు చల్లగా చూడగలవా?

సీతా : ఆయన్నేమీ అనకపోతే - ఆయనేమీ కొట్టరు.

కేశవ: ఒసి తప్పుడుముండా, నా యెదుటనేనా, వాణ్ని పొగడ్డం!

శ్రీని : సీతా, ఒక్కసారి—

సీతా : మీరు తియ్యకపోతే, నేను తీస్తాను.

కేశవ: కదులు, చెప్తతా, నరికేస్తాను - వాడితో లేచిపోవడానికేనా?

సీతా : సరే, నరకండి.

కేశవ: ఛావు ముండా - (కొడుతున్నాడు)

సీతా : అబ్బా! అబ్బా!

శ్రీని : నా సీత దేనా ఆ కేక ! ఇంకవుగాను కోను.

తలుపు పగిలేటట్టు తంతున్నాడు.

కేశవ : ఏంకర్మ మొచ్చింది !

వెళ్ళి తలుపు కొంచెంగా తెరిచాడు. నెట్టు
కొని శ్రీనివాసులు లోపలికి వొచ్చాడు.

శ్రీని : అమ్మా! సురక్షితంగా వున్నావుకద ?... నిన్ను—నా
సీతని ఒక్కసారి – ఆఖరిసారి చూసి వెడదామని
వొచ్చాను. ఇంక శ్రీనివాసులు నిన్ను పీడించడు—
నీకు కనపడడు ... (చూసి) అయ్యో ! పాపం ! కొడు
తున్నాడా ? ఏం చెయ్యను ? వెళ్ళేవాణ్ణి వెడుతు
న్నాను. వీణ్ణి చంపేసిపోతే... (కేశవరావు వొణుకు
తున్నాడు) ... అవును ... చంపేస్తే ... నువ్వు సుఖంగా
జీవిస్తావు. నీ పతివ్రతా దోషం, నీ వెర్రి వాదులు
తుంది ... వుండు ... అవును ... వీణ్ణి చంపాలి ... రా,
రా నిన్ను చంపుతాను. చంపించుకో !

పట్టుకొని గొంతు పిసుకుతున్నాడు. సీతకి అర్థంకావడంలేదు. కేశవ
రావు కళ్ళుతేలేసి దణ్ణం పెడుతున్నాడు. సీతకిఅపాయం అర్థంకాదు.

సీతా : పాపం ! నెప్పి పెడుతున్నట్టుంది. వదలండి.

శ్రీని : యింకేమి, చస్తోవుంటె. (సీతకి తెలిసింది)

సీతా : ఆ, ఆ—ఎందుకు—అయ్యో—వొదులు—వొదులు—

శ్రీని : నిజంగా ఏడుబతకాలా !

సీతా : ఆయన లేకపోతే నేనుంటానా ?

శ్రీని : పోనీలే. అంతా అంతం కానీ... నువ్వూ, వీడు, నేను లోకం-అంతా అంతం కానీ యీనాటితో.

సీతా : మీ పాదాలు పట్టుకుంటా -వొదలండి - మిమ్మల్ని ద్రోహం చేశాను. కాని నాకు పతిభిక్ష పెట్టండి-

శ్రీనివాసులు కేశవరావుని సీత కాళ్ళమీద పడవేశాడు.

శ్రీని : వేడుకో, ప్రాణదానం చెయ్యమని వేడుకో. పట్టుకో కాళ్ళు (కేశవరావు అరవబోతున్నాడు) నోరెత్తావా ఒక్క గుద్దుతో చచ్చావే, కాళ్ళు పట్టుకో.

సీతా : తప్పు, తప్పు.

కేశవరావు ఆమె పాదాలు పట్టుకున్నాడు,

శ్రీని : దేవీ, ప్రాణదానం చెయ్యి అను- అను-

కేశవ : దేవీ, ప్రాణదానం చెయ్యి -

శ్రీని : సీతా, శలవు. తెలిసింది నాకు—ఆపదిహేను వందలూ వీడు యెత్తుకొచ్చినవి. వాడి మీద ప్రాణదానాలు చేశావు. పాలించుకో. సుఖించు. వెయ్యేళ్ళు-గంపెడు బిడ్డల్నికని సుఖించు. కాని యితరులకికూడా హృదయాలూ, ఆత్మలూ వున్నాయి, నీకూ నీ భర్తకి మాత్రమే కాదు- (వెళ్ళాడు)

కేశవ : పదిహేను వందలూ ఏమిటి?

సీతా : ఆయన ఎక్కడికి వెడతారు? ఏమౌతారు?

కేశవ : ఏమే ఆ సొమ్ము ఏదే?

సీతా : బీరువాలో వుంది - కాని ఆయన ఏమౌతారు? ఎందుకు? ఏం చెయ్యను?

కేశవ : ఎక్కడివి ఆ పదిహేను వందలూ. వాడి దగ్గిర్నించి లాగావా ?

సీతా : అవును.

కేశవ : ఎట్లా ?

సీతా : త్యాగంవల్ల—

కేశవ : అంటే సరిగా యేదు.

సీతా : ఆయన తెచ్చియిచ్చారు. పాపం! యేమౌతా రిప్పుడు ?

కేశవ : (సంతోషంతో) అమ్మా! నిజమే! ఆపద తప్పింది. ఈ బాంకిసొమ్ము సంగతి తెలిసి, నా పని పోతుందని యెంతో భయపడ్డాను, ఓ! యీ సొమ్ము తెప్పించడానికా వాణ్ణి నీ వలలో వేసుకుంది!

సీతా : పాపం ఆయన్ని యెంతో అన్యాయం చేశాను— ఎంతో అన్యాయం చేశాను.

కేశవ : మరి అట్లా చెప్పవేం? చాలా తెలివైన దానివే,! ఏమో అనుకున్నానుగాని! కాని యీ డబ్బుకోసం నువ్వు వాడితో మరీ చనువు చెయ్యలేదుకద ? వాడి కేమీ యివ్వలేదుగా!

తలుపు తోసుకుని వనకుమారి వొచ్చింది.

వన : ఏడీ, ఏడీ, అతనేడీ ?

కేశవ : ఎవరు ?

వన : అతనే, శ్రీనివాసులు.

కేశవ: వాడెందుకు నీకు ?

వన : అతనే, శ్రీనివాసులు.

కేశవ: వాడెందుకు నీకు?

వన : ఎందుకు... ఎందుకు... ఏడీ?

కేశవ: ఏమో! ఎక్కడ చచ్చాడో. ఐనా యీ ఆదుర్దా యెందుకిప్పుడు?

వన : రానేలేదా యిక్కడికి? చెప్పండి—నన్నేడిపించకండి.

సీతా : వొచ్చారు.

వన : వొచ్చి—

సీతా : వెళ్ళిపోయినారు.

వన : మీరేనా, సీతాకాంతం! మీరే! అతన్ని పొట్టన పెట్టుకున్న పతివ్రతలు మీరేనా? యేమైనాడు?

కేశవ: ఏమిటి వనం! అట్లా మాట్లాడతావు? మాకేం తెలుసు ఆ వెధవ సంగతి.

వన : అవును. అటువంటి దుర్మార్గులసంగతి మీవంటి వారికి అసలు తెలుస్తుందా? కాని యెక్కడికి వెడు తున్నాడో చెప్పనేలేదా? ఏం కాబోతున్నాడో!

కేశవ: లేదు.

వన : మళ్ళీ వచ్చి ఏమన్నాడు?

కేశవ: ఏమన్నాడు... రాడీ. నోటికి వొచ్చినట్టు కూశాడు. పోయినాడు. వాడి నోటికి అడ్డమేమిటి? కాని నువ్విట్టా - యింతదూరం - బహిరంగంగా నడిచి వొచ్చావా ఆ అప్రాచకుడికోసం...

వన : (సీతాకాంతంతో) మీరన్నా చెప్పండి. ఈ కడపటి ఉపకారం చెయ్యండి. మీకు మొక్కుతాను.

సీతా : ఏమేమో అన్నారు. నన్ను 'చంపేశావు, నన్ను చంపేశావు' అని వెళ్ళి పోయినారు.

వన : అయ్యో శ్రీ! యెంతగతి పట్టింది నీకు! ఎక్కడికి వెళ్ళాడు? ఏమీ చెప్పలేదా? ఏమా తానన్నాడు, నా శ్రీ? అయ్యో శ్రీ!

సీతా : ఏమీ చెప్పలేదు.

వన : చెప్పనేలేదా? ఏం చెయ్యను? ఎక్కడికి వెళ్ళను? ఎక్కడ వెతకను?

కేశవ: నా యిల్లు ఎట్లా తెలిసిందే నీకు?

వన : మొదటినుంచీ యింతే! చెప్పాను, నమ్మకు, శ్రీ, ఈకులస్త్రీలను నమ్మకు. వీళ్ళైనంతవరకు ఆకర్షిస్తారు, సమయం వొచ్చేప్పటికి అంతా మొగాడిమీద తోసి, ఏమీ యెరగనట్టు తప్పుకొంటారంటే నమ్మాడుకాదు. నీ కళ్ళల్లో మగ్ధత్వా-నీ మాటల్లో మాధుర్యం చూసి మోసపోయినాడు, నా శ్రీ.

కేశవ: ఏమిటిది? నా కర్థం కావటం లేదు.

వన : ఇక్కణ్ణించి వొచ్చాడు, పాపం, హృదయంలో గాయమైన పులివలె - పాపం! సరాసరి వొచ్చి నా వొళ్ళోపడుకుని ఆ తలని - (ఏడుస్తో) అంతే- ఆఖరు సారి - నా కానించి, శూన్య దృష్టిని నా ముఖానికి తిప్పి- యిట్లా వొత్తుతున్నాను గట్టిగా - తెలుస్తుంది నాకు - చచ్చే దెబ్బతిన్నాడని - 'వనం చచ్చాను. చంపింది - చంపి వేసింది' అన్నాడు. నేను 'ముందే చెప్పలేదా' అన్నాను. కఠినాత్మురాల్ని - యెత్తి

పొడిచాను. 'అవును చంపింది' అని లేస్తున్నాడు. 'ఎక్కడికి శ్రీ! వెళ్ళకు వెళ్ళావా, బతకవు' అన్నాను. 'యిదివరకే చచ్చాను, ఆ పాదాలదగ్గిర ఆమె చేతుల్లోనే - యేడవకు - నాపని అయింది' అని లేచి వొచ్చాడు. పాపం - యీ నాలుగు రోజులూ, యెంత ఆనందంలో మైమరిచి - 'నాకు స్వర్గం దొరికింది. నా జన్మ సఫలమయింది. నా అదృష్టం!' అంటో ఎంతో తలుచుకుని, తలుచుకుని ఆనందపడిపోయినాడు. ఏముందో నీలో-ఏం మాధుర్యమో, ఏం హాలాహలమో-చెట్టంతటివాణ్ణి నరికేశావు... తెలీదు ఎక్కడ వున్నదీ-సరే-పోతాను.

కేశవ: యేంచేస్తావు, వెళ్ళి ?

వన : వెతుకుతాను.

కేశవ: వాడితో నేమిటి, పోనిద్దూ-చావనీ.

వన : నా కెందుకు కోపం తెప్పిస్తారు, మాట్లాడకండి. ఎక్కడికి పోను ? ఏం చెయ్యను ? శ్రీ-(వెళ్ళబోతుంది)

కేశవ: ఏ కల్లుసుకాణంలోనో వుంటాడు. నువ్వెట్లా వెడతావు అక్కడికి ?

వన : బతికివుంటే మాత్రం - అవును తాగుతూ వుండాలి. కాని-నేలు పిలిస్తే వొస్తాడా, రాడు. (చప్పున సీతాకాంతంవేపు తిరిగి) నా శ్రీని చంపావు ! పోనీ నిన్ను దూషించను. నీ కాళ్ళమీదపడతా (పడుతోంది)నా శ్రీని నాకియ్యి.

సీతా : నే నేం చెయ్యను ?

వన : దేవీ నీ ముందు, నీ పాదాలముందు పడి వేడు
తున్నాను. వరమియ్యి.

సీతా : ఏం వరము ?

వన : యిస్తానను.

కేశవ: వనం, యేమిటీ పిచ్చి నీకు ?

సీతా : (ఆలోచిస్తూ) నేను స్వతంత్రురాలనా ?

వన : (కేశవరావుతో) ఏమైనా కృతజ్ఞతవుంటే, నామీద
ప్రేమవుంటే, కటాక్షించండి.

కేశవ: దానికేం ? నీ ప్రార్థన నిరాకరించగలనా ? పో,
తీసుకుపో వాణ్ణి. కాని నీయింటో వుణ్ణీకు, పొమ్మను.

వన : అదికాదు. అడగనా ?

కేశవ: యింకేమిటి ?

వన : ఈమెని నాతో పంపండి.

కేశవ: ఎక్కడికి ?

వన : నాతో స్త్రీని వెతకడానికి.

కేశవ: ఎందుకు ?

వన : ఈమె పిలిస్తేనేగాని రాడు.

కేశవ: నీకు మతిపోయిందా ? ఇది పిలవటమేమిటి, వాడు
రావడమేమిటి ? సంబంధమేమిటి! మతిపోయిందా ?

వన : పోయింది. నా అవివేకం. పంపండి. అయ్యో! ఆలస్య
మవుతోంది.

కేశవ: మంచిదానివే! నీతో కల్లుదుకాణాలు తిరగ మంటావా? ఎవరో తెలుసునా యిది? నా భార్య... ఇంకేంకావాలి. నాపేరు నాలుగు దమ్మిడీలకి కొర అవుతుందా? పో, ఇంటికిపో. ఈ ఆవేశం అణు చుకో, తరువాత నేను వొస్తాను.

వన : ఏమమ్మా- రాపుటమ్మా?

సీతా : నేనా?

వన : అయ్యో! కావు-నువ్వెందుకు వొస్తావు!

సీతా : ఆయన్ని బాధించాలని నా వుద్దేశ్యం కాదు. ఆయన నాపైన అంత మనసు పడతారనుకోలేదు.

వన : మరి ఆకర్షించింది ఎందుకూ? మనసుపడాలనేగా?

సీతా : కాని అంత వెర్రిపడతాడనుకోలేదు.

వన : ఎవరితప్పు?

సీతా : నాదిలాగేవుంది. నాదిలాగేవుంది. నా అజ్ఞానం.

వన : లేకపోతే యీ గూట్లో బతికే నీకు ఏం తెలుసు?

సీతా : అవును గూట్లోనే బతికాను.

వన : పోనీ, చివరికి రమ్మందుకు...

సీతా : నన్ను - నా దేహాన్ని - కోరాడాయన...

వన : కాని నిర్మలమైన పతివ్రతవు గనక నిరాకరించావు, అవునా?

సీతా : నా దేహమిస్తేనేకాని బతకనంటే నే నేంచెయ్యను?

వన : యిస్తేనేం?

సీతా : ఛా!

వన : పోనీ, పోనీ, నీ నిర్మలత్వాన్ని నువ్వే దాచుకో. అబద్ధాలాడావు, దొంగమాటలు చెప్పావు. నా శ్రీని వంచించావు. నన్ను నాథను చేశావు. అంతకన్న-యీ ఘోరాలకన్న, యీ పాపాలకన్న, నీ దేహాం-నిన్ను పంచప్రాణాలతో కట్టి పోషించినవాడికి-పోనీ త్యాగమే ననుకో-నీ భర్తకోసమే, త్యాగం చెయ్యడం పాప మనుకుంటావా? ఎవుకుంటావా-నీ భర్తకి నానిజాన్ని వొప్పజెప్పడానికి - నాలుగురూపాయలు విలువగల, వీధిలో వుండే, నా దేహాన్ని యిప్పించేందుకు యింత ప్రయత్నమా? రా, నువ్వు చేసిన పాపపరిహారం చెయ్యి. రా, నా శ్రీని నాకియ్యి. అయ్యో! ఆలిస్య మవుతోంది.

సీతా : అన్ని పాపాలు చేశానా? అవన్నీ నా భర్తకోసం త్యాగమేనా?

వన : లాభమేమిటి? ఎవరికి ఉపయోగం?

సీతా : అందరికీ-ఆయనకీ, నాకూ, ప్రపంచానికీ.

వన : ఆయనకా? నీ త్యాగంవల్ల ఆయన లోకానికి కృతజ్ఞత కనపరుస్తున్నారా?

సీతా : పోనీ నా ఆత్మ సంతుష్టి-

వన : ఇంకా అబద్ధాలే! నా శ్రీని బలియిచ్చినందుకు నీ ఆత్మ సంతోషిస్తోందా? అంత రాక్షసివా? కావు. ఇంత నీతో వాదించి ఏం లాభం? రాయి కరుగు తుందిగాని కీర్తిభ్రమలో పాతుకున్న పతివ్రతల

మనస్సు కరగదు. ఈయనగారికి సానిదాన్ని వొప్పచెప్పి, మెప్పుపొందేందుకు, దోసనపాయ్యో అమాయకుణ్ణి పిలిచి, నమ్మించి మోసగించింది. ఏమీ అర్థం కనపట్టం లేదుట! నిన్నని ఏం లాభం! నాఖర్మ —నా శ్రీ ఖర్మం!

వెడుతోంది. సీత చాలా బాధపడుతోంది. ఆలోచిస్తోంది.

సీతా : వుండు.

వన : ఎందుకు?

సీతా : నన్ను యీమెతో వెళ్ళనీండి?

కేశవ : దేంతో? ఎక్కడికి?

సీతా : ఆయున్ని వెతుకుతాను.

కేశవ : నీకు మతిపోయింది.

సీతా : అసలు మతివుంటేకదా. పోవటానికి.

కేశవ: ఈ భోగంముండ వెంబడి—లోకం...

సీతా : లోకమా? శ్రీకన్న లోకం యెక్కువా?

కేశవ: దాని కెక్కువేమో! నీకెందుకు?

సీతా : పోనీ, ఆమెకోసమే. హృదయబాధకన్న, ఈ అంతఃకరణ వేదనకన్న—లోకపరిహాసం చాలా సులభం.

కేశవ: భోగం ముండతో—

సీతా : నే నారాధించే దైవం, యెవర్ని ఆరాధిస్తాడో, ఆ పవిత్ర దేవాధిదేవత యీమె?

కేశవ: చాల్లే నోరుముయ్యి. బైట అడుగుపెట్టావా మళ్ళీ రానీను.

సీతా : రానీరా?

కేశవ: సందేహమెందుకు? నువ్వు పురుగులుపడి చస్తున్నా రానీను.

సీతా : సరేలెండి రాను-

కేశవ: ఏమిటి నీ యింటిని వొదిలి—

సీతా : నా యిల్లయితే మళ్ళీ రానీనంటావా?

కేశవ: నీ యిల్లయితే మళ్ళీ రానంటావా?

సీతా : ముందు తిరిగి రావాలనే అనుకున్నాను. కాని మీరు యీ పుణ్యకార్యానికి వెళ్ళవద్దనగానే నాకిక్కడ వూపిరి సలపదనిపించింది.

కేశవ: వెడతావు! వెడతావు నువ్వు! వాడేమైతేనేం. ఎందుకువెళ్ళడం?

సీతా : నాకు బాగా అర్థంకాదు చెప్పడానికి. కాని చాలా ద్రోహం చేశాననే నీచత్వం నన్ను బాధిస్తోంది. ఏమైనాసరే వెళ్ళక తప్పదు.

కేశవ: తెలుసులే. వాడిమీదనే నీ మనసు.

సీతా : పోనీ.

కేశవ: మరివాడు కనపడగానే మళ్ళీ నిన్ను కోరతాడు.

సీతా : పోనీండి.

కేశవ: అప్పుడు?

సీతా : నా మానత్యాగం యేమీ ఘోరంగా తోచడం లేదు. అంతకన్న నీచమైన పాపాలు చేశాను. ఏమో! ఆయనే కనపడి ఆయన ప్రాణాన్ని నిలపడానికి ఆ త్యాగమే అవసరమైతే...ఏమో!

కేశవ: వెళ్ళనను.

వన : దారి వదలండి.

కేశవ: వీల్లేదు.

వన : నను తెగించి వున్నవాణ్ని-గోలచేస్తాను

కేశవ: చెయ్యి.

వన : మర్యాదగా వొదలండి. చెయ్యి చేసుకుంటాను.

కేశవ: నువ్వు నా మొండివి.

వన : లేవండి.

సీతా : దారి వదలండి, లేవండి. (ప్రభుమగాంబ వొచ్చింది) ఇదుగోనండి-మీ ముద్దులకూతురు ఎవణ్ణోపట్టుకు లేచి పోతోంది. చూడండి.

సీతా : అమ్మా! త్యాగమాధుర్యం అనుష్ఠిస్తేనే కాని అర్థం కాదన్నావు. అనుష్ఠించాను. అర్థమైంది. యింక శలవు.

—o—